

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA STAVEBNÍ

FACULTY OF CIVIL ENGINEERING

ÚSTAV ARCHITEKTURY

INSTITUTE OF ARCHITECTURE

URBANISTICKÁ ANALÝZA OBCE A KONCEPČNÍ NÁVRH VEŘEJNÝCH A ROZVOJOVÝCH LOKALIT OBCE DUBŇANY U HODONÍNA

URBAN ANALYSIS OF THE VILLAGE AND CONCEPTUAL DESIGN OF PUBLIC AND
DEVELOPMENT SITES IN DUBŇANY U HODONÍNA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Tereza Štefančíková

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Ing. arch. Tomáš Pavlovský, Ph.D.

BRNO 2024

Zadání bakalářské práce

Ústav: Ústav architektury
Studentka: **Tereza Štefančíková**
Vedoucí práce: **Ing. arch. Tomáš Pavlovský, Ph.D.**
Akademický rok: 2023/24
Studijní program: B0732A260006 Městské inženýrství

Děkan Fakulty Vám v souladu se zákonem č.111/1998 o vysokých školách a se Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně určuje následující téma bakalářské práce:

Urbanistická analýza obce a koncepční návrh veřejných a rozvojových lokalit obce Dubňany u Hodonína

1 Stručná charakteristika problematiky úkolu:

Bakalářská práce bude rozdělena do dvou částí – analytické a návrhové. V analytické části budou vypracovány analýzy obce – historický vývoj, struktura, funkce, doprava, zeleň... V druhé části bude proveden koncepční návrh veřejných prostor a rozvojových lokalit obce.

2 Cíle a výstupy bakalářské práce:

Cílem bakalářské práce je koncepční návrh veřejných a rozvojových lokalit v obci Dubňany u Hodonína. Práce by měla sloužit jako podklad pro rozvoj obce a pro změnu územního plánu.

3 Seznam doporučené literatury a podklady:

ÚP obce Dubňany u Hodonína

výškopis obce

historické mapy obce

Městské inženýrství nejen pro městské inženýry. ISBN: 978-80-88265-39-9

urbanistická literatura: J. Gehl, J. Jehlík, C. Sitte, J. Jacobs...

Termín odevzdání bakalářské práce je stanoven časovým plánem akademického roku.

V Brně, dne 5. 10. 2023

L. S.

doc. Ing. arch. Juraj Dulenčín, Ph.D.
vedoucí ústavu

Ing. arch. Tomáš Pavlovský, Ph.D.
vedoucí práce

prof. Ing. Rostislav Drochytka, CSc., MBA, dr. h. c.
děkan

ABSTRAKT

Bakalářská práce nabízí komplexní urbanistickou analýzu města Dubňany u Hodonína a navrhuje koncepční řešení pro dva vybrané veřejné prostory – náměstí a bývalou náves. Návrhy tak představují praktický nástroj pro zadávání architektonicko-urbanistických soutěží a směřují k oživení a zatraktivnění městského prostředí.

První část práce je věnována hloubkové analýze města. Analýza slouží k pochopení charakteru města a k identifikaci klíčových urbanistických problémů, které jsou předmětem druhé části bakalářské práce.

Druhá část práce se zaměřuje na samotný návrh koncepčního řešení dvou vybraných veřejných prostorů: náměstí a bývalou náves. Na základě studia odborné literatury a analýzy stávajícího stavu náměstí jsou navrženy změny, které podtrhují jeho charakter, jako hlavního veřejného prostoru města. Koncepční návrh se zaměřuje na řešení jeho nadměrné velikosti (vzhledem k velikosti města) a na jeho nejasné vymezení. Vedle toho činí kroky na podporu venkovních aktivit, oživení prostoru a jeho zatraktivnění pro obyvatele města. Obdobně je na základě studia, analýzy stávajícího stavu a identifikaci nedostatků navržen prostor bývalé návsi. Cílem návrhu je snaha o obnovení historického významu návsi jako centra dění a místa setkávání a zároveň zatraktivnění prostoru pro trávení volného času. Vzhledem k neveliké velikosti města, ve kterém by se dalšímu hlavnímu veřejnému místu nedostalo potřebné uplatnění, se navrhuje revitalizace bývalé návsi formou městského parku. Park doplní chybějící prvek v urbanistické struktuře a zároveň oživí prostor a přiláká obyvatele.

Práce nabízí komplexní urbanistickou analýzu města Dubňany v okrese Hodonín a koncepční řešení pro dva vybrané veřejné prostory. Oba návrhy reflektují specifika daných lokalit, využívají jejich potenciál a směřují k oživení a zatraktivnění městského prostředí.

KLÍČOVÁ SLOVA

urbanistická analýza, město, náměstí, náves, koncepční návrh, revitalizace, venkovní aktivity, Dubňany

ABSTRACT

This bachelor thesis presents a comprehensive urban analysis of the town Dubňany near Hodonín, Czech Republic, and proposes a conceptual solution for two selected public spaces – the town square and the former village green. The proposed design serves as an aim to revitalize and enhance the town's environment.

The first part of the thesis is dedicated for an in-depth analysis of the town. The first part of the thesis is dedicated to an in-depth analysis of the town. This analysis serves to understand the character of the town and identify key urban problems, which are the focus of the second part of the thesis. The second part of the thesis focuses on the conceptual design of two selected public spaces: the town square and the former village green. Based on a study of relevant literature and an analysis of the current state of the town square, changes are proposed that emphasize its character as the town's main public space. The conceptual design focuses on addressing its excessive size (in relation to the size of the town) and its unclear definition. In addition, it takes steps to promote outdoor activities, revitalize the space, and make it more attractive to town citizens.

Similarly, based on a study, analysis of the current state, and identification of shortcomings, a design for the former village green is proposed. The aim of the design is to restore the historical significance of the village green as a center of activity and a meeting place, while also making the space more attractive for leisure activities. Due to the small size of the town, where another main public space would not find sufficient use, it is proposed to revitalize the former village green in the form of a town park. The park would add a missing element to the urban structure, while also revitalizing the space and attracting citizens.

The thesis offers a comprehensive urban analysis of the town of Dubňany near Hodonín and conceptual solutions for two selected public spaces. Both designs reflect the specificities of the given locations, utilize their potential, and aim to revitalize and enhance the town's environment.

KEYWORDS

urban analysis, town, square, village green, conceptual design, revitalization, outdoor activities, Dubňany

BIBLIOGRAFICKÁ CITACE

ŠTEFANČÍKOVÁ, Tereza. *Urbanistická analýza obce a koncepční návrh veřejných a rozvojových lokalit obce Dubňany u Hodonína*. Brno, 2024. Bakalářská práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta stavební, Ústav architektury. Vedoucí Ing. arch. Tomáš Pavlovský, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ O SHODĚ LISTINNÉ A ELEKTRONICKÉ FORMY VŠKP:

Prohlašuji, že elektronická forma odevzdané práce je shodná s odevzdanou listinnou formou.

V Brně dne 18.5.2024

.....

podpis autora

PROHLÁŠENÍ O PŮVODNOSTI ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem *Urbanistická analýza obce a koncepční návrh veřejných a rozvojových lokalit obce Dubňany u Hodonína* zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje.

V Brně dne 18. 5. 2024

Tereza Štefančíková
autor

Poděkování:

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce, panu Ing. Arch. Tomáši Pavlovskému za skvělé odborné vedení, metodickou pomoc, za cenné rady a čas, který vedením mé bakalářské práce strávil. Dále bych chtěla poděkovat panu Miroslavu Chludilovi za čas, který mi při osobních konzultacích věnoval a za poskytnutí soukromých materiálů, které napomohly ke zpracování historického vývoje obce. A samozřejmě bych chtěla upřímně velmi poděkovat své rodině a nejbližším přátelům, za nepřetržitou podporu během studia, která pro mě byla nepostradatelná zvláště v náročných časových obdobích a která mi pomohla překonat všechny výzvy studia.

OBSAH

1	ÚVOD	12
2	CÍL PRÁCE	13
3	ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA OBCE DUBŇANY	14
4	Analýza historického vývoje	16
4.1	Od pravěku po období moderních dějin	16
4.1.1	Pravěk	16
4.1.2	Počátky vsi a její první majitelé	17
4.2	Období světových válek	19
4.3	Druhá polovina 20. století	21
4.4	Přelom 20. a 21. století	23
4.5	Dubňany ve 21. století	23
5	Analýza urbanistické struktury sídla	24
5.1	Analýza plošné struktury sídla	24
5.1.1	Půdorys obce	24
5.1.2	Typ zástavby	25
5.1.3	Analýza funkce	32
5.1.4	Analýza občanské vybavenosti	33
5.2	Analýza přírodních a vodních ploch	38
5.3.1	Charakter ploch zeleně	38
5.3.2	Charakter vodních ploch	40
5.3	Analýza rastru sítě komunikací	43
5.3.1	Automobilová doprava a doprava v klidu	43
5.3.2	Železniční doprava	44
5.3.3	Autobusová doprava	45
5.3.4	Cyklistická doprava	46
5.3.5	Pěší doprava	47
5.4	Analýza struktury obyvatel	50
5.4.1	Demografické složení	50
5.4.2	Sídelní hustota	51
5.5	Analýza územně plánovacích dokumentací	54
5.5.1	Politika územního rozvoje ČR	54
5.5.2	Zásady územního rozvoje JmK	54
5.5.3	Územní plán města Dubňany	55
6	SHRNUTÍ PRVNÍ ČÁSTI	58
7	VEŘEJNÝ PROSTOR A AKTIVITY V NĚM	60
8	NÁMĚSTÍ	62

8.1	VZHLED NÁMĚSTÍ – JAK BY MĚLO VYPADAT	62
8.1.1	Historická náměstí.....	62
8.1.2	Modernistická náměstí.....	63
8.1.3	Aktivita na náměstí.....	64
8.2	NÁMĚSTÍ V DUBŇANECH – AKTUÁLNÍ PODOBA	66
8.3	NÁMĚSTÍ V DUBŇANECH – KONCEPCE NÁVRHU	76
9	NÁVES	80
9.1	VZHLED NÁVSI – JAK BY MĚLA VYPADAT	80
9.2	NÁVES V DUBŇANECH – AKTUÁLNÍ PODOBA	82
9.3	NÁVES – KONCEPČNÍ NÁVRH	84
10	SHRNUTÍ DRUHÉ ČÁSTI	87
11	ZÁVĚR	89
12	Seznam použitých zdrojů	91
12.1	Knižní zdroje	91
12.2	Internetové zdroje	92
12.3	Mapové podklady	93
12.4	Právní předpisy	93
13	Seznam použitých zkratk	94
14	Seznam obrázků	94
15	Seznam příloh	96

1 ÚVOD

Urbanizace, ač fenomén moderní doby, s sebou přináší i výzvy, které je nutné řešit pro zajištění trvale udržitelného rozvoje měst. Dubňany u Hodonína, stejně jako mnoho jiných měst jak v České republice, tak ve světě, se potýká s nekontrolovatelným rozvojem, ztrátou identity a zanedbáváním historických stop. Tato práce se proto zaměřuje na komplexní urbanistickou analýzu města s cílem identifikovat klíčové urbanistické problémy a navrhnout koncepční řešení pro jejich revitalizaci.

Urbanistické analýzy slouží jako klíčový nástroj pro pochopení fungování měst a identifikaci oblastí, které vyžadují revitalizaci. Díky nim můžeme analyzovat historický vývoj, demografické složení, dopravní infrastrukturu, občanskou vybavenost a další faktory, které ovlivňují charakter a atmosféru města.

Město je však především o lidech. Bez živého ruchu v ulicích, bez sdíleného prostoru pro setkávání a aktivity, bez pocitu sounáležitosti ztrácí svou identitu a stává se pouhou sbírkou budov. Právě proto je tak důležité věnovat pozornost revitalizaci veřejných prostor a podpoře aktivit, které ožíví městské prostředí a přilákají obyvatele města do ulic.

Důležité je zmínit, že v tomto kontextu se bývalá průmyslová města odlišují svou specifickou situací. S úpadkem odvětví, které představovaly jejich hlavní ekonomický zdroj, se musela vyrovnat s řadou problémů, jako je výrazný pokles obyvatel, zanedbání infrastruktury a nezaměstnanost. Revitalizace městského prostředí a podpora aktivit v něm proto hrají pro tato města klíčovou roli v jejich transformaci a budování prosperující budoucnosti.

2 CÍL PRÁCE

Práce si klade za cíl identifikovat klíčové urbanistické problémy a navrhnout koncepční řešení pro jejich revitalizaci. Práce bude zahrnovat detailní analýzu celého města, jeho vnější i vnitřní struktury, s důrazem na prioritní oblasti, jako je dopravní obslužnost, infrastruktura, přírodní zázemí, kvalita bydlení a občanská vybavenost.

Na základě analýz budou definovány pozitiva a negativa vyplývající z jednotlivých oblastí, které poslouží jako podklad pro formulování koncepčních návrhů. Cílem je dospět k hlubokému pochopení městské struktury a identifikovat problémy, které brání harmonickému a funkčnímu rozvoji města.

Klíčové urbanistické problémy budou vybrány na základě jejich závažnosti a naléhavosti řešení. Koncepční návrhy pro revitalizaci těchto oblastí budou respektovat specifika daných lokalit a jejich potenciál, s cílem oživit a zatraktivnit městské prostředí.

Návrhy budou prezentovány formou ideových schémat, které budou moci sloužit jako podklad pro zadávání urbanisticko-architektonických soutěží. Konečným cílem je vytvořit harmonické a funkční městské prostředí, které bude splňovat potřeby současných i budoucích generací.

Vize této práce spočívá v tom, aby navrhovaný přístup byl aplikován i na další veřejná prostranství v Dubňanech a v dalších městech, s cílem vytvořit ucelenou síť harmonických a funkčních městských prostředí.

Je nutné poznamenat, že katastrální území města zahrnuje kromě samotného města také dvě osady na severozápadě. Pro účely této bakalářské práce však tyto osady nebudou zahrnuty do analýz a koncepčních návrhů. Důvodem je nutnost soustředit se na prioritní oblasti a cíle práce.

Bakalářská práce bude doplněna o výkresové podklady.

3 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA OBCE DUBŇANY

Město Dubňany leží v okrese Hodonín v Jihomoravském kraji v České republice. Nachází se v převážně rovinatém terénu Dolnomoravského úvalu. Nejvyšší bod zde tvoří farní kostel s hřbitovem a farou. Odtud se terén mírně svažuje k jihozápadu, kde se protínají úrodná pole ze severu s rozsáhlými dubovými lesy z jihu a jihozápadu zvané Doubrava. Katastrální území Dubňan má rozlohu 2 258 ha, jehož součástí jsou také vesničky Jarohněvice a Horní huť. V současné době má město 6 266 obyvatel. Sousedícími katastry jsou katastr Hodonína, Hovorán, Milotic, Mutěnic, Ratiškovice a katastr obce Svatobořice–Mistřín. Dubňany jsou samosprávným celkem, ve městě sídlí městský a stavební úřad a ze správního hlediska spadá do obce s rozšířenou působností Hodonín. ^[1]
^[2] ^[3]

První zmínka o městě pochází z roku 1349. Dříve zemědělská ves byla díky rozmachu sklářského a hutnického průmyslu roku 1964 povýšena na město. ^[4]

Obrázek 1 Mapa ČR s vyznačením města Dubňany
[Zdroj: [autor]]

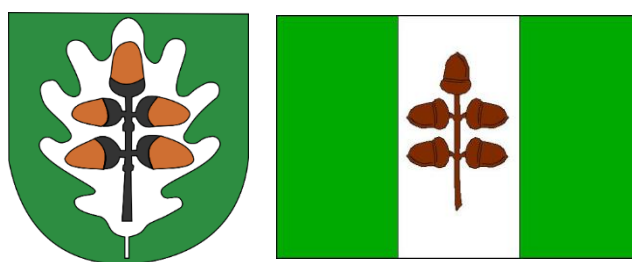
Městem prochází dvě významné komunikace – silnice II. třídy č. 431, která propojuje Dubňany s městem Hodonín a Kyjov a silnice III. třídy č. 4254, která řeší jejich napojení na obce Mutěnice a Ratiškovice. Vedení zmíněných tras kopíruje městská zástavba, díky čemuž město získalo charakteristický třícípý tvar. Dubňany se dělí na čtyři části: Horní konec, Dolní konec, Kradlov a Sídliště. Jejich poloha je znázorněno na obrázku č. 2. ^[5] ^[6]

Obrázek 2 Dubňany – městské části
[Zdroj: [autor]]

Nachází se zde řetězec rybníků – Jarohněvický rybník, rybník Nálezny, rybníky Močidla I a II. a část rybníků ze soustavy Mutěnických rybníků v západní části města. Městem protéká potok Rumsovský járek, který se na západě města vlévá do řeky Kyjovky a vytváří městskou osu. ^[5]

Díky dubovým lesům, které město obklopují převážně z jižní části, získaly Dubňany svůj současný název. A od roku 1964, kdy se Dubňany staly městem, také podobu městských symbolů – znaku a vlajky. Znak je tvořen zeleným štítem, na kterém je kolmo zobrazený dubový list. V něm se skrývá dubová větev s pěti žaludy. Obdobnou podobu má také vlajka, která je tvořena dvěma zelenými pruhy po krajích a jedním bílým pruhem uprostřed se stejnou dubovou větví, jaká je na městském znaku. Severní, severozápadní a východní část města je obklopena zemědělsky využívanou krajinou. ^{[1] [4] [7]}

Obrázek 3 Symboly města Dubňany
[Zdroj: [7]]

4 Analýza historického vývoje

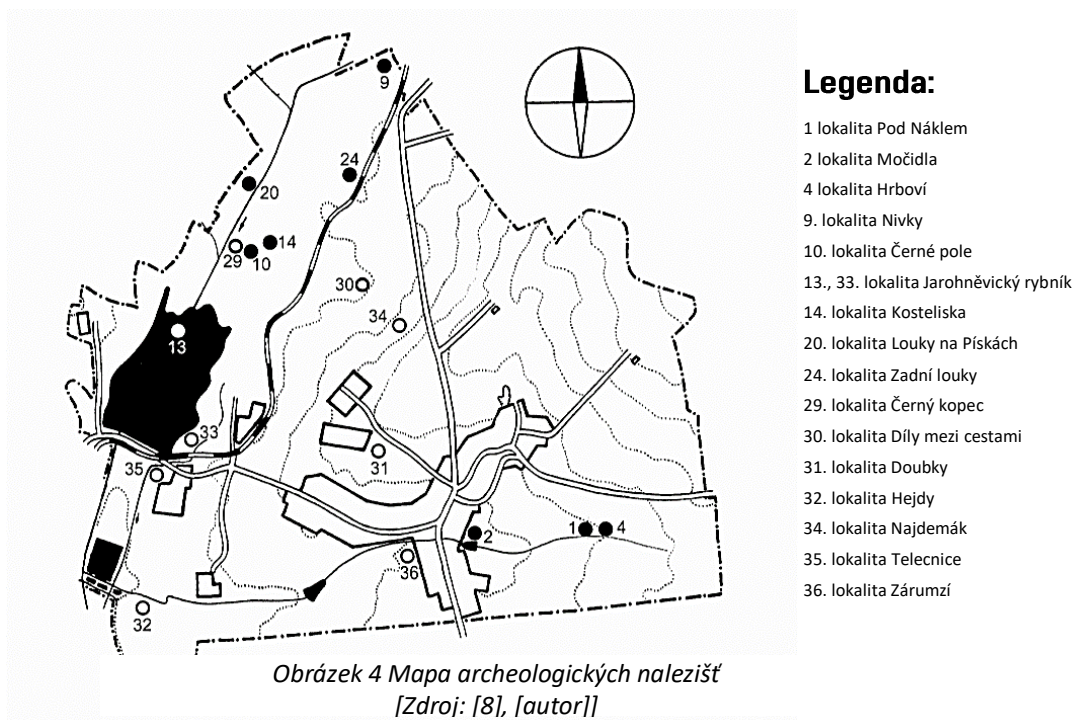
4.1 Od pravěku po období moderních dějin

4.1.1 Pravěk

První zmínky o lidech, kteří obývali katastrální území dnešního města Dubňany, pochází již z neolitického období, 6. století př.n.l. Lov byl vystřídán zemědělskou činností, díky čemuž vznikly první usedlosti, tzv. sídliště. Z archeologických nálezů, které byly v Dubňanech prováděny, vyplývá, že se lidé v době kamenné zabývali výrobou keramiky a keramických nástrojů. Domy se stavěly podél vodních toků a jejich typický vzhled sestával z kůlové konstrukce obdélníkového tvaru se sedlovou střechou, která se stavěla na úrovni terénu. Velikost této stavby se pohybovala v rozmezích od 20x5m až 40x9m. Stejně tak, jako domy s lehčí konstrukcí, které se stavěly v pozdní době kamenné, se ani tyto domy nedochovaly. ^{[4][8]}

V době bronzové se na k.ú. Dubňan vystřídaly kultury Únětická a Středodunajská mohylová. Jejich existenci dokládají naleziště u břehu řeky Kyjovky, u Jarohněvického rybníku, v oblasti Kosteliska, Močidla a na ulici Hodonínská. Nicméně vzhled osídlení zmíněných kultur není znám. ^[8]

Důkazy o keltském osídlení byly nalezeny v lokalitách Kyseliska, Černé pole, Pod Náklem a na Mistřínské špičce. Zmíněné lokality jsou zakresleny na obrázku č. 4. Archeologické důkazy o vzhledu a podobě keltské vesnice v katastrálním území Dubňan nalezeny nebyly, nicméně vykopávky u obce Soběsuk na Žatecku dávají představu o vzhledu keltské vesnice. Domy byly jednoduchého, obdélníkového tvaru s mírně zahlobenou

podlahou, oproti okolnímu terénu. Tvořily samostatné hospodářské jednotky. Lze předpokládat, že obdobnou podobu měly také usedlosti na území Dubňan. ^{[8] [9]}

Archeologické nálezy dokládají osídlení také Slované. Typické slovanské osídlení mělo s keltským osídlením mnoho společného. Domy měly prostý půdorysný tvar, který byl do země zcela nebo z části zahlouben, tzv. zemnice a polozemnice. Protože se zmíněný typ příbytků vyskytoval především na rovinatém terénu, lze předpokládat, že obdobný vzhled mělo slovanské osídlení také na území Dubňan. ^[8]

4.1.2 Počátky vsi a její první majitelé

Počátky vsi nejsou dodnes přesně známy. Dubňany, přesněji Dolní Dubňany, jak zněl původní název vsi, nebyly historicky příliš významné. Nebylo potřeba vytvářet podrobné záznamy, protože vsí neprocházela žádná významná stezka, nenacházel se zde zámek ani hrad, pouze tvrz. Dokonce byla ves častokrát zaměňována s Dolními Dubňany u Dukovan. První dochovaná zmínka se datuje na přelom let 1349–1400, kdy byl vytvořen písemný záznam o předání obce mezi pány Čeňkem z Lipné a Smilem z Ronova (též známý jako Smil z Letovic). ^[4]

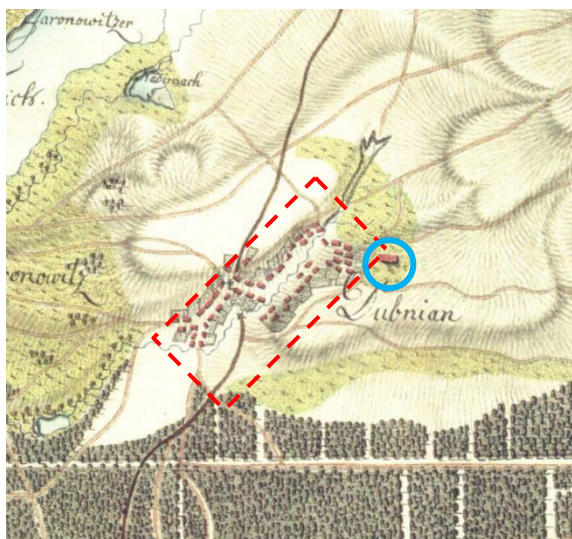
I když nejsou dochované záznamy o velikosti původní vsi, z platnosti z první kolonizační vlny v období vrcholného středověku, kdy platila rovnost mezi počtem lánů a počtem usedlostí, lze odhadnout její velikost v rozmezí 19–24 usedlostí. Uspořádání vesnice bylo výrazně pravidelné; lánové. Typickým prvkem struktury byla návaznost usedlosti se zahradou nebo sedem, přičemž vnější hranici pozemku určovala cesta. V této podobě přetrvávala až do rozpadu vsí Jarohněvice a Mokronosy. Ves byla založena formou návěsní vesnice. Domy se soustředily okolo toku Rumsovského járku, návěs měla obdélníkový tvar a byla lemována řadou domů s hřebenem orientovaným rovnoběžně s prostorem návsi. Domy pro chudinu a původní hřbitov se nacházely v severní části, dnes označované jako Horní konec, v okolí ulic Včelínek a Na Rybníčku. První zmínky tvrze se datují do roku 1379. Podrobnější informace o jejím vzhledu a umístění však chybí, a protože se v pramenech z 16. století již tvrz nezmiňuje, předpokládá se, že pravděpodobně v této době zanikla. Podle historické struktury zástavby čitelné ve starých mapách (obrázek č. 5) je možné odhadovat, že se tvrz nacházela v severovýchodní části vsi. ^{[4] [10] [11] [12]}

Hustota osídlení se v období husitských válek (rok 1420–1437) výrazně nezměnila. Velké změny nastaly až o několik let později, v 60. letech 15. stol., kdy bylo Slovácko pustošeno válkou Jiřího z Poděbrad s Uhry. V této době zaniklo na 80 osad, mezi kterými byly i osady Jarohněvice, Mokronosy a Jiříkovice, což mělo na vzhled vsi výrazný dopad. Lze předpokládat, že osady, které bojům odolaly, byly i přesto značně poškozené a málo osídlené. V kronice se píše, že koncem 15. století tak byly Dubňany pustou osadou. K velkému rozkvětu došlo v období mezi 15. a 16. stol., kdy ve vsi vládl rod z Pernštejna. Vilém z Pernštejna vlastnil osadu se svým bratrem Vratislavem. Právě díky Vilémovi se Dubňany staly součástí nově vznikajícího hodonínského panství. Správa byla přenesena do Hodonína na hodonínský hrad, což mělo za následek zánik dubňanské tvrze, která je zmíněná výše v textu. ^{[4] [10]}

Válečná i poválečná doba třicetileté války se na obyvatelích, i na samotném vzhledu vsi, výrazně podepsala. Ve vsi propukl mor, kvůli kterému ubylo až 40% obyvatel. Kvůli

chybějící pracovní síle se do Dubňan stěhovali slovenští zemědělci, čímž se mimo jiné proměnilo i demografické složení. A protože byla ves ohrožována opakujícími se válečnými vpády, obyvatel výrazně ubylo. Na přelomu 17. a 18. století jich v Dubňanech podle údajů ze sčítání lidu bylo v roce 1670 necelých 200. Ve stejném dokumentu se uvádí i počtu domů, který byl toho roku 27. Na jeden dům tak připadalo přibližně 7 osob, což v porovnání s počátky obce, kdy ves tvořilo 19–24 lánů, není výrazný nárůst. ^[4]

Mapa prvního vojenského mapování z roku 1764 na obrázku 5, dokládá přibližný vzhled vsi Dolní Dubňany v 18. století, která byla v této době součástí panství rodu Lichtenštejnů. Příloženým mapový podklad ukazuje umístění a strukturu původní návsi. Původní jádro vsi tvořila náves pravidelného obdélníkového tvaru, jejímž středem protékal potok – dnes známý pod názvem Rumsovský járek. Přilehlé domy měly obdélníkový, nebo vidlicový tvar a svým umístěním při okraji parcely lemovaly náves a uzavíraly ji. Přístup do vsi byl možný ze tří stran. Stodoly, které stály na konci parcel, zakulacovaly obvod intravilánu. Na severozápadním okraji vsi je patrná hřbitovní kaple postavená v roce 1720. Kolem ní se nacházel hřbitov, jehož umístění přetrvalo až do dnešní doby. Kostel, v podobně, v jaké je známý dnes, byl postaven až v josefínském období, a to přestavbou původní hřbitovní kaple. Při porovnání s dnešním leteckým snímkem obce lze pozorovat, že základní půdorys vsi zůstal zachován, avšak náves byla upravena pozdějšími stavebními úpravami. ^[4] ^[13]

Obrázek 5 Mapa prvního vojenského mapování s vyznačením návsi
[Zdroj: [14], [autor]]

Obrázek 6 Letecký snímek Dubňany s vyznačením původní návsi
[Zdroj: [15], [autor]]

Polovina 19. století poznamenala Dubňany dalším velkým úbytkem obyvatelstva. Ves zasáhla epidemie cholery a zemřelo na 158 obyvatel. Ke zlepšení situace došlo až koncem 19. století, kdy ve vsi byla založena první dobrovolná organizace – Dobrovolní hasiči. Do této doby v Dubňanech hasičský sbor chyběl. Se vznikem organizace Dobrovolných hasičů bylo roku 1927 postaveno hasičské skladiště. Na místě, kde bylo skladiště postaveno, stojí hasičská zbrojnice dodnes – jižní hrana bývalé návsi. Byla založena také knihovna a tělovýchovné spolky T.J. Sokol a Orel. Od poloviny 19. století do konce 19. století se rozloha Dubňan se téměř ztrojnásobila, počet obyvatel vzrostl o

více jak 1 500 obyvatel a navýšil i počet domů. Zahušťovala se zástavba na pozemcích okolo návsi a nově vznikala zástavba podél dnešní ulice Nádražní.^[4]

4.2 Období světových válek

Válečné období se výrazně podepsalo na urbanistické struktuře vesnice. Před vyhlášením 1. sv. války byly Dubňany prosperující vesnicí s rozvinutým zemědělstvím a průmyslem. Nacházel se zde největší panský velkostatek, hornictví a sklářství bylo na vzestupu a práce v cihelnách a v lihovarnictví zaměstnávala velké množství obyvatel. Důvodem prosperity byly mimo jiné levné suroviny, levná pracovní síla a vhodné a dobře situované pozemky pro vybudování potřebných průmyslových obchodů. Cestu za prosperitou také podpořilo vybudování železniční tratě v roce 1899. Trať spojovala města Mutěnice – Kyjov a umožňovala snazší expedici hotových výrobků. Po vyhlášení války ale počet obyvatel poklesl. Byla zavedena mobilizace a neustále se zvyšoval počet mužů odcházejících do války, což v důsledku snižovalo počet obyvatel města. Při sčítání v roce 1916 bylo zaznamenáno celkem 3 759 obyvatel. Lidé hladověli, byla omezena zemědělská výroba i provoz jednotlivých podniků.^{[4] [16]}

Špatné pracovní a životní podmínky po skončení první světové války vedly k dalšímu úbytku obyvatel. Podle dat ze sčítání obyvatel z roku 1930 žilo v Dubňanech 3 557 obyvatel v celkem 669 domech. Na jeden dům v této době připadalo v průměru 7 obyvatel. V obci chyběly finanční prostředky, základní potraviny a suroviny. Se špatnou situací se Dubňany potýkaly již od zastavení skláren, která postupně vykrystalizovaly ve velkou hospodářskou krizi. Nedostatek pracovních příležitostí byl také jeden z důvodů odchodu obyvatel. Z kroniky lze vyčíst, že během prvního roku války přišly Dubňany o 15% obyvatelstva, v následujícím roce úbytek pokračoval. Uvádí se, že v roce 1940 odešlo z Dubňan na 5 % jejich obyvatel.^[4]

Německá okupace za druhé světové války neměla na celkový vzhled měst výrazný vliv. Dalo by se konstatovat, že si město zachovalo svůj předokupační obraz; staveb nepřibývalo. Hned na začátku okupace byly v Dubňanech založeny dvě odbojové skupiny, které se v pozdějších letech zasloužily o vybudování podzemních úkrytů v lesích a okolních odlehlých místech. Ty poskytovaly úkryt lidem, kteří byli stíháni gestapem. Jedním z nich byl tzv. úkryt na Vyšicku, který se podařilo zachovat i do současnosti. Konec války byl pro Dubňany, obdobně jako pro většinu pohraničních obcí, zničující. Německým bombardováním byly zasaženy celkem dvakrát. Při prvním bombardování byly poničeny domy od Vrchního až po Dolní konec. V obci vypukla řada požárů a bombardování si vyžádalo celkem 8 obětí. Druhé bombardování mělo za následek další řadu požárů. Poslední ničivá vlna se obcí přehnala při osvobození Rudou armádou. Střelbou byla poškozena mimo jiné i škola a kostel. V tabulce č. 1 jsou uvedeny výsledky ze sčítání obyvatel a domů v jednotlivých domech. Data byla převzata z Českého statistického úřadu.^{[2][4]}

*Tabulka 1 Sčítání obyvatel 1869-2021
[Zdroj: [2] [autor]]*

Sčítání v roce	Počet obyvatel [1]	Počet domů [2]
1869	2 001	391
1880	2 449	413
1890	2 792	454
1900	3 154	477
1910	3 842	558
1921	4 067	614
1930	3 557	669
1950	3 924	857
1961	6 418	1 066
1970	6 784	1 196
1980	6 912	1 286
1991	6 512	1 399
2001	6 661	1 491
2011	6 439	1 553
2021	6 280	1 611

Na obrázku 7 je zachycená podoba Dubňan před druhou světovou válkou. Letecký snímek byl pořízen roku 1938. Důležité je upozornit na centrální prostor návsi. Z fotografie je patrné, že byl pokryt rostlou vegetací a přiléhající silnice vedla po okraji tohoto prostranství. Současně je patrný směr rozvoje obce, která se rozrůstala jižním a západním směrem, podél hlavních komunikací.

*Obrázek 7 Historický letecký snímek
[Zdroj: [14]]*

4.3 Druhá polovina 20. století

V poválečném období se staly Dubňany centrem těžebního průmyslu. Obec prosperovala a to se odrazilo i na jejím vzhledu. Mezi lety 1954–1960 bylo provedeno nejvíce změn a oprav, mezi kterými bylo mimo jiné vybudování technické infrastruktury města. Díky stále vzrůstajícímu hutnickému průmyslu a poptávce po bydlení bylo vybudováno sídliště Lignit. Do Dubňan se stěhovali horníci z bližšího i vzdálenějšího okolí a skokově narostl počet obyvatel. Z počtu 4 924 v roce 1950 jich do dalšího sčítání v roce 1960 bylo 6 418. Vznik sídliště a prosperita hutnického průmyslu dopomohli obci k socio-ekonomickému rozvoji. Počet obyvatel stále rostl a obec touto dobou čítala historicky nejvyšší počet obyvatel, 7 097 obyvatel. Díky výrazným stavebním změnám byly Dubňany s účinností ke dni 1.7.1964 povýšeny na město.^[4]

Urbanistická struktura města se proměnila. Výrazným zásahem bylo přesunutí hlavního veřejného prostoru. S ohledem na historický kontext obce se hlavní veřejný prostor nacházel ve středu dnešní městské části Horní konec. Byla zde návěs, jejíž poloha je zvýrazněná na obrázku č. 8. S vybudováním sídliště s mateřskou školou a kulturním domem však došlo k umělému přesunutí centra obce na zcela novou plochu. Bylo vybudováno Náměstí 15. dubna, které se stalo novým centrálním prostorem obce.

Obrázek 8 Schematické znázornění přesunu hlavního veřejného prostoru
[Zdroj: [15], [autor]]

V následujících osmi letech se vzhled Dubňan výrazně změnil. Přibýlo 277 rodinných domů, více jak 100 domů bylo renovováno a přistavěno, byly zbourány staré domy a stodoly a vznikly tak nové prostory pro další výstavbu. Byla zlepšená občanská vybavenost a došlo také k rekonstrukci dopravní a technické infrastruktury. Urbanistickou strukturu výrazně ovlivnila rekonstrukce komunikace na ulici Komenského v úseku od hasičské zbrojnice až po Kostel. Spodní část této komunikace byla dříve vedena okolo parku na návsi, díky čemuž byla respektována veřejná plocha

parku. Nová trasa ale tuto plochu protíná přímo v jejím středu. Z původně obdélníkové půdorysné plochy vytváří dva trojúhelníkové prostory, osázené zelení. Z dat sčítání lidu v roce 1971 vyplývá, že byť počet rodinných a bytových domů a počet bytů vzrostl, počet obyvatel oproti roku 1962 klesl o více jak 350 obyvatel. Obrázky č. 9 a 10 mapují vzhled obce ve dvou obdobích. Obrázek č. 9 pochází z historického fotografování ve 30. letech minulého století. Na místě, které je v současné době zastavěno sídlištěm, byly ještě ve 30. letech úrodná pole. Výstavba se primárně soustředila na severovýchodní stranu a rozvíjela původní vesnicovou zástavbu. Výstavba dále ubíhala podél komunikace na západ. Snímek č. 10, který byl pořízen v roce 1993, ukazuje již poměrně odlišný obraz města. Patrné je zahuštění zástavby v městských částech Dolní konec a Kradlov. Nově tak nepřevažuje zástavba jen na severovýchodním konci města, ale obdobně je hustá zástavba také na jižní a západní straně města. Bylo vybudováno sídliště Lignit a kulturní dům s náměstím a oproti 30. létům se změnila také podoba rybníků na jihozápadním konci. Z Husího rybníku vznikly dva nové rybníky Močidla I. a Močidla II. [2][4]

Obrázek 9 Historická ortofotomapa 30. léta
[Zdroj: [14]]

Obrázek 10 Historická ortofotomapa r. 1993
[Zdroj: [14]]

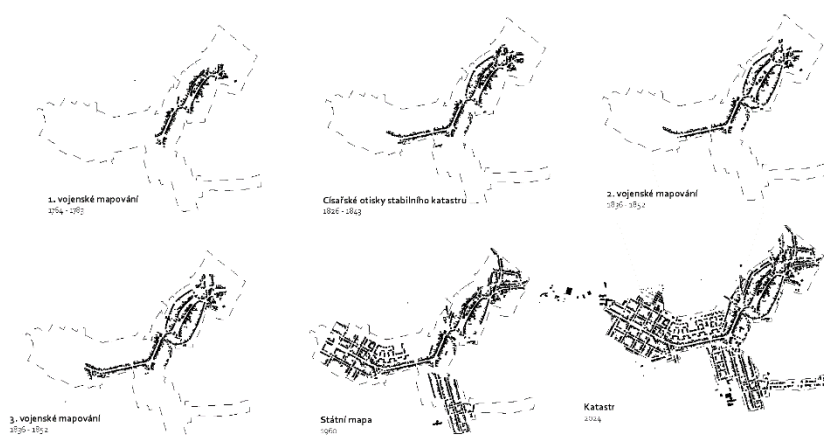
4.4 Přelom 20. a 21. století

V období po sametové revoluci se město soustředilo na rekonstrukci a posílení dopravní a technické infrastruktury a na budování rodinných a bytových domů. Byty na sídlišti Lignit se prodaly jejich obyvatelům a získané peníze město investovalo do výstavby dalších bytových jednotek (konkrétně se jedná o výstavbu bytových domů v ulici U močidel). Rodinné domy se stavěly prakticky ve všech částech města, nicméně pro masivnější výstavbu rodinných domů byly vytipovány tři nové lokality. První lokalitou byla ulice V. Nezvala, která nabízela prostor až pro 17 nových domů, dále ulice Palackého, kde bylo postaveno 8 rodinných domů a v poslední řadě lokalita Trniny, která nabízela prostor pro 15 nových rodinných domů. Rychle a výrazně se rozvíjející město zastavilo až ukončení hornické činnosti roku 1994. Růst zástavby v průběhu let ukazuje obrázek č. 11.¹ V šesti významných časových obdobích je zde ukázána podoba města od 18. století až po současnost. [2][4]

4.5 Dubňany ve 21. století

Obec Dubňany prošla od svého počátku výrazným vývojem. Původní struktura vsi byla do značné míry zachována a v průběhu dalších let vývoje, kdy se Dubňany staly městem, byla zástavba rozšířena o řadu nových domů a struktur. V současné době je urbanistická struktura města rozdělena na 4 městské části – Horní konec, Dolní konec, Kradlov a Sídlíště, které dávají městu podobu písmene „Y“.

Město má fungující hromadnou dopravu a nabízí základní občanskou vybavenost. Obklopující příroda na jižním konci přibližuje město k přírodě, ale zároveň limituje směr jeho dalšího vývoje. Co se týká otázky směřování nové zástavby, je pro ni vymezena plocha primárně v severním cípu písmene „Y“. Detailnějšímu rozboru současné urbanistické struktury města je věnována následující kapitola.

Obrázek 11 Vývoj urbanistické struktury města Dubňany
[Zdroj: [autor]]

¹ jeho plná verze je obsahem přílohy č. 1

5 Analýza urbanistické struktury sídla

5.1 Analýza plošné struktury sídla

5.1.1 Půdorys obce

Z širšího úhlu pohledu lze pozorovat, že plošnou strukturu města Dubňany tvoří pomyslné deformované písmeno „Y“. Jeho tři části, které vznikaly a utvářely se během historie, jsou v souladu s minimálně jednou městskou částí. Severní větev odpovídá městské části Horní konec, západní větev naproti tomu dvěma částem, a to Dolní konec a Sídliště. Na poslední, jižní větvi, se nachází městská část Kradlov.

Obecně se ve městě stýkají dvě urbanistické struktury. Struktura vesnické zástavby a struktura městské zástavby. Vesnická zástavba je charakteristická menším objemovým měřítkem, organickými tvary ulic a historickou parcelací. Převažuje v ní individuální zástavba, která je doplněna o prvky vysoké zeleně. Tato struktura odpovídá městské části Horní konec. Zástavba je doplněna vysokou zelení v místech bývalé návsi a v okolí kostela v severovýchodní části města. Přítomnost tohoto uspořádání vypovídá o dlouhodobém vesnickém charakteru obce. Dalším typickým prvkem vesnické struktury je přítomnost plužiny. Při bližším pohledu na město je do jisté míry patrná i v současné struktuře sídla. Pojem plužina je souhrnným označením pro zemědělsky obdělávané pozemky patřící k sídlu, které svým vzhledem spoluvytváří charakter krajiny. V Dubňanech byly v minulosti rozsáhlé plužiny přítomny okolo městské části Horní konec, některé z nich se dochovaly do dnešní doby a jsou patrné i v dnešní struktuře. Zemědělské parcely jsou úzké, což je typickým znakem délkové plužiny, nicméně jsou různé orientace. Z toho důvodu se lze domnívat, že se jedná o plužinu traťovou. Délka plužin se postupným historickým vývojem zkracovala. Viditelný je tento jev z archivních map, kdy mezi lety 1938 a 1953 byla převážná část pozemků ze severozápadu rozparcelována. [12] [17]

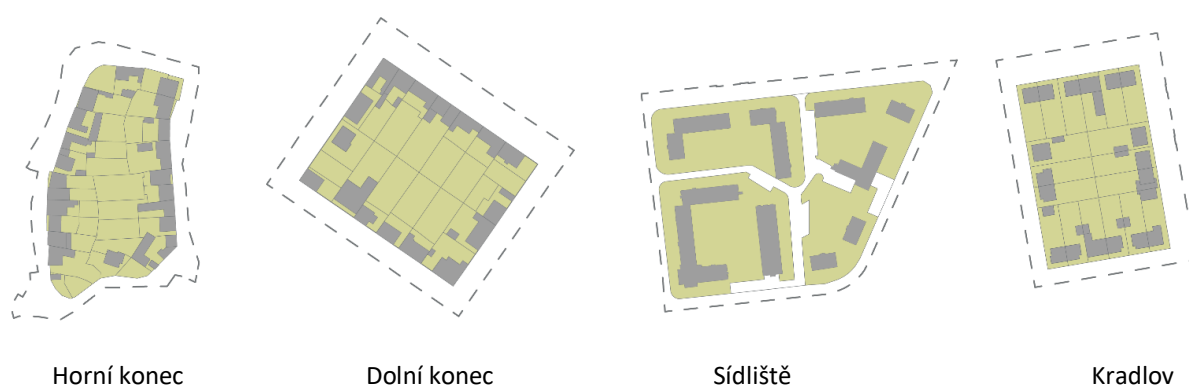

Obrázek 13 Historická ortofotomapa 30. léta
[Zdroj: [14]]

Obrázek 12 Historická ortofotomapa 50. léta
[Zdroj: [14]]

Druhou strukturou, která se v obci vyskytuje, je struktura městské zástavby. Charakterizujícími prvky jsou větší objemové měřítko, pravidelná uliční síť, pravidelná a plánovaná parcelace a menší podíl soukromých zahrad. Tato forma se vyskytuje na Sídlišti, pro kterou je charakteristické převážně větší objemové měřítko a absence soukromé zeleně. Pravoúhlá síť komunikací na Dolním konci formuje zástavbu do polouzavřených čtvercových bloků velikosti cca 1 ha. Zeleň je zde zastoupena převážně v soukromé formě. Obdobná je struktura v části Kradlov, na jižním cípu města. Individuální zástavba má zde městskou strukturu, domy jsou uliční sítí formovány do čtvercových a obdélníkových bloků. Schématické znázornění jednotlivých struktur je zobrazeno na následujícím obrázku.^[17]

Obrázek 14 Schématické znázornění městských bloků
[Zdroj: [autor]]

5.1.2 Typ zástavby

„Dům spolu s parcelou jsou elementární skladebnou jednotkou. V rámci sídla i krajiny se principiálně projevují buď v solitérní poloze, ve skupině, nebo jako část většího kompaktního celku (řadový dům, sekce domovního bloku apod.).“²

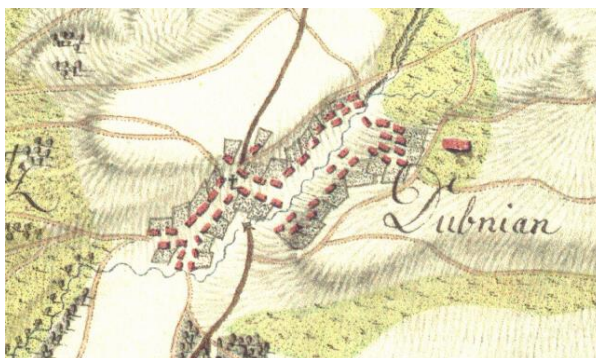
Jehlík ve své knize rozlišuje tyto typy staveb: rodinný dům individuální, rodinný dům řadový, bytový dům a areál. Pro analýzu zástavby v obci Dubňany, byly zmíněné typy převzaty, a navíc doplněny o typ historické zástavby. Tato klasifikace mimo jiné umožňuje rozpoznat, jakým směrem se město od svého vzniku vyvíjelo. Dubňany vznikly ve 13. století, přičemž městem jsou až od roku 1964. To je důvodem, proč jsou ve městě patrné výrazné urbanistické prvky vesnice. Celková analýza typů zástavby je shrnuta v příloze č. 2.^[18]

5.1.2.1 Zástavba historická

Historická struktura se nachází v městské části Horní konec. Nachází se zde nejstarší zástavba s vesnickými prvky. První rodinné domy byly dříve soustředěny okolo vodního toku a úrodné zemědělské půdy. Potok, Rumsovský járek, tvořil středovou linii, kterou

² JEHLÍK, Jan. *Rukověť urbanismu: architektura poznávání a navrhování prostředí*. Vydání třetí. Praha: Ausdruck Books_Hybrid Publishing Platform (AB_HPP), 2022. ISBN 978-809-0840-317. Str. 79

rodinné domy kopírovaly. To je patrné z obrázku č. 15, který je prvním záznamem vzhledu bývalé vsi. Dnešní ulice Komenského tvořila onu historickou návěs, kterou lemovaly domy obdélníkového nebo vidlicového tvaru. Stavby na historických parcelách jsou soustředovány v přední části pozemku, charakteristická je zde řadová zástavba sevřená, pro kterou je typická přímá návaznost sousedních staveb – celá šířka pozemku je zastavěna, štítové zdi na sebe navazují a hřeben je orientován rovnoběžně s komunikací. Domy jsou jedno, maximálně dvoupodlažní, se sedlovou střechou. Uliční čára je zpravidla oddělená od staveb oplocenými, či neoplocenými předzahrádkami, které tak vymezují veřejný prostor. ^{[11][18]}

Obrázek 15 Historická mapa vsi, 1. vojenské mapování
[Zdroj: [11]]

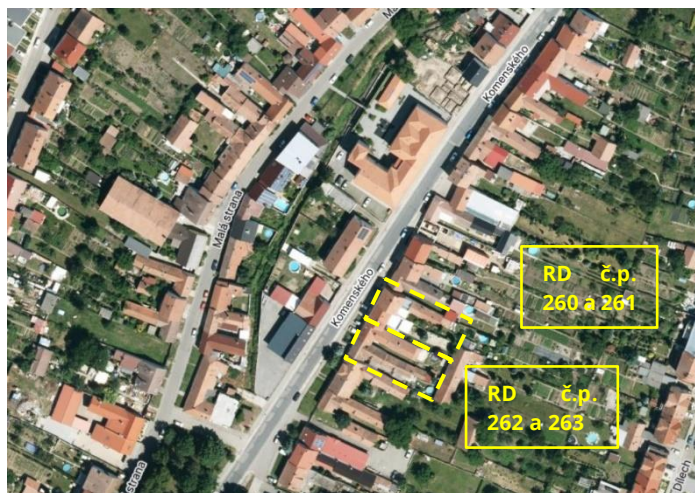
Do dnešní doby se dochovalo pouze menší množství staveb historického rázu, jelikož poměrně rozsáhlá část domů byla v průběhu let rekonstruována. Na ulicích dochází ke střetu těchto zástaveb, což je patrné z obrázků č. 16 a 17. Foto bylo pořízeno z ulice Komenského. Domy na obrázku č. 17 reprezentují historickou zástavbu. Jsou zde patrné typické znaky, jako je nízká podlažnost, sedlová střecha, zastavění celé šíře pozemku, a tak přímá návaznost jednotlivých staveb. Historický charakter podtrhuje také nepravidelná síť komunikací, která naznačuje rostlou formu rodinných domů. Zástavba na obrázku č. 16 je oproti předchozí nízkopodlažní, kontrastující. Rekonstrukcí původní stavby se navýšila výška zástavby o jedno podlaží. Navzdory četným úpravám, které odlišují vzhled domů z ulice, si rodinné domy v této oblasti udržely svůj původní půdorys. Mapa na obrázku 19 dokazuje kromě zasazení domů do kontextu města také pravdivost tvrzení o jejich půdorysu. ^[5]

Obrázek 17 Příklad historické zástavby – domy
č.p. 262 a 263
[Zdroj: [autor]]

Obrázek 16 Příklad rekonstruované historické
zástavby – domy č.p. 260 a 261
[Zdroj: [autor]]

Obrázek 18 Mapa s lokalizací ukázkových staveb
[Zdroj: [5], [autor]]

5.1.2.2 Zástavba řadová

Řadová zástavba pokrývá převážnou část intravilánu obce. V knize Rukověť urbanismu je řadová zástavba definována jako „*Jednotka, která je součástí kontinuální řady a tvoří celý objekt urbánní hmoty. [...]*“³ Řadovou zástavbou tak nejsou pouze domy s jednotným vzhledem, jak by se mohlo mylně charakterizovat, ale jsou to všechny domy, které tvoří souvislou zástavbu rodinných domů. Lze ji rozdělit celkem do tří typů – řadová zástavba sevřená, volná a jednotná.^{[17] [18]}

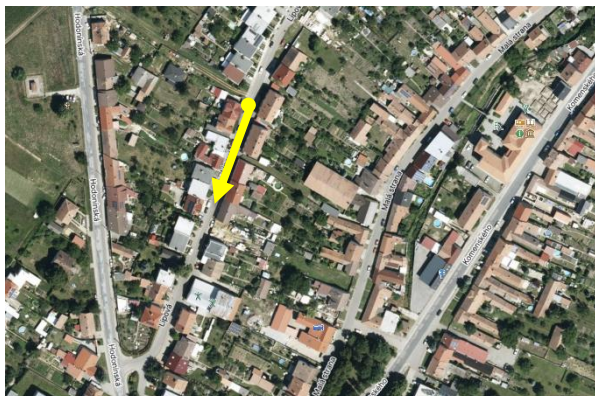
Řadová zástavba sevřená „*tvoří souvislou zástavbu (řadu) domů = ulic.*“⁴ Je pro ni typické, že jednotlivá průčelí domů lemují trasu komunikace a opticky ji vymezují, domy jsou v pravidelném odstupu od komunikace, v některých případech doplněny o předzahrádky a výška zástavby nepřesahuje dvě nadzemní podlaží.^{[12] [17] [18]}

Kromě historického jádra města, se tato zástavba vyskytuje například podél hlavních komunikací; ulice Hodonínská a Nádražní, ulice Vítězství, nebo také na severním cípu městské části Horní konec, případně na ulici Lipová. Tato zástavba navazuje na rodinné domy v historickém jádru a obdobně jako ony, jsou stavby orientovány s hřeben rovnoběžně s komunikací. S řadovou zástavbou sevřenou se prolíná řadová zástavba volná, která obdobně svou zástavbou vytváří ulici, nicméně rozdílem je zastavěná šíře pozemku. U řadové zástavby volné není zastavěn pozemek po celé šířce a stavby mají podobu izolovaných domů nebo dvojdomků. I přes to ale zástavba působí souvislým dojmem. Nezastavěné prostory na pozemcích mají přístupovou funkci na dvůr nebo

³ JEHLÍK, Jan. *Rukověť urbanismu: architektura poznávání a navrhování prostředí*. Vydání třetí. Praha: Ausdruck Books_Hybrid Publishing Platform (AB_HPP), 2022. ISBN 978-809-0840-317. Str. 123

⁴ JEHLÍK, Jan. *Rukověť urbanismu: architektura poznávání a navrhování prostředí*. Vydání třetí. Praha: Ausdruck Books_Hybrid Publishing Platform (AB_HPP), 2022. ISBN 978-809-0840-317. Str. 42

zahradu. Příkladem ulic s touto zástavbou jsou například ulice Na Dílech, Mírová, nebo Františka Vlacha. ^{[5][12][17]}

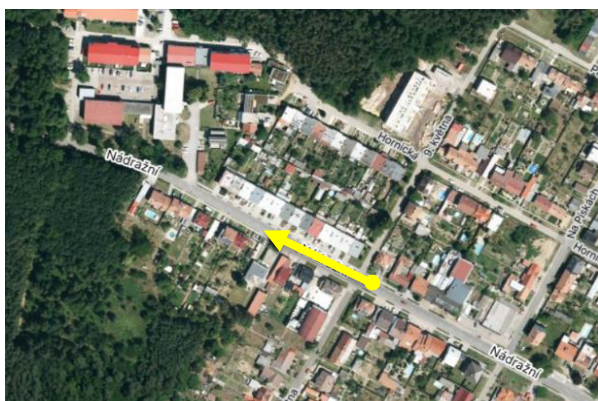

Obrázek 19 Mapa s lokalizací ukázkových staveb
[Zdroj: [5], [autor]]

Obrázek 20 Příklad řadové zástavby volné – ul.
Lipová
[Zdroj: [autor]]

Specifickým, a zároveň posledním typem řadové zástavby je řadová zástavba jednotná. Tato forma je typická pro období 70. a 80. let minulého století. Charakteristické je pro ni těsná návaznost většího počtu domů vedle sebe, jednotný konstrukční vzhled s maximálně dvěma nadzemními podlažními a stejné umístění stavby na pozemku. Díky tomu je konkrétně tato struktura jednoznačně rozpoznatelná v půdorysných plánech obcí. V Dubňanech se s touto formou zástavby setkáme například na ulici Nádražní, Vítězslava Nezvala, Hornická a Lipová. ^{[5][12][17]}

Obrázek 22 Mapa s lokalizací ukázkových staveb
[Zdroj: [5], [autor]]

Obrázek 21 Příklad řadové zástavby jednotné – ul. Nádražní
[Zdroj: [autor]]

5.1.2.3 Zástavba individuální

Individuální zástavba v minulosti primárně rozšiřovala zastavěnou plochu na Horním konci. Později se výstavba rodinných domů ubírala jihozápadním směrem, kolem hlavní cesty; dnešní ulice Hodonínská a Nádražní. V této části později vznikla část Dolní konec. Obrázku č. 25 je příkladem této zástavby. ^{[5][17]}

Obrázek 23 Mapa s lokalizací ukázkových staveb
[Zdroj: [5], [autor]]

Obrázek 24 Příklad individuální zástavby – ul. Na Močidlech
[Zdroj: [autor]]

5.1.2.4 Zástavba bytová

Bytové domy Jehlík ve své knize charakterizuje výškou 4 a více nadzemních podlaží. V Dubňanech se s budovami této výšky nesetkáme. Výška bytových domů se zde pohybuje v rozmezí 2–3 nadzemní podlaží. Skupinu bytových domů ve městě reprezentují panelové domy v městské části Sídliště, shluk bytových domů u rybníků Močidla a nově vznikající bytový dům na západním konci městské části Dolní konec. [5][12] [17] [18]

Obrázek 26 Příklad moderní bytové zástavby – ul. 9.května
[Zdroj: [autor]]

Obrázek 25 Příklad starší bytové zástavby – ul. U Mlýna
[Zdroj: [autor]]

Bytová výstavba zvaná „činžáky“ vznikla v 60. letech minulého století a byla situována na dříve nejrůdnější půdě. Vznikl tak komplex jednotlivých budov s přibližnou rozlohou 12,5 ha, ke kterému náleží i plocha garáží nedaleko samotné činžovní zástavby. Domy jsou situovány volně, na rozlehlých obecních pozemcích, přičemž nezastavěné plochy okolo budov splývají v jedno prostranství a není tak jasně definované, zda je prostor veřejný nebo soukromý. Jednotlivé budovy jsou dvě až tři podlažní, obklopené zelení, objevují se zde plochy s herní a sportovní funkcí. Na obrázcích č. 28 a 29 lze pozorovat typické prvky, které se u činžovní zástavby objevují. Jsou to rozvolněnost zástavby a tím volná kompozice, absence rohů bloků, málo strukturovaná veřejná prostranství a přítomnost zelených pásů, které oddělují stavební a uliční čáru. [5][12] [17] [18]

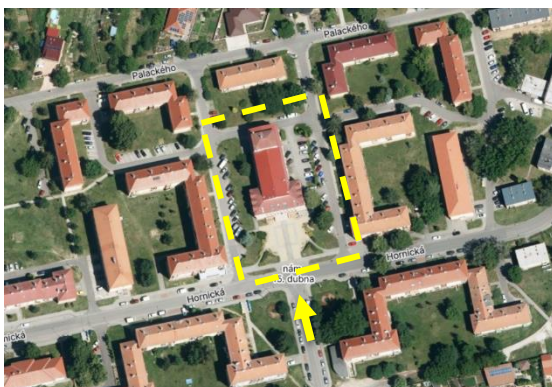
Obrázek 28 Mapa s lokalizací ukázkových staveb
[Zdroj: [5], [autor]]

Obrázek 27 Příklad bytové zástavby ze 60.let
[Zdroj: [autor]]

5.1.2.5 Zástavba solitérní

Zástupci solitérní zástavby jsou zde ve městě primárně kostel a kulturní dům. Tento typ zástavby nemá jasná specifika, jedná se o různé atypické objekty, které nemají vztah k okolní zástavbě. [5][12] [17] [18]

Obrázek 30 Mapa s lokalizací ukázkových staveb
[Zdroj: [5], [autor]]

Obrázek 29 Příklad solitérní zástavby – Kulturní dům
Dubňany
[Zdroj: [autor]]

5.1.2.6 Zástavba areálová

Městem se prolíná také areálová zástavba, která je charakterizována monofunkčními plochami. Ve městě je tento typ zástavby zastoupen budovami občanského vybavení – MŠ, ZŠ, plochami sportovišť a plochami průmyslové výroby – fotovoltaická elektrárna ze severní strany města. Tyto, zpravidla rozsáhlé plochy většího měřítka, jsou z části zastavěné a z části nezastavěné, napojené většinou jen bodově na městskou strukturu, doplněné o rostlou zeleň, případně provozní plochy. Plochy občanského vybavení jsou přístupné pouze ve vymezenou hodinu, plochy průmyslové výroby veřejnosti přístupné

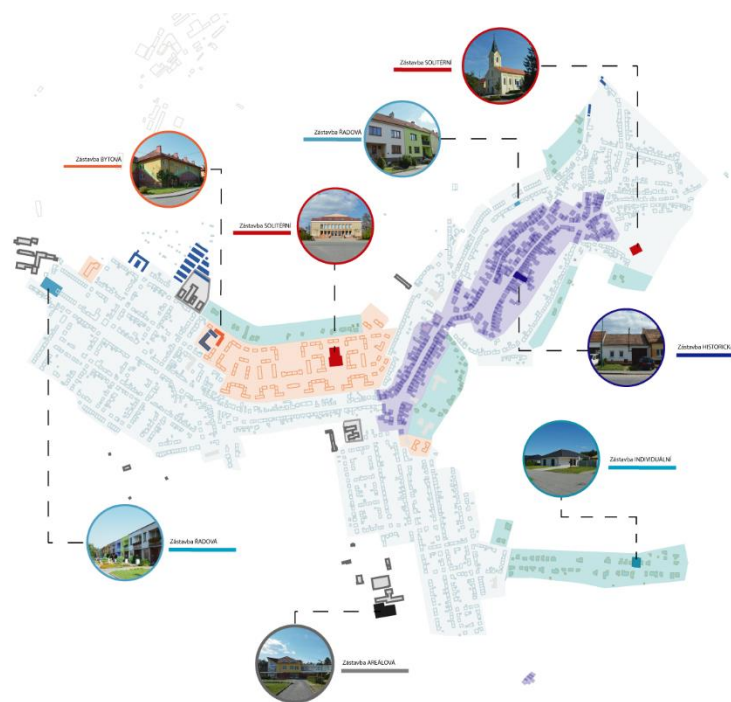
nejsou. Jejich umístění převažuje v okrajových částech měst, což je zřejmé ze znázornění těchto ploch na obrázku č. 33.⁵ [5][12] [17] [18]

Obrázek 32 Mapa s lokalizací zástavby
[Zdroj: [5], [autor]]

Obrázek 33 Příklad areálové zástavby
[Zdroj: [autor]]

Legenda:

	zástavba historická		zástavba soliterní
	zástavba řadová		zástavba areálová
	zástavba individuální		garáže
	zástavba bytová		

Obrázek 31 Urbanistická struktura města
[Zdroj:[autor]]

⁵ Plná verze mapy je obsahem přílohy č.2

5.1.3 Analýza funkce

„Funkce je vztahem mezi potřebami obyvatel sídla a projevy jeho prostředí.“⁶

Každé sídlo vykonává soubor činností a aktivit, kterými zajišťuje potřeby svých obyvatel. Pro stanovení základní funkce města lze vycházet z typologie, která rozlišuje tzv. města s vlastní ekonomickou základnou a města bez vlastní ekonomické základny. Města, která mají vlastní ekonomickou základnu, jsou soběstačná a jejich rozvoj se opírá o jejich vlastní ekonomické funkce. Jsou dvojího typu – monofunkční města a polyfunkční města. Dubňany byly v minulosti díky velmi rozvinutému hutnickému průmyslu a sklářství právě monofunkčním průmyslovým městem. I přes to, že je dnes již průmyslová éra města minulostí, jeho identita těžebního a sklářského města přetrvává a udržuje se i v dnešní době. V dolech a hutích bylo zaměstnáno největší procento obyvatel a život v obci se tedy točil primárně okolo průmyslu. Ten měl zde rozhodující postavení a město se prakticky jiným směrem nerozvíjelo, čímž byly jiné sídelní funkce (obchod, kultura, rekreace apod.) upozaděny.^[19]

Po ukončení těžby, uzavření dolů a skláren přišlo město o svou základnu a jeho typologie se výrazně proměnila. Z průmyslového monofunkčního města se s přihlédnutím na terminologii stalo město bez vlastní ekonomické základny. V takovémto městě převažuje obytná funkce, většina obyvatel ve městě pouze bydlí a za prací dojíždí do okolních, větších měst. Tento fakt vyplývá z provedené analýzy funkční struktury měst. Z ní vyplývá, že primární funkcí je zde funkce bydlení. Ta zaujímá přibližně 80 % z celkových zastavěných ploch. Obyvatelé bydlí převážně v rodinných domech, bytové domy se nachází na sídlišti a ve vybraných lokalitách. Smíšená funkce bydlení je častým řešením pro výskyt služeb a menších obchodů a v Dubňanech ji lze nalézt na vícero místech. Objevuje se na sídlišti, kde jsou přízemní patra částečně využívána pro prodejny drobného zboží. Některé z domů, které se nachází na hlavních ulicích Hodonínská a Komenského, jsou vyhrazeny komerčním obchodním účelům. Vyskytují se zde prodejny od menšího supermarketu, až po prodejnu automobilových dílů. Samosprávné a kulturní celky jsou soustředěny na jedno místo, na sídlišti. Z bližšího pohledu se pak právě sídliště může jevit jako poměrně polyfunkční plocha, protože je zde zastoupena kombinace funkcí obytné, vzdělávací a veřejných a komerčních služeb. Výskyt těchto ploch je výsledkem snahy přesunutí centra města z bývalé návsi do prostoru zmiňovaného sídliště. Obytnou funkci na sídlišti doplňují plochy garáží na vrchní straně Dolního konce. Toto centralizované garážování bylo typické pro období 70. a 80. let, kdy k jednotlivým činžovním bytům náležela zpravidla jedna garáž. Tyto na husto soustředěné nízké stavby vytvářely ve městě monofunkční plochy. Další plochy nebytové funkce se nachází převážně po okrajích zastavěného území. Jedná se o sportovní areály a areál ZŠ (městská část Kradlov), výrobní areály nad sídlišti a bytovou zástavbou na Dolním konci. Místní hřbitov je situován u kostela sv. Josefa, na severozápadě Horního konce.^{[4] [5] [19] [20]}

⁶ JEHLÍK, Jan. *Rukověť urbanismu: architektura poznávání a navrhování prostředí*. Vydání třetí. Praha: Ausdruck Books_Hybrid Publishing Platform (AB_HPP), 2022. ISBN 978-809-0840-317. Str. 49

5.1.4 Analýza občanské vybavenosti

„Občanská vybavenost je šestou vrstvou, je službou obývání a pobytu. Jedná se převážně o standardní druhy občanské vybavenosti dle jednotlivých resortů (správa, zdravotnictví, sociální služby, školství, kultura, rekreace, sport atd.) v konkrétním velikostním projevu ve vazbě na konkrétní lokalizaci a spádové území. Parametry jsou tudíž dostupnost a potřeba, resp. počet obyvatel.“⁷

Výskyt služeb občanské vybavenosti určují především dvě hlavní skutečnosti. V první řadě počet obyvatel sídla, který zmiňuje již citace v úvodu kapitoly, a v druhé řadě hustota osídlení, tedy poměr mezi počtem obyvatel a plochou území. Vezmeme-li v úvahu nejprve počet obyvatel a zatřídíme podle nich město Dubňany do jedné z osmi kategorií typů sídel, které Jehlík ve své knize popisuje, zjistíme, které podstatné znaky si je nutné uvědomit pro správné pochopení prostředí sídla, jeho struktury a návaznosti na okolní prostředí. V Dubňanech žije podle údajů z r. 2022 celkem 6 266 obyvatel. To by mělo signalizovat přítomnost služeb základního vzdělání, přítomnost lékařského obvodu a kulturního centra, místa pro organizovaný sport a rekreaci a obecní úřad.^{[2] [18]}

Druhým indikátorem míry občanské vybavenosti je hustota osídlení. Tu lze definovat pojmem index obyvatel, který Jehlík definuje následovně. *„Index (hustota) obyvatel je jako poměr mezi počtem bydlících obyvatel a plochou území zásadní především pro míru obytnosti území např. ve smyslu sociální koheze či vybavení území službami.“⁸* Otázkou souvislosti hustoty obyvatel s výskytem základní občanské vybavenosti se také zabýval Pavel Hnilička ve své knize Sídelní kaše. Autor zjistil, že pro přirozenou existenci alespoň základní občanské vybavenosti, musí mít městská zástavba hustotu osídlení minimálně 100 ob./ha. Docházkové vzdálenosti v této hustotě umožňují rozvoj individuální, pěší dopravy a podporují tak fungování městského života.^{[18] [21]}

Pro výpočet indexu obyvatel pro město Dubňany byly použity hodnoty z veřejné databáze ČSÚ pro rok 2022 - počet obyvatel 6 266 a rozloha zastavěných ploch 62,75 ha. Vstupní hodnoty stanovují index hustoty obyvatel na hodnotu 92,49 ob./ha. Hustota obyvatel je sice nižší než minimální hustota, kterou stanovuje Hnilička ve své knize, nicméně analýza města Dubňany přítomnost základních služeb občanské vybavenosti prokázala. Výsledky šetření jsou uvedeny v tabulce 2.^{[2] [18] [21]}

Ve městě byla občanská vybavenost sledována v sedmi kategoriích. Konkrétně se jedná o služby sakrální, kulturní, sportovní (a rekreační), vzdělávací, zdravotnické a o služby veřejné správy. Dále jsou popsány konkrétní příklady občanské vybavenosti, kterými město Dubňany disponuje.^[18]

⁷ JEHLÍK, Jan. *Rukověť urbanismu: architektura poznávání a navrhování prostředí*. Vydání třetí. Praha: Ausdruck Books_Hybrid Publishing Platform (AB_HPP), 2022. ISBN 978-809-0840-317. Str. 218

⁸ JEHLÍK, Jan. *Rukověť urbanismu: architektura poznávání a navrhování prostředí*. Vydání třetí. Praha: Ausdruck Books_Hybrid Publishing Platform (AB_HPP), 2022. ISBN 978-809-0840-317. Str.227

5.1.4.1 Kultura

Kulturní akce se konají na více místech v obci. Město sice nedisponuje divadly a kinem, ale Kulturní dům společně s Kulturním informačním centrem a Sportcentrem Želva zajišťují dostatek místa pro konání řady společenských akcí. Mezi největší akce, které město pravidelně pořádá je Ples sportovců a Ples ZŠ Dubňany a hodová zábava. Kapacita Kulturního domu je 300 míst. Kromě pořádání výše zmíněných společenských akcí, funguje KD také jako menší kino, ve kterém město zajišťuje pravidelné promítání filmů. V obci se konají další kulturní akce, jako jsou výstavy a degustace vín a lihovin, pořádají se besedy, výstavy a veletrhy. Adventní trhy se tradičně konají před budovou Kulturního domu. Zajímavým místem pro setkávání rodin s dětmi je Centrum pro rodinu Knoflíček. Ve městě působí celkem 8 kulturních organizací, které se zabývají širokým spektrem zájmových činností, zejména ohledně folklórních tradic spojených se zpěvem a tancem. Mezi nimi například Dětský národopisný soubor Dúbravěnka nebo Národopisný soubor Dúbrava. ^{[4] [7]}

5.1.4.2 Sport

V Dubňanech se nachází široká škála sportovních zařízení, které vybízí k aktivnímu životnímu stylu obyvatel města. Klíčovým místem je Sportcentrum Želva, které poskytuje různorodé sportovní vyžití a které se nachází v těsné blízkosti ZŠ. V areálu se nachází fotbalové hřiště, víceúčelová sportovní plocha, in-line dráha, posilovna, venkovní workoutové hřiště, tenisový kurt a v neposlední řadě dětský koutek. Poblíž venkovního workoutového hřiště se také nachází skatepark. Kromě Sportovního centra se ve městě dále nachází koupaliště, které nabízí další sportovní rekreaci aktivity převážně v teplých měsících a další venkovní fotbalové a tenisové hřiště. Pro dívky je v Dubňanech k dispozici skupinový kroužek mažoretek, který zastřešuje a provozuje ve svých prostorách Sokolovny spolek TJ Sokol Dubňany. ^[7]

Sportovní centrum Želva, společně s přiléhajícími venkovními sportovními plochami, vytváří sportovní zázemí o ploše přibližně 65 m². I přes to, že je areál dostupný díky autobusové dopravě, není jeho poloha při jižním okraji urbanizovaného území zcela vhodná. Výhodnější je z hlediska dostupnosti pouze pro obyvatele přilehlé městské části Kradlov, nicméně pro obyvatele jiných městských částí představuje problém v podobě velké vzdálenosti, a tak i větší časové zátěže. Například pro obyvatele Horního konce představuje cesta za sportovním vyžitím vzdálenost přesahující 1,5 km. Vyšší cestovní vzdálenost může působit neatraktivně a snižovat využitelnost těchto sportovních ploch. Rozdílным příkladem je poloha Sokolovny, která se nachází nedaleko středu města a bývalé návsi v části Horní konec. Nicméně budova Sokolovny slouží primárně pro oddílovou sportovní činnost (oddíl mažoretek) a není tak alternativou nebo doplňkem ke sportovnímu areálu Želva. ^[7]

5.1.4.3 Vzdělání

Město Dubňany zajišťuje předškolní a školní vzdělání. Kapacitně vyhovují obě mateřské školy pro potřeby obyvatel města, nicméně jejich polohové umístění v městském

měřítka není ideální. Mateřská škola I. se nachází v části města na Sídlišti a Mateřská škola II. v těsné blízkosti koupaliště. Obě mateřské školy se nachází nedaleko středu města a jsou si polohou velmi blízké. Docházková vzdálenost tak například pro obyvatele z městské části Horní konec do MŠ II. může znamenat až 30 minut pěší chůze, což není s malými dětmi ideální. Zkrácení časové náročnosti by měly pomoci linkové autobusy. Ve městě se kromě dvou mateřských škol nachází jedna dvoustupňová základní škola. Protože se nachází vedle Sportcentra Želva, představuje z hlediska dostupnosti stejné problémy, jako sportovní centrum, zejména pro žáky prvního stupně. ^{[5] [7]}

5.1.4.4 Zdravotnictví

Dostupnost zdravotních služeb je kapacitně přijatelná. V místním zdravotním středisku ordinují celkem 2 praktičtí lékaři a 2 odborní lékaři a součástí střediska je také prodejna lékárný. Dále je ve městě dětský lékař, zubař i stomatolog. Absenci nemocnice částečně kompenzuje provoz ambulance ve zdravotním středisku. Tímto způsobem je místním obyvatelům poskytována základní zdravotní péče a lékařská pomoc. Do zdravotního střediska se lidé mohou dostat veřejnou hromadnou dopravou, zastávka Dubňany, u mlýna, která je vzdálená asi 5 minut chůze. Nebo mohou využít menšího parkoviště, které však není vyhrazené pouze pro návštěvníky střediska. ^{[5] [7]}

5.1.4.5 Spádovost

Pro identifikování spádových oblastí byly využity data Českého statistického úřadu, kde byla sledovány vyjížďka obyvatel z důvodů pracovních a vzdělávacích. Vzhledem k tomu, že se v Dubňanech nenachází žádná střední, potažmo vysoká škola, budou žáci v okolních městech hledat právě tento stupeň vzdělání. Podle dat ČSÚ dominují v počtu vyjížďajících 3 spádové oblasti – města Hodonín, Kyjov a Brno. Za prací se nejvíce vyjíždí do sousedního města Hodonín. Denně sem dojíždí více jak 50% obyvatel. Důvodem může být kombinace malé vzdálenosti a dobré dostupnosti. Mimo pozemní komunikace se lze do Hodonína dostat po cyklostezce na kole nebo linkami hromadné autobusové dopravy. Vedle pracovní vytíženosti dominuje Hodonín také v oblasti školní dostupnosti. Primárně za středoškolským vzděláním sem dojíždí přes 30% žáků. Nachází se zde gymnázium, střední průmyslová škola, obchodní akademie a integrovaná střední škola s výučními obory. Druhou nejvytíženější spádovou oblastí je město Kyjov, které je od Dubňan vzdálené zhruba 11 minut. Občané sem přijíždí jednak za prací, ale také za vzděláním. Posledním nejvíce využívaným městem jak pro účely pracovní, tak školní, je město Brno. Za prací sem dojíždí celkem 5% obyvatel, za vzděláním celkem 13%. Vedle středních škol je Brno nejčastěji vyhledávané pro vysokoškolské vzdělání. Preference dalších měst se pro účely pracovní a školní dojížďky liší. Výčet deseti nejvytíženějších obcí je i s procentuálním zastoupením a vzdáleností od města Dubňany uvedeno v tabulce č. 2 a 3. ^[22]

*Tabulka 2 Celková pracovní vyjížďka
[Zdroj: [autor]]*

Město		Počet	Procento	Vzdálenost
		[osob]	[%]	[min]
1	Hodonín	807	50,82	8
2	Kyjov	176	11,08	11
3	Brno	83	5,23	47
4	Rohatec	58	3,65	10
5	Břeclav	56	3,53	25
6	Ratíškovice	49	3,09	5
7	Lužice	46	2,90	9
8	Svatobořice-Mistřín	36	2,27	8
9	Mutěnice	26	1,64	4
10	Milotice	24	1,51	7
Celkem vyjíždějících				1 588

*Tabulka 3 Celková školní vyjížďka
[Zdroj: [autor]]*

Město		Počet	Procento	Vzdálenost
		[osob]	[%]	[min]
1	Hodonín	109	32,34	8
2	Kyjov	62	18,40	11
3	Brno	46	13,65	47
4	Bzence	15	4,45	16
5	Strážnice	14	4,15	18
6	Olomouc	12	3,56	81
7	Veselí nad Moravou	9	2,67	24
8	Sokolnice	9	2,67	37
9	Zlín	7	1,08	55
10	Praha	5	1,48	221
Celkem vyjíždějících				337

Tabulka 4 Typy občanské vybavenosti ve městě Dubňany
[Zdroj: [autor]]

Typy občanské vybavenosti		Dubňany
Sakrální	Kostel	1
	Kapličky/pomníky	9
Kulturní	Kulturní dům	1
	Kino	-
	Knihovna	1
	Divadlo	-
Sportovní (rekreační)	Tělocvičny a sportovní centrum	2
	Plavecké bazény	1
	Sportovní hřiště	8
	Dětské hřiště	6
Vzdělávací	Mateřská škola	2
	Základní škola s 1. stupněm	-
	Základní škola s 2. stupněm	-
	Základní škola s 1. a 2. stupněm	1
	Gymnázium	-
	Střední odborná škola	-
	Základní umělecká škola	1
	Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky	-
	Vyšší odborná škola	-
Zdravotnické	Praktický lékař	3
	Dětský lékař	1
	Odborný lékař	2
	Zubař	1
	Stomatolog	1
	Lékárna	1
Sociální	Domy pro seniory	-
	Domy s pečovatelskou službou	1
	Dětské domovy	-
	Domy pro osoby se zdravotním postižením	-
Veřejné správy	MěÚ	1
	Turistické informační centrum	1
	Policie ČR – obvodní oddělení	1
	Česká pošta	1

5.2 Analýza přírodních a vodních ploch

Analýza ploch zeleně pomáhá pochopit vztahy a vlivy území obce na přiléhající krajinou infrastrukturu. Lze díky ní definovat limity v území a stanovovat směry, kterými se město může dále rozvíjet, aniž by byla narušena přirozená struktura a ekologická stabilita krajiny.

5.3.1 Charakter ploch zeleně

Z širší perspektivy se město Dubňany nachází v nížinaté oblasti zvané Dolnomoravský úval, jehož nejvyšší vrchol v blízkém okolí města, je vrch Náklo s výškou 265 m n.m. Ten je však již součástí katastrálního území sousední obce Ratíškovice. Z přílohy č. 3 je patrné, že město obklopuje nezalesněná, obhospodařovaná krajina na severu a východě, která se svažuje a prolíná se zalesněnou, nížinou oblast lesního komplexu Hodonínská Doubrava. Hospodářsky úrodná plocha se nachází v okolí městské části zvané Horní konec, kde se nacházelo původní jádro vesnice. Následné rozšiřování města se v minulosti řídilo primárně úrodností okolních půd a vedením hlavních tras komunikací. Většina těchto úrodných ploch zůstala zachována do současnosti, nicméně v 60. letech minulého století byla jedna z nejvíce úrodných ploch zastavěna. Během éry komunistického režimu bylo na této pozemkové ploše vybudováno sídliště Lignit, aniž by byla brána v úvahu jeho zemědělská hodnota. Rozvoj města jižním směrem je limitován nejen hranicí katastrálního území, ale také lesním komplexem Hodonínská Doubrava, který vytváří přirozenou hranici města. ^{[4] [5]}

Pro zachování a respektování charakteru a hodnot přírodních ploch, vymezuje územní plán tzv. plochy ekologické stability. Vytváření a podpora územního systému ekologické stability je v souladu se zákonem č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Tento zákon ukládá nutnost pečovat „[...] o volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny a jejich společenstva, o nerosty, horniny, paleontologické nálezy a geologické celky, péče o ekologické systémy a krajinné celky, jakož i péče o vzhled a přístupnost krajiny.“ ⁹ Smyslem vymezení ploch ÚSES je tedy podpora přírodního bohatství lokalit, čímž se dlouhodobě zachovávají přirozené vlastnosti a funkce území. ^[23]

Pojmem „územní systém ekologické stability“ se podle § 3 tohoto zákona rozumí „[...] vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu. Rozlišuje se místní, regionální a nadregionální systém ekologické stability, [...]“ ¹⁰

ÚSES funguje na třech úrovních – místní, regionální a nadregionální, přičemž úroveň regionální a nadregionální vymezuje dokument Zásady územního rozvoje (dále ZÚR), které vydává příslušný kraj. ZÚR, které vydalo zastupitelstvo JmK s účinností od 3. 11. 2016 stanovuje regionální a nadregionální plochy ÚSES mimo katastrální území obce

⁹ Viz § 2 zákona č. 114/1992 Sb. Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny

¹⁰ Viz § 3 zákona č. 114/1992 Sb. Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny

Dubňany. Místní úroveň ÚSES je stanovena v územním plánu obce (dále ÚP), která je tvořena čtyřmi větvemi. Návrhem doplňuje původní plochy ÚSES a navazuje na ÚSES okolních obcí. V těchto plochách nelze umisťovat žádné stavby ani zařízení, které by ohrozily ekologickou stabilitu. ^[23] ^[24]

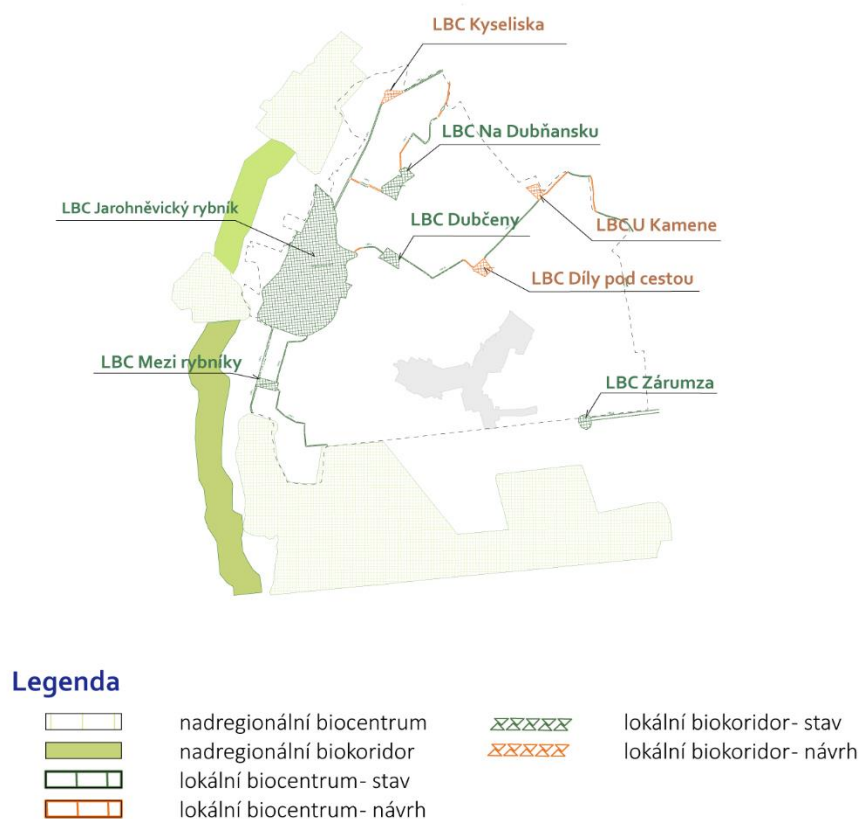
1. Hydrofilní větev – západní hrana katastrálního území obce, podél toku řeky Kyjovky (celkem LBC 186,98 ha, LBK 3 432 m)
 - **LBC** Mezi rybníky, **LBC** Jarohněvický rybník, **LBC** Kyseliska
 - **LBK1** Černé bláto – Mezi rybníky, **LBK2** Mezi rybníky – Jarohněvický rybník, **LBK3** Jarohněvický rybník - Kyseliska, **LBK4** Kyseliska – Bařiny
2. Mezofilně hydrofilní větev – (celkem LBC 8,27 ha, LBK 1797,5 m)
 - **LBC** Na Dubňansku
 - **LBK5** Jarohněvický rybník – Kyseliska – Na Dubňansku, **LBK6** Na Dubňansku – Bařiny
3. Mezofilně hydrofilní větev – západní a severní hrana katastrálního území obce
 - **LBC** Mezi rybníky, **LBC** Jarohněvický rybník, **LBC** Dubčeny, **LBC** Díly pod cestou, **LBC** U kamene
 - **LBK7** Černé bláto – Mezi rybníky, **LBK8** Mezi rybníky – Jarohněvický rybník, **LBK9** Jarohněvický rybník – Dubčeny, **LBK10** Dubčeny – Díly pod cestou, **LBK11** Díly pod cestou – U kamene, **LBK12** U kamene – Kopce
4. větev –JV strana u kraje katastrálního území obce (LBC 1,64 ha)
 - **LBC** Zárumza

Při bližším pohledu může město budít dojem dostatku sídelní zeleně. Nicméně převážná část těchto zelených ploch má soukromý charakter. Jedná se převážně o předzahrádky nebo soukromé zahrady náležící k zástavbě. Veřejná sídelní zeleň se ve větší ploše nachází pouze okolo sídliště Lignit, v místě bývalé návsi u autobusových zastávek a u rybníků Močidla. Ostatní veřejné plochy ve městě jsou zpevněné a nejsou tak pro trávení volného času vhodné. ^[5] ^[23]

Kvůli historické, a v mnohých případech dosud stále trvající, preferenci automobilové dopravy z měst vymizely prostory, které by mohly sloužit pro přirozenou rekreaci obyvatel. Veřejné prostory a městská zeleň v intravilánu města ustoupila ve prospěch rozšíření vozovek a vytvoření parkovacích ploch. V knize *Město pro každého* autoři uvádí, že by „*veřejné plochy ulic, tržišť, náměstí, parků, hřišť nebo sportovišť měly zabírat přibližně 30% plochy města. Plní úlohu komunikací, jsou místem pro obchod a poskytování služeb, udržují ekologickou stabilitu a posilují zdraví, bezpečí a sociální inkluzi obyvatel města.*“ ¹¹ Podstatným dílem, který v Dubňanech tvoří procentuální zastoupení veřejných prostor, jsou rozlehlé plochy sportovišť a plochy zeleně na sídlišti,

¹¹ OKAMURA, Osamu. *Město pro každého: manuál urbanisty začátečníka*. V Praze: Labyrint, 2020. ISBN 978-80-86803-67-8, Str. 112

kteře nemají specifickou funkci. Město mimo jiné postrádá park, který by byl lákavým místem pro trávení volného času. Absencí těchto prvků město postrádá život. [5] [23] [25]

Obrázek 34 Plochy ÚSES v k.ú. Dubňany
[Zdroj: [autor]]

5.3.2 Charakter vodních ploch

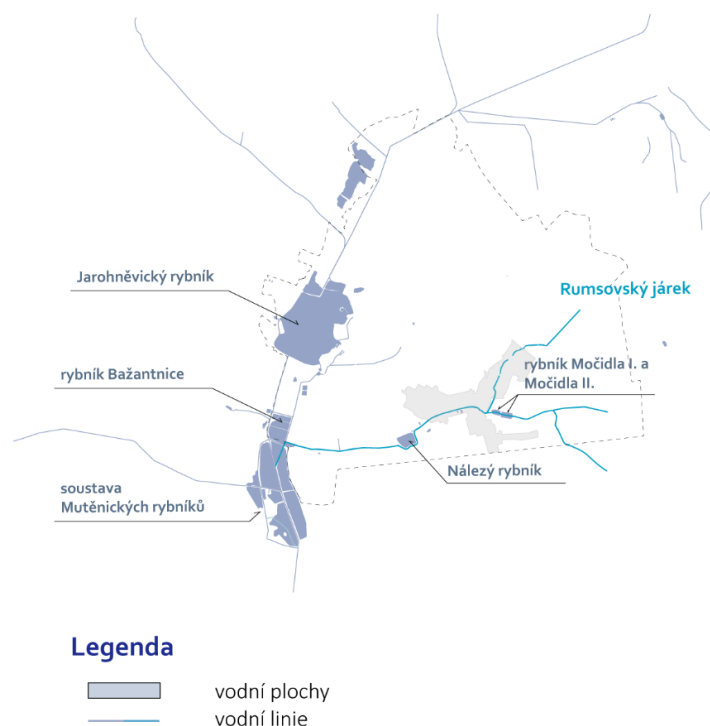
5.2.2.1 Linie

Vedle sídelní zeleně jsou další významnou strukturou také vodní plochy a vodní osy. Dubňanami protéká potok Rumsovský járek, jehož dvě větve se stékají nedaleko zdravotního střediska. Severní větev protéká městskou částí Horní konec; podél ulic 1. máje, Malá strana, přes bývalou náves a podél ulice Na Močidlech, kde se stýká s východní větví. Východní větev protéká rybníky Močidla I. a Močidla II. a po styku se severní větví pokračuje dále souběžně s ulicí Nádražní, okolo rybníku Nálezný a vlévá se do řeky Kyjovky. V blízkosti města dále protéká již zmiňovaná řeka Kyjovka, která pramení u města Kyjov ve vrchovině Chřiby a protéká Dolnomoravským úvalem. Nachází se na západní hraně katastrálního území města, kde napájí Jarohněvický rybník a další rybníky z rozsáhlé kaskády Mutěnských rybníků. Řeka dále pokračuje směrem k rakouským hranicím, kde se vlévá do řeky Dyje. [5] [26]

V důsledku historických tendencí, kdy byly vyšší požadavky na zemědělské plochy a stavební pozemky, se toky v intravilánech měst a vesnic napřimovaly a zatrubňovaly. Tato tendence se odrazila také na Rumsovském járku, jehož tok je právě na několika místech zatrubněn. Z obrázku 35 je znatelná linie toku potoka a lze si všimnout, že mimo jiné protéká potok plochou bývalé návsi. Právě v této části došlo v minulosti k jeho zatrubnění, což z dnešního pohledu, kdy je tendence opačná a toky se nejen kvůli estetické hodnotě, ale také kvůli zlepšování mikroklima a přírodních podmínek revitalizují, může současný stav představovat nevyužitý potenciál. Voda přináší do města a jejich prostor hravost a život. Má vícero funkcí. Nejenže zvlhčuje mikroklima a ochlazuje vzduch, ale vytváří přírodně rozmanité prostředí, které ve městě spojuje lidi s přírodou. Pro věkově mladší skupinu obyvatel může lákat ke hře, pro starší skupinu obyvatel pro změnu představuje plochy vhodné pro rekreaci a odpočinek. ^{[4] [26]}

5.2.2.2 Plochy

V minulosti k městu přiléhaly dva rybníky, rybník Náležný a Husí rybník, což dokládají archivní katastrální mapy – viz obrázek č. 35. Pro obyvatele vsi představovaly zdroj pitné vody a zdroj vody pro zemědělskou činnost. Podoba rybníku Náležný se dochovala do dnešní doby, nicméně z Husího rybníku se v pozdějších letech staly rybníky dva – Močidla I. a Močidla II. a jejich primární funkcí je již v dnešní době retence srážkových vod a chov ryb. Správu nad nimi provádí Český rybníkářský svaz, který zde pořádá květnové rybářské závody. Součástí původní rybníční sítě byl také dnes již zaniklý Rybník Runze, který se nacházel mezi Fabiánem a rybníkem Náležným. Tato oblast se dnes nazývá Zárumsa. ^{[4] [5] [26]}

Obrázek 35 Vodní poměry v Dubňanech
[Zdroj: [autor]]

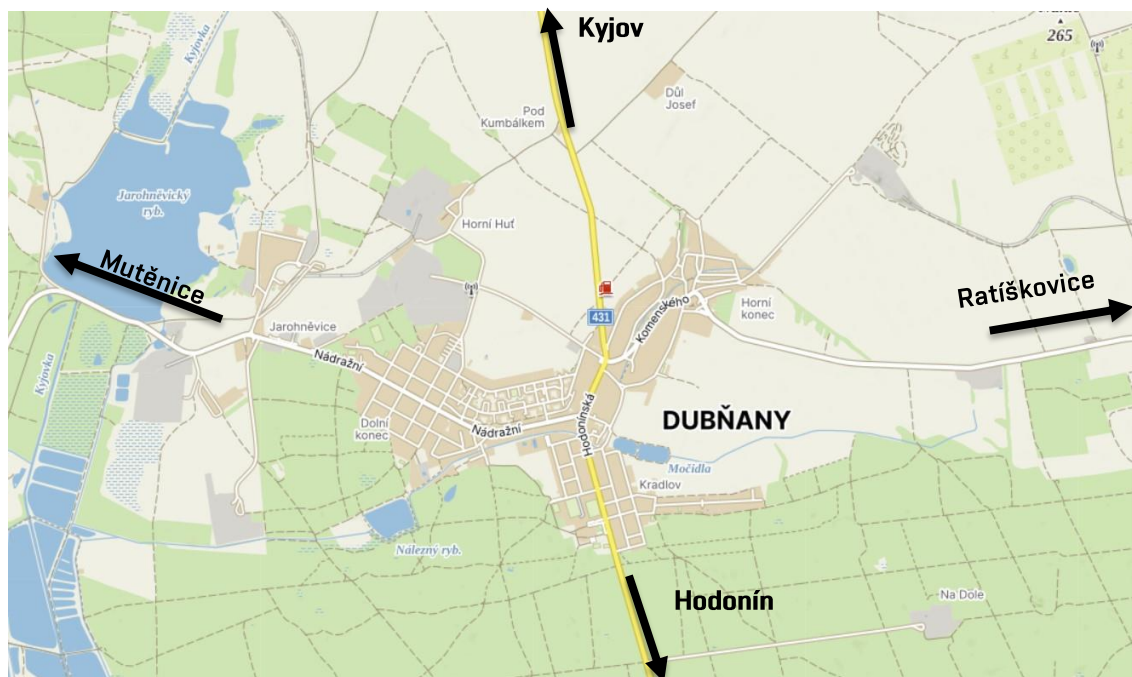
Z širší perspektivy zasahuje k městu, kromě výše zmíněných rybníků, Mutěnská rybníční soustava. Na k.ú. Dubňan se jedná o Jarohněvický rybník, rybník Bažantnice a rybník David. Jejich poloha, společně s vedením vodních toků, je znázorněná v příloze č. 3. Právě tyto plochy rybníků po západní hraně, společně s řekou Kyjovkou představují rizikovou neboli limitní oblast. Jsou zde identifikovány záplavová území Q5, Q20, Q100 a Q500. [26]

Obrázek 36 Archivní ortofotomapa 30. léta
[Zdroj: [14]]

5.3 Analýza rastru sítě komunikací

Město Dubňany se nachází v okrese Hodonín, v Jihomoravském kraji. V blízkosti leží okresní město Hodonín, obce Ratíškovice, Mutěnice a Svatobořice-Mistřín. Za obcí Svatobořice-Mistřín se dále nachází město Kyjov. Situace širších vztahů je patrná z následujícího obrázku č. 36. [5]

Obrázek 37 Dopravní mapa Dubňan
[Zdroj: [5], [autor]]

Jednou z hlavních funkcí města je funkce obytná. Základní složky občanské vybavenosti, kterými město disponuje, jsou ve struktuře města nerovnoměrně uspořádány. Absence některých složek, jako jsou například střední školy nebo větší supermarkety, doplňují okolní města (Hodonín, Kyjov). S přihlédnutím na výše zmíněná fakta a také to, že ve městě existuje síť hromadné dopravy, lze konstatovat, že pro potřeby každodenního pohybu ve městě, i mimo něj, bude převážná část obyvatelstva využívat kombinaci osobní automobilové dopravy s hromadnou dopravou. Tyto cesty mohou představovat cesty do základních a mateřských škol, do zaměstnání, nebo do obchodů. Železniční doprava ve městě zastoupena není. [5] [22]

5.3.1 Automobilová doprava a doprava v klidu

Městem Dubňany prochází významná silnice II. třídy – silnice č. 431 vedoucí z Hodonína, na kterou se nedaleko Dubňan napojuje silnice č. 422 směřující do Kyjova. Zmíněná silnice je páteří komunikací města. Ze silnice II. třídy odbočuje v úrovni rybníků Močidla silnice III. třídy č. 4254, která spojuje sousední obce Ratíškovice a Mutěnice. Na výše uvedené páteřní komunikaci navazuje pravoúhlá síť místních komunikací na jižní a západní části města a organická síť místních komunikací v severní části města.

Z celostátního sčítání dopravy, které proběhlo v roce 2020 pod vedením ŘSD vyplývá, že největší dopravní zatížení je na úsecích, které směřují do nedalekého okresního města Hodonín. Z celkové intenzity 17 015 voz/24h na silnici II/431, jich do Hodonína míří 75%. Pro silnici II/431 obecně platí, že ve směru Hodonín – Kyjov projede denně v průměru 17 015 voz/24h. Druhý úsek, silnice III/4254 je vytížena méně. Z tabulky č. 5 je patrné, že denně v tomto směru projede 7 096 voz/24h. ^{[5] [6]}

Tabulka 5 Sčítání dopravy ŘSD, rok 2020
[Zdroj: [autor]]

Komunikace	Druh vozidla	voz/24h
Silnice II. třídy č. 431	Těžká motorová vozidla celkem	2389
	Osobní a dodávková vozidla	14487
	Jednostopá motorová vozidla	139
Silnice III. třídy č. 4254	Těžká motorová vozidla celkem	884
	Osobní a dodávková vozidla	6155
	Jednostopá motorová vozidla	57

V obci se nachází více parkovacích ploch, které se liší svým rozmístěním, kapacitou a mírou vytíženosti. Tyto plochy jsou doplněny řadou podélných parkovacích stánků na hlavních i vedlejších ulicích.¹² Ze schématu je patrné, že větší koncentrace parkovacích ploch se nachází v jižní části města, které disponuje více jak 200 parkovacími místy. Důvodem je vyšší koncentrace sportovních ploch a ploch rekreace. Možnost parkování v městské části Dolní konec je koncentrované především do plochy sídliště. Parkování je zde možné na vyhrazených plochách a místech rozprostřených okolo panelových domů a v ulicích, jako například ulice Nádražní, Palackého nebo Hornická. Nelze opomenout také plochu, kterou zabírají garáže na ulici Palackého. Oproti tomu severní část města nabízí parkovacích ploch podstatně méně. Organická síť komunikací limituje výstavbu rozsáhlých parkovišť, proto je zde parkování řešeno formou podélného stání na ulicích Za Stadionem, Na Močidlech, U Mlýna, Na Dílech a Josefa Chludila. ^[5]

Míra vytíženosti se bude v jednotlivých částech lišit. Například na sídlišti, kde je primární funkce bydlení, se očekává vyšší obsazenost v nočních hodinách a delší interval pobytu automobilu na jednom místě. Naopak parkovací plochy u zdravotního střediska nebo pošta disponují menším počtem míst, protože se zde očekává zastavení jen na krátký časový úsek. Střídání vozidel v průběhu dne je pro tento typ parkovacích ploch typické.

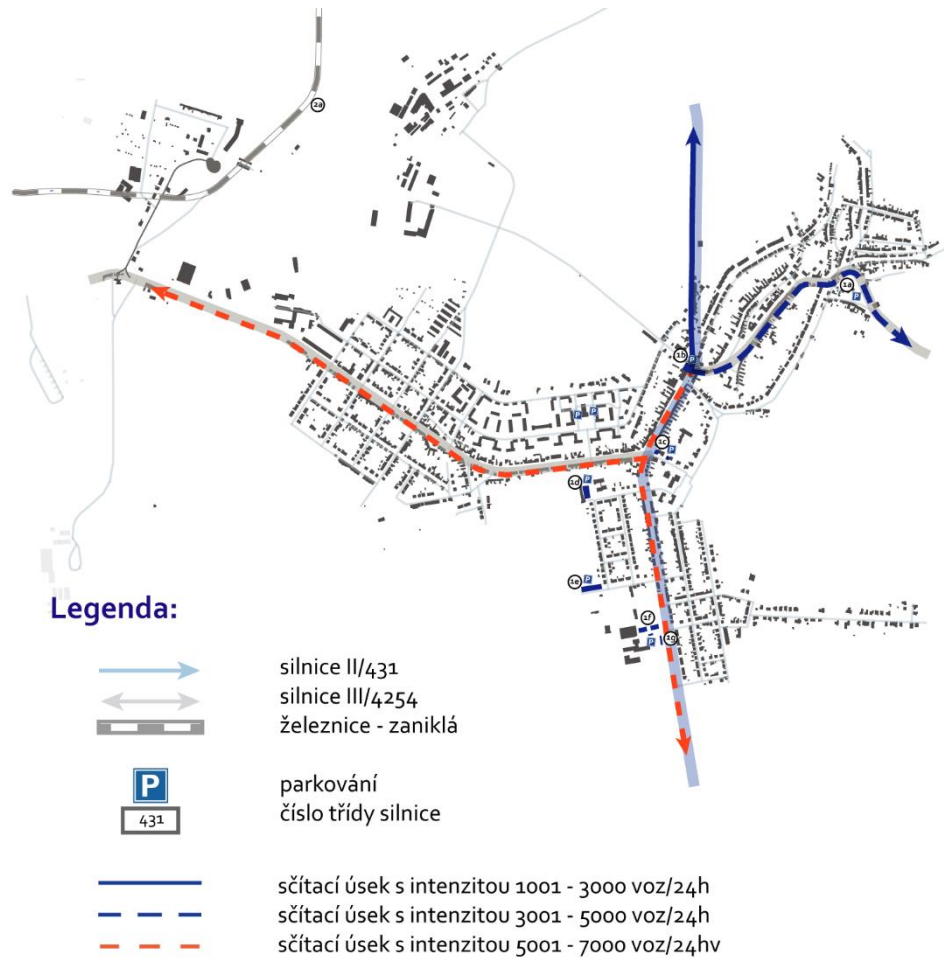
5.3.2 Železniční doprava

Železniční doprava ve městě k dispozici není, což omezuje jeho spojení s okolními oblastmi prostřednictvím železniční sítě. Historicky Dubňanami procházela železniční trať Mutěnice-Kyjov, která byla vybudována roku 1899. Zprvu fungovala pro expedici sklářských výrobků a lignitu z dubňanských dolů a v pozdějších letech své využití rozšířila

¹² Jejich umístění i se současnými kapacitami je uvedeno v příloze č. 4.

i pro přepravu osob. Zánik skelných hutí a uzavření dolů, spolu s nízkou poptávkou po železniční přepravě byl v roce 2004 provoz na trati ukončen. Úředně byla trať v 13 km úseku u Dubňan zrušena a v následujících třech letech byla přebudována na cyklostezku, čímž došlo k transformaci infrastruktury. I přes absenci železničního spojení město stále disponuje autobusovou dopravou, která efektivně spojuje město s okolními obcemi a regionálními centry.

Směrové vedení jednotlivých silničních tras bývalé železnice je zobrazeno na obrázku č. 38.¹³ [5] [16]

Obrázek 38 Mapa – silniční a železniční doprava
[Zdroj: [autor]]

5.3.3 Autobusová doprava

Autobusová doprava ve městě Dubňany slouží k přepravě v intravilánu obce a k dopravnímu spojení s okolními městy, jako jsou Hodonín, Kyjov a s obcemi Ratíškovice, Mutěnice. Spojení je zajišťováno dvěma linkami hromadné dopravy. Autobusová linka č. 159 vede po silnici II. třídy č. 431 a zajišťuje spojení ve vodorovném směru, s obcemi Rohatec a Podivín. Tuto linku kříží linka č. 633, která naopak vede po trase silnice III. třídy

¹³ Plná verze mapy je součástí přílohy č. 4

č. 4254 a představuje spojení měst Hodonín a Kyjov. Trasy linek jsou i s pětiminutovou docházkovou vzdáleností od autobusových zastávek znázorněny na obrázku 39. ¹⁴[27]

5.3.4 Cyklistická doprava

V hlediska širších vztahů nabízejí Dubňany poměrně široké spektrum cyklistických tras a zajímavých míst, které mohou lákat turisty k návštěvě. Městem vedou tři cyklotrasy regionálního významu. Zvláště v tomto ohledu je významná Moravská vinná stezka, která je páteří cyklistickou trasou procházející jihovýchodní Moravou. Trasa se svou celkovou délkou 109 km spojuje historická města Znojmo a Uherské Hradiště a nabízí rozmanitou a bohatou trasu vinařskými obcemi, přírodní krajinou a historickými lokalitami. Dubňany protíná v celé délce od východu po západ, po trase silnice III. třídy č. 4254. Vinařská stezka Podluží propojuje na trase dlouhé 135 km okolí Starého Poddvorova a vinařskými oblastmi Slovácka. Městem prochází v částečně shodné trase, jako Moravská vinná stezka, nicméně za kapličkou na ulici Nádražní se stáčí do lesního komplexu Doubrava. Poslední z vinařských stezek je Mutěnická vinařská stezka, která přichází ze severu a následně se sbíhá s Moravskou vinnou stezkou a Vinařskou stezkou Podluží. Tato nenáročná a dobře sjízdňá trasa má délku 64 km. Poslední cyklostezkou regionálního významu je cyklostezka s číslem 412, která vede z obce Lednice až po hřeben Ždánického lesa. ^[5] ^[28]

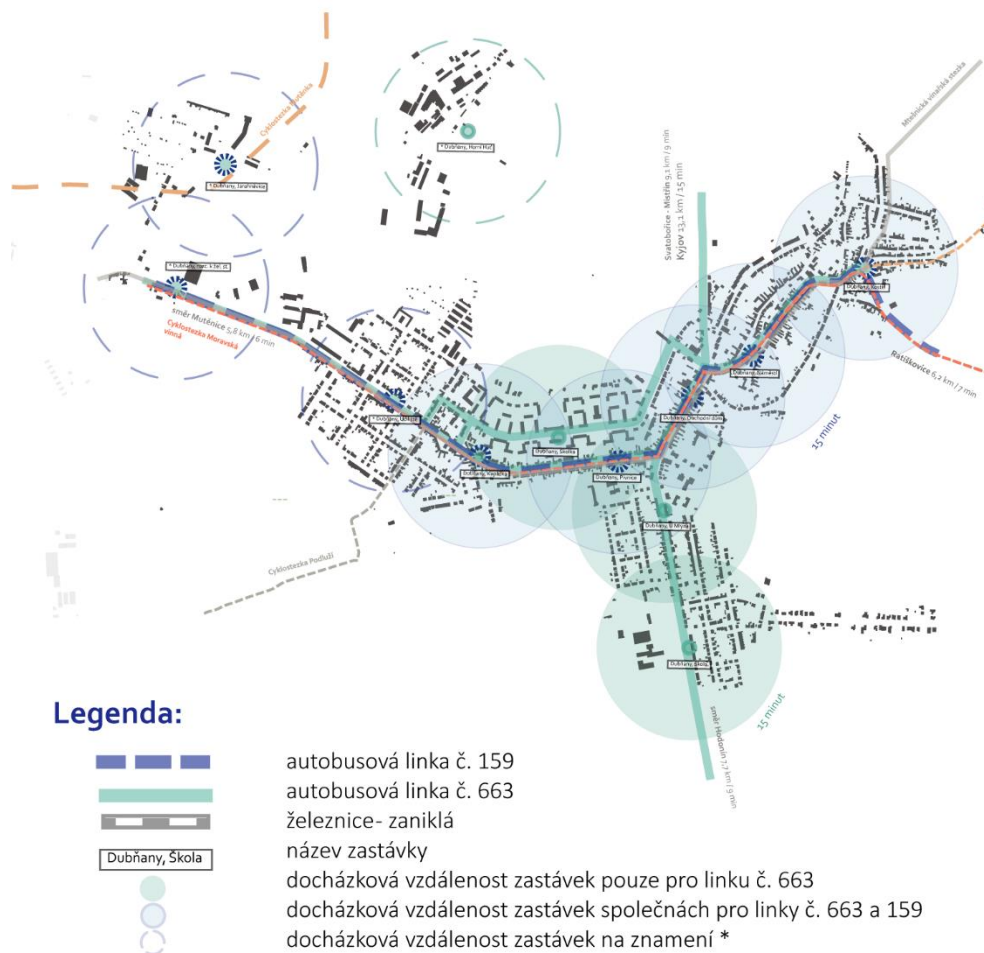
Cyklistická doprava by ale neměla znamenat pouze jednu z forem rekreace a sportu. Kromě obecně známého faktu, že se jedná o ekologičtější dopravní prostředek, je daleko dostupnější pro širší skupinu obyvatel než osobní automobily. Je finančně méně náročná a díky své flexibilitě představuje atraktivní alternativu zejména pro ty, kteří nemají přístup k motorovým vozidlům. Ve městech zvyšuje mobilitu, zlepšuje přístupnost do různých částí urbanizovaného území, snižuje hluk ve městech způsobených převažující motorovou dopravou a oživuje městské prostředí. Nižší rychlost cyklistů znamená více času na vnímání městského prostředí a vzájemnou sociální interakci. Podporuje aktivitu a život na ulicích a veřejných prostranstvích, což může vést k většímu pocitu bezpečí a společenské sounáležitosti. ^[29]

Pro efektivní fungování tohoto druhu dopravy je však nutné vybudování kvalitní cyklistické infrastruktury. V současné době však stávající cyklistická síť v Dubňanech tyto požadavky nespĺňuje. Bezpečný pohyb cyklistů uvnitř města zajišťují pouze dvě cyklostezky, které kopírují trasy hlavních silnic. Na ulici Hodonínská začíná trasa cyklostezky při jižním okraji katastrálního území, kde vystupuje z lesa. Vede po levé straně, v těsné blízkosti a úrovni chodníku pro chodce, podél silnice II/431 ke křižovatce ulic Hodonínská – Komenského, kde její trasa končí. Druhou, a zároveň dosud poslední cyklostezkou, je vyhrazený, oboustranný cyklistický pás na silnici III/4254. Jeho trasa začíná na křižovatce ulic Hodonínská – Nádražní a končí zastavěným územím obce. Dále je umožněno její napojení na cyklostezku Mutěnku. Trasy dosavadních cyklostezek v urbanizovaném území i mimo něj jsou naznačeny v příloze č. 5. ^[5]

¹⁴ Plná verze mapy je součástí přílohy č.5

Zároveň je nutné si uvědomit, že součástí budování kvalitní cyklistické sítě je také budování určitého cyklistického zázemí, které je pro podporu této dopravy klíčové. Kromě samotných tras je nezbytné zajistit dostatečný počet stojanů na kola na parkovištích, u veřejných budov a sportovišť a na dalších důležitých lokalitách. Opominutím by se mohlo stát, že i přes existenci kvalitních cyklostezek by absence dostatečné infrastruktury snižovala atraktivitu a znevýhodňovala využívání cyklistické dopravy. Stejně je to jako pro automobilovou dopravu.

Snahy města v podpoře cyklistické dopravy jsou patrné, nicméně pozornost je orientována spíše na extravilán města. I když realizací plánovaných extravilánových cyklistických tras dojde ke zkvalitnění a rozšíření dopravní cyklistické sítě, mělo by město plánovat také projekty na rozvoj cyklistických tras v urbanizovaném území města. ^[1]

Obrázek 39 Mapa - autobusová a cyklistická doprava
[Zdroj: [autor]]

5.3.5 Pěší doprava

Vedle cyklistické dopravy je pěší doprava nejpřirozenějším druhem dopravy ve městech. A právě při plánování měst, jeho nových lokalit, nebo rekonstrukcí stávajících veřejných prostranství by se při návrhu měl upřednostňovat pohyb chodců. Pod pojmem veřejné prostranství si lze představit místo, které není zastavěno a které je volně přístupné pro

všechny návštěvníky a obyvatelé nepřetržitě. Podle zákona o obcích se veřejným prostranstvím rozumí „všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.“¹⁵ [30] [38]

Jan Gehl ve své knize *Města pro lidi* mluví o živém, bezpečném, udržitelném a zdravém městě. Aby město mohlo žít, musí veřejné prostory vyzývat k pobytu, musí návštěvníky a obyvatele přilákat do prostoru, čímž dá možnosti vzniku sociálních interakcí. Ulice by měly být navrženy tak, aby logicky spojovaly důležité městské uzly a cíle a nevytvářely bariéry. Nejde ale pouze o vznik sociálních interakcí, ale také o bezpečný pohyb pro občany, zvláště pak pro maminky s kočárky nebo osoby s tělesným postižením. [29]

Po průzkumu pěší dostupnosti a kvality pěších tras lze konstatovat, že Dubňany jsou automobilovým městem. Chodníky ve většině obce jsou buď jednostranné nebo chybí úplně. Absence chodníků je patrná převážně v historicky původních částech města, v ulicích na Horním konci. Ulice jsou zde úzké, jejich šířka se pohybuje v rozmezí 3-6m. Oproti tomu ulice v části Dolní konec dostatečnou šířkou pro umístění chodníků a komunikace disponují, ale realizovány jsou jen zhruba v polovině případů. Každopádně absence chodníků nemusí nutně znamenat problém nebo chybu. Pokud budou ulice fungovat na vzájemné sociální interakci mezi řidiči a chodci, kteří se budou vzájemně respektovat, budou místa bezpečná a bezproblémová. Terminologická by takto řešený uliční prostor dal označit jako „sdílená zóna, neboli zóna setkávání“, která se dostává do české legislativy. [5] [31]

*„Zóna setkávání [...] je moderní urbanisticko-dopravní koncept, který je založen na integrovaném užívání prostoru ulice či veřejného prostranství všemi jeho uživateli. [...] Žádný z módů dopravy není nadřazený. To je zásadním rozdílem oproti konvenčnímu řešení uličního prostoru, [...]“*¹⁶

Částečně tak dochází k vnímání ulic z pohledu „předautomobilového“, kdy ulice a další veřejná prostranství představovala multifunkční prostor. Oboustranné chodníky jsou na hlavních ulicích Hodonínská, Nádražní a Komenského. Nicméně absence přechodů pro chodce přes zmíněné páteřní komunikace, vytváří pro chodce zároveň výrazné bariéry. Na ulici Hodonínská, jejíž délka v intravilánu je přibližně 1,5 km, se nachází pouze 6 přechodů pro chodce. Vzhledem k umístění základní školy, sportovního střediska a zdravotního střediska, a tím vyšší intenzitě chodců na ulici Hodonínská, by pro bezpečnější pohyb měly být zajištěny kvalitnější vazby a schůdnost území. Ulice Nádražní má s přibližnou délkou také 1,5 km přechody pro chodce pouze dva. Ty se nachází nedaleko křižovatky Hodonínská – Nádražní. Není tak zajištěno spojení obytných částí s místy občanské vybavenosti a mateřskou školou a na ulici Komenského představuje bezpečné křížení pouze místo u kostela, kde je situován jediný přechod na ulici. Chodci

¹⁵ Viz § 34 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁶ NOVOTNÝ, Vojtěch a HÁJEK, Karel. *Zóna setkávání: nástroj rozvoje veřejného prostoru*. Praha: Česká technika – nakladatelství ČVUT, 2023. ISBN 978-800-1070-567., str. 14

je bráněno v bezpečném a pohodlném spojení s budovami občanské vybavenosti a vzdělání, jako je ZUŠ, knihovna nebo také obchod a doprava je tak v maximální míře podřízena automobilové dopravě. Také pro ulice Nádražní a Komenského by mělo platit to stejné, co pro ulici Hodonínskám a to zajištění kvalitnějšímu spojení jednotlivých míst a služeb. ^{[5] [31]}

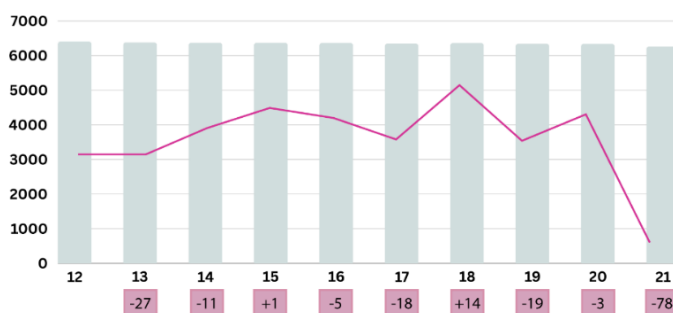
Jak již bylo zmíněné, předpokladem živého a bezpečného města jsou kromě ulic také náměstí, veřejná zeleň a parky. Oproti ulicím bývají tyto prostory doplněny o mobiliář a pohyb je na nich provozován s nižší rychlostí. Neslouží primárně jako prostor spojující místo A s místem B, ale do jisté míry je to prostor pro rekreaci a odpočinek, ve kterém dochází k významnější sociální interakci. ^{[29] [31]}

5.4 Analýza struktury obyvatel

5.4.1 Demografické složení

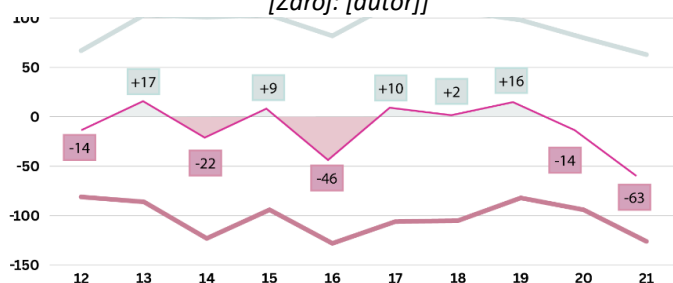
Dubňany si od 60. let minulého století udržují poměrně stabilní počet obyvatel, který od roku 1961 neklesl pod 6 000. Nicméně trendem, který lze pozorovat na přiloženém grafu č. 1 je neustálý pokles obyvatelstva. Za posledních 40 let, od roku 1980, kdy ve městě žilo historicky nejvíce obyvatel, klesl počet obyvatel na hodnotu 6 266 obyvatel. Následující grafy jsou založeny na údajích z demografické ročenky vydávané Českým statistickým úřadem. Údaje zahrnují data za 10 let, od roku 2012 do roku 2021. [2]

Vedle snižování počtu obyvatel je dalším zjevným trendem neustále rostoucí průměrný věk populace, který v roce 2021 dosáhl dosud nejvyšší hodnoty 44 let. Tento fakt navíc podtrhuje hodnota indexu stárí, který vykazuje hodnotu 144,1. Ukazuje to vysoký podíl osob v postproduktivním věku na úkor osob mladších, v předproduktivním věku. Obdobný trend však lze sledovat téměř ve všech státech vyspělých zemí. Díky stále se zlepšující zdravotní péči se lidé dožívají vyššího věku. Zároveň díky odlišnému způsobu života tohoto století se lidé více orientují na profesní růst a rodinné zázemí zakládají v pozdějším věku. Dalším zajímavým zjištěním z analýzy dat je skutečnost, že během posledního roku ze sledované dekády, zaznamenalo město minimální příliv nových obyvatel, zatímco se jich naproti tomu odstěhovalo jednou tolik, co v roce 2021 do města přišlo. [2]

Graf 1 Počet obyvatel 2012-2021

[Zdroj: [autor]]

Graf 2 Migrace obyvatel 2012-2021

[Zdroj: [autor]]

5.4.2 Sídelní hustota

Hustota osídlení je vedle dalších faktorů urbanistického plánování faktor, který patří k základním definicím města. Sídelní hustota je významně spojena s množstvím a dostupností občanské vybavenosti v jednotlivých lokalitách a také s intenzitou využití veřejných prostranství. Většinou je obecným pravidlem, že vyšší hustota obyvatelstva je často spojena s lepší vybaveností města, a proto je obvyklé, že hustota klesá směrem k okrajovým částem urbanizovaného území. Naproti tomu nízká sídelní hustota, která bývá častá pro nově vznikající oblasti rodinných domů, není udržitelná z pohledu ekonomického a také urbanistického. ^{[18] [21]}

„Řídká zastavěnost v urban sprawl kvalitu bydlení výrazně zhoršuje. Brzdí celkovou životaschopnost území a zabraňuje vzniku kvalitních veřejných prostranství. Bylo by ovšem přehnané a příliš jednoduché tvrdit, že větší hustota osídlení automaticky znamená kvalitnější bydlení.“¹⁷

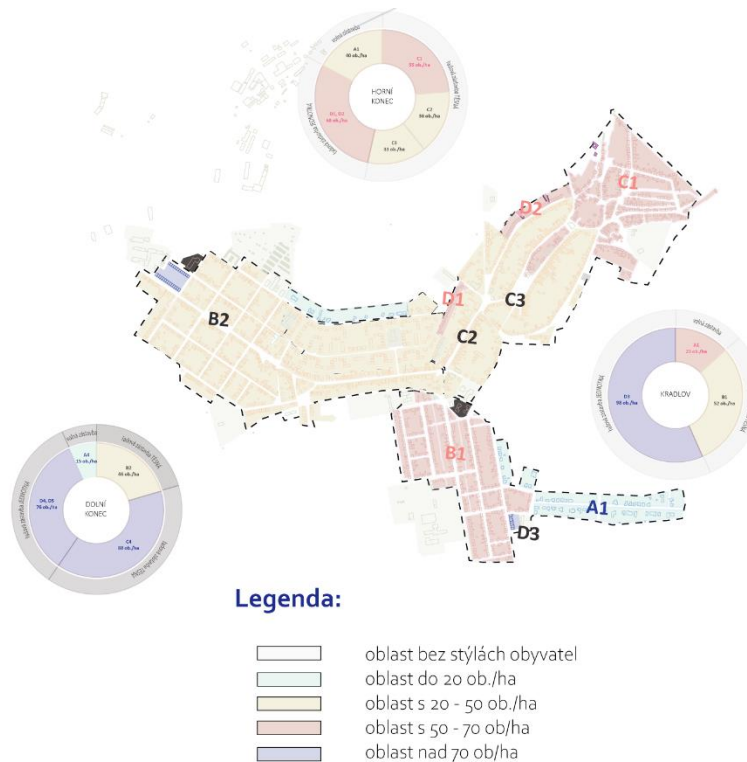
Nicméně ne vždy platí, že hustota klesá od středu do okrajových částí města. Příkladem toho jsou i Dubňany, kde hustota osídlení naopak větší v okrajových částech města než v jeho středu. Pro stanovení sídelní hustoty byly jednotlivé městské části rozděleny na několik menších, logicky členěných ploch podle typu zástavby. Tyto plochy do jisté míry souhlasí se stářím a rokem vzniku jednotlivých domů. Výměra jednotlivých ploch byla určena z katastrálních map po odečtení všech ploch komunikací a dalších veřejných prostranství. Do výpočtu tak vstupují pouze zastavěné plochy, tzv. plochy netto. Velikost počtu obyvatel pak vychází z předpokladu, že jednu bytovou jednotku v průměru obývají 3 obyvatelé. Výsledkem jsou 4 tabulky, které dokládají, že předpoklad rozložení hustoty obyvatel není vždy pravdivý. ^{[3] [18] [21]}

Hustě osídlené jsou oblasti s jednotnou řadovou zástavbou, která se nachází jak na Horním a Dolním konci, ale také v městské části Kradlov. Dále je hustě osídlen severní cíp Horního konce. Zástavbu zde tvoří stará, organická struktura, kdy jsou domy na ploše umístěny nepravidelně a v těsné blízkosti. Obdobnou hustotu má dále bloková zástavba, která vznikala v druhé polovině 20. století v částech Kradlov a Dolní konec. Hustota osídlení na sídlišti Lignit nedosahuje příliš vysokého čísla. Veřejný prostor je zde nekvalitně využit, mezi panelovými domy jsou rozsáhlé zelené plochy, které nejsou jasně definované. Hustota zde nedosahuje ani 50 ob./ha. Řídce osídleny jsou nově vznikající soubory rodinných domů na východní straně městské části Kradlov a pás rodinných domů navazujících na plochu sídliště (na obrázku 40 jsou zastoupeny písmenem A)¹⁸. Jeden dům na velkém pozemku obývá zpravidla jedna rodina a pozemky tak nejsou hospodárně využity. Jak již je psáno v úvodu, tento styl výstavby je nejenže neekonomickým, ale také neekonomickým využitím území. Hustotu je zde do 20 ob./ha. ^{[3] [21]}

¹⁷ HNILÍČKA, Pavel. *Sídelní kaše*. Druhé. Brno: Host, 2012. ISBN 978-80-7294-592-4. Str. 69

¹⁸ Plná verze mapy je obsahem přílohy č. 6

Pavel Hnilička ve své knize *Sídelní kaše* uvádí, že pro fungující městské osídlení, by se sídelní hustota měla pohybovat v rozmezí 80 – 100 ob./ha. V takovémto prostředí se vhodně snoubí kvalita bydlení a dostatečná sídelní zeleň. Docházkové vzdálenosti jsou zde přiměřené pěšímu způsobu dopravy a lidé tak nejsou nuceni používat osobní automobily. Veřejná hromadná doprava je smysluplná a maximálně využitelná pro hustotu od 50 ob./ha. Naproti tomu nízká hustota osídlení předurčuje k automobilové dopravě. Zástavba, která má 30–40 ob./ha, je podle autorů Newmana a Kenworthyho, jejichž studii *Cities and Automobile Dependence*, Pavel Hnilička cituje, nevyhnutelná pro automobilovou přepravu. Docházkové vzdálenosti jsou větší a lidé tak upouští od pěší dopravy ve prospěch motorové. [21]

Obrázek 40 Mapa – sídelní hustota
[Zdroj: [autor]]

S ohledem na výše zmíněné skutečnosti, převažuje v Dubňanech nízká hustota osídlení. Hustotu 80ob./ha čítá pouze jednotná řadová zástavba, která představuje plochu jen málo přes 4 hektary z celé zastavěné plochy. Jednotlivé městské čtvrti (Horní konec, Dolní konec, Sídliště a Kradlov) nedosahují v průměru ani 50 ob./ha, což může představovat bariéry pro pěší. Vzdálenosti se prodlužují a lidé jsou tak odkázáni převážně na motorovou dopravu. Aby se přispělo ke zkvalitnění bydlení, podpoře pěšího pohybu ve městě a tím také oživení veřejných prostor, mělo by se město soustředit na zahušťování zástavby. Pozornost by se měla zaměřit na to, aby se nové rodinné domy neumisťovaly na rozlehlé pozemky, ale velikost pozemku by neměla mnohonásobně přesahovat půdorysnou plochu domu. Hustější zástavba pomůže snížit motorovou dopravu a s ústupem automobilové dopravy dojde ke snížení emisí a hluku. To podpoří cestu za zdravým prostředím. [3] [18] [21] [29]

Tabulka 6 Sídlní hustota jednotlivých městských částí
[Zdroj: [autor]]

Horní konec

Typ zástavby	Výchozí údaje	ob./ha	Poznámky	Pramen
Zástavba řadová těsná	zkoumaná plocha [ha]:	11,99	55	historická zástavba sever autor
	počet obyvatel [ob]:	654		
Zástavba řadová těsná	zkoumaná plocha [ha]:	10,43	36	bývalá náves autor
	počet obyvatel [ob]:	372		
Zástavba řadová těsná	zkoumaná plocha [ha]:	9,66	32	historická zástavba jih autor
	počet obyvatel [ob]:	309		
Zástavba řadová jednotná	zkoumaná plocha [ha]:	2,23	61	autor
	počet obyvatel [ob]:	135		
Zástavba volná	zkoumaná plocha [ha]:	3,00	40	autor
	počet obyvatel [ob]:	120		

Dolní konec

Typ zástavby	Výchozí údaje	ob./ha	Poznámky	Pramen
Zástavba řadová těsná	zkoumaná plocha [ha]:	19,46	46	3 ob. na obytl. j autor
	počet obyvatel [ob]:	894		
Zástavba řadová jednotná	zkoumaná plocha [ha]:	1,70	76	3 ob. na obytl. j autor
	počet obyvatel [ob]:	129		
Zástavba řadová těsná	zkoumaná plocha [ha]:	4,06	88	3 ob. na obytl. j autor
	počet obyvatel [ob]:	357		
Bytová zástavba	zkoumaná plocha [ha]:			3 ob. na obytl. j autor
	počet obyvatel [ob]:			
Zástavba volná	zkoumaná plocha [ha]:	2,59	15	3 ob. na obytl. j autor
	počet obyvatel [ob]:	39		

Sídliště

Typ zástavby	Výchozí údaje	ob./ha	Poznámky	Pramen
Panelová zástavba	zkoumaná plocha [ha]:	11,72	45	3 ob. na obytl. j autor
	počet obyvatel [ob]:	522		

Kradlov

Typ zástavby	Výchozí údaje	ob./ha	Poznámky	Pramen
Zástavba řadová těsná	zkoumaná plocha [ha]:	15,45	52	3 ob. na obytl. j autor
	počet obyvatel [ob]:	807		
Zástavba řadová jednotná	zkoumaná plocha [ha]:	0,22	98	3 ob. na obytl. j autor
	počet obyvatel [ob]:	21		
Zástavba volná	zkoumaná plocha [ha]:	7,00	23	3 ob. na obytl. j autor
	počet obyvatel [ob]:	159		

5.5 Analýza územně plánovacích dokumentací

Územní plánování je v České republice právně zakotveno v zákoně č. 183/2001 Sb. o územním plánování a stavebním řádu (dále jako stavební zákon). Pro uplatňování cílů, které mají být v územním plánování dosahovány, jsou stavebním zákonem definovány nástroje územního plánování, mezi které patří mimo jiné politika územního rozvoje České republiky (dále PÚR ČR) a zásady územního rozvoje krajů (dále jen ZÚR).^{[30] [32]}

„Cíle a úkoly územního plánování určují priority při plánování území. [...] Cílem územního plánování je nalézt takové řešení při rozvoji území, které při respektování stávajících přírodních a kulturních hodnot dosáhne harmonického a vyváženého spolupůsobení ekonomických, ekologických a sociálních aspektů tak, aby nedošlo k narušení udržitelného rozvoje území.“¹⁹

5.5.1 Politika územního rozvoje ČR

PÚR ČR stanovuje cíle a priority v celostátním měřítku. Konkretizuje záměry v kontextu celé České republiky i s jejich přeshraničními souvislostmi. Zabývá se tématy jako je například vymezení rozvojových oblastí, rozvojových os nebo oblastí se specifickými problémy, které se dotýkají celého státu (například oblasti dlouhodobě zasažené suchem). Díky svému celostátnímu charakteru je závazná pro následující územně plánovací dokumentace, mezi které patří ZÚR, ÚP a RPn.^{[30] [33]}

Z otázek, které PÚR ČR řeší, jsou Dubňany, stejně jako celý Jihomoravský kraj, zařazeny do tzv. „specifických oblastí“, ve kterých se projevuje aktuální problém ohrožení území suchem“. V publikaci jsou stanoveny konkrétní potřeby a kroky, které by měly napomoci ke zlepšení situace. Mezi nimi je důležité zmínit primárně potřebu vypořádat se se změnou klimatu zajištěním stabilní zelené infrastruktury a zajištěním účinného zadření vody v krajině pro snížení sucha a ochrany podzemních vod. Město Dubňany by se tak v budoucnu mělo zasazovat o podporu a obnovu přirozeného vodního režimu, o vytváření ploch sídelní zeleně, které pozitivně ovlivní procesy hospodaření s dešťovou vodou a zvyšovat retenční a akumulaci schopnost nezastavěných ploch.^[33]

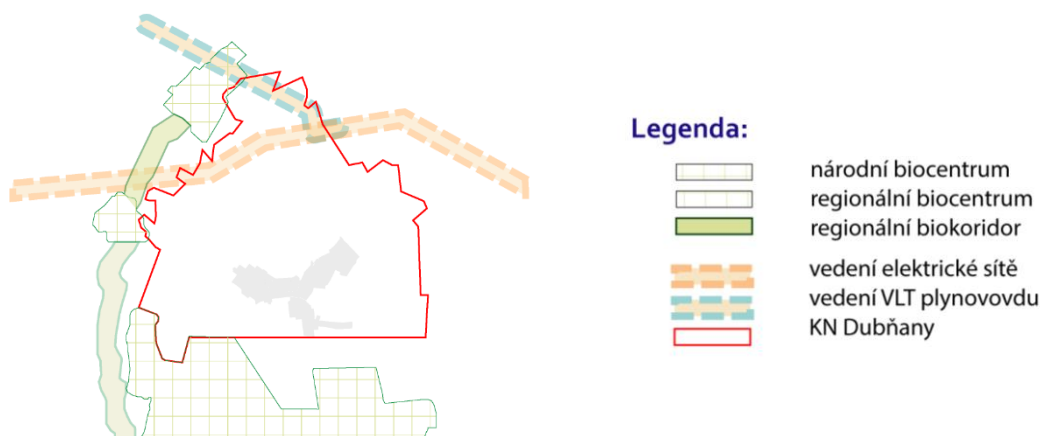
5.5.2 Zásady územního rozvoje

ZÚR je dokumentem, který již stanovuje zásady rozvoje na úrovni jednotlivých krajů. Navazuje na PÚR ČR a zohledňuje republikové priority. Zpřesňuje rozvojové oblasti, rozvojové osy a další oblasti a záměry zahrnuté v tomto dokumentu.^{[24] [30]}

Krajské záměry, které se dotýkají přímo města Dubňany jsou záměry technické infrastruktury a zajištění udržitelného rozvoje. Jižního kraje katastrálního území obce se dotýká vymezená oblast nadregionálního biocentra Černé bláto (NRBC 108), severní hrany regionální biocentrum Mistřín (RBC 12) a Nad Jarohněvickým rybníkem (RBC JM41) a regionální biokoridor (RK JM047). Tyto plochy je zakázáno zastavovat a

¹⁹ *Městské inženýrství nejen pro městské inženýry*. Technická knihovna (ČKAIT). Praha: ČKAIT, 2022. ISBN 978-80-88265-39-9. Str. 27

znemožňovat tak jejich budoucí využití pro plochy ekologické stability. Koridory technické infrastruktury nezasahují do zastavěného území obce. Koridor vedení elektrické energie (TEE10) o šířce 300 m prochází severní částí katastrálního území, stejně tak jako koridor plynovodu (TEP09) se šířkou 320 m. Vymezení zmíněných koridorů a ploch, které územní plán města upřesňuje, je znázorněno na následujícím obrázku.^{20[20] [24]}

Obrázek 41 Záměry ZÚR v k.ú. Dubňan
[Zdroj: [autor]]

5.5.3 Územní plán města Dubňany

Územní plán města byl Zastupitelstvem vydán 18.9.2019 a účinnosti nabyl stejného roku dne 9.10. Zpracovala jej firma H.arch projekt s.r.o. se sídlem v Hodoníně. Od vydání byly provedeny celkem dvě změny, které dovedly územní plán města do dnešní podoby.^[23]

„Cílem územního plánu je vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území, tj. vytvářet vyvážený vztah podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a po soudržnost společenství obyvatel území.“²¹

5.5.4.1 Plochy bydlení

Nové zastavitelné plochy pro bydlení soustřeďuje ÚP v návaznosti na stávající stabilizované plochy bydlení. Ty pokrývají většinu území mimo hlavní dopravní tahy místních komunikací II. a III. třídy. Stavbu nových rodinných domů umožňuje v blízkosti rybníků Močidla I. a Močidla II. (plocha Z 43), v blízkosti městského koupaliště (plocha Z 48 a Z 46), severně od Sídliště (plocha Z 45) nebo plochy v části Horní konec (plochy Z

²⁰ Obrázek je součástí přílohy č.7 Analýza územního plánu

²¹ *Územní plán Dubňany: Textová a tabulková část.* Online. In: Dubňany – oficiální stránky města. 2019. Dostupné

z: https://www.dubnany.eu/e_download.php?file=data/editor/182cs_43.pdf&original=Textov%C3%A1%20a%20tabulkov%C3%A1%20%C4%8D%C3%A1st.pdf. [cit. 2024-05-10]. Str. 4

42, Z 22, 7 49 a Z 79). Územní plán dále stanovuje podmínku vzniku územní studie pro plochy Z 43, Z 48 a Z 47. ^{[20] [23]}

Současná bytová zástavba se ve městě téměř celá koncentruje do jednoho místa – sídliště Lignit, které se nachází nedaleko křižovatky MK II. a III. třídy. Plocha pro bydlení v bytových domech je v návrhu ÚP vymezena pouze jedna. Nachází se vedle dvojice bytových domů na ulici Palackého, v návaznosti na sídliště Lignit. ^{[20] [23]}

Nesmyslně je v územním plánu vymezeno administrativní centrum obce. Nachází se na sídlišti, okolo kulturního domu. I přes to, že se zde kumulují některé budovy občanského vybavení (MěÚ, MŠ, MP, KD, obchody a služby), tak z urbanistického hlediska nedává jeho vymezení smysl. ^{[20] [23]}

Pro stavbu nových rodinných domů bylo vymezeno celkem 10 ploch, které poskytují obyvatelům Dubňan nové stavební pozemky. Některé z těchto ploch již svůj potenciál v současné době splňují. Preferovanou formou je individuální bydlení, což dokazuje fakt, že pro plochy bydlení v bytových domech byla vymezena pouze jedna plocha (Z44). ^{[20] [23]}

5.5.4.2 Plochy rekreace

Současné plochy veřejné rekreace, které zahrnují mimo jiné městské koupaliště s navazujícími plochami, budou doplněny o zastavitelnou plochu (plocha Z 59), která se nachází na vedlejších pozemcích. To umožní rozšířit areál městského koupaliště jižním směrem. ^{[25] [40]}

Do stávajících rekreačních ploch města jsou zahrnuty mimo jiné sportovní plochy. Ty nabízejí aktivní formu rekreace a ve městě jich je dostatek. Naproti tomu ploch, které by umožňovaly pasivní rekreaci, je ve městě nedostatek. ^{[20] [23]}

5.5.4.3 Plochy občanského vybavení

Plochy občanské vybavenosti jsou soustředěny převážně v administrativním centru města (na sídlišti Lignit) a v domech podél hlavní komunikace, na ulici Hodonínská a Nádražní. K rozvoji veřejné občanské vybavenosti je určena plocha v návaznosti na stávající budovu školy (plocha Z 51). Dále plocha občanské vybavenosti pro komerční zařízení a služby (plocha Z 50) na ulici Na Dílech, která navazuje na dětské a fotbalové hřiště. Plocha sportovní vybavenosti (plocha Z 53) navazuje na plochu stávající sportovní vybavenosti – fotbalový stadion v jižní části města, přístupný z ulice Lesní a tuto plochu rozšiřuje. ^{[20] [23]}

Navržené plochy doplňují stávající občanskou vybavenost v okrajových částech města. Jejich poloha, stejně jako poloha dalších navrhovaných ploch zmiňovaných v této kapitole, je znázorněná na obrázku 38.

5.5.4.4 Plochy veřejných prostranství

Tyto plochy veřejných prostranství jsou v územním plánu rozděleny na tzv. obecné plochy, které zahrnují „[...] náměstí, ulice a další veřejně přístupné prostory se související

dopravní a technickou infrastrukturou [...]”²² a plochy sídelní zeleně. Pro plochy sídelní zeleně je vedle stávajících ploch na bývalé návsi, a na ulici Nádražní, vymezeno celkem 7 nových ploch. Jedná se například o plocha u areálu koupaliště (Z 61), plochu na severovýchodním okraji města v lokalitě Včelínek (Z 30), anebo o plochu na východním okraji města, na ulici Na Dílech (Z 64).^{[20] [23]}

I když by se mohlo zdát, že vymezených ploch je dostatek, jejich rozmístění po okraji zástavby nepřináší užitek, jaký by městská sídelní zeleň měla. Pod pojmem „sídelní zeleň“ jsou zahrnuty především parky a zahrady a volně stojící stromy a keře v městském prostředí, které pozitivně působí nejen na městské mikroklima, ale také obyvatelích města poskytují plochy odpočinku. Měly by se proto nacházet uvnitř města, kde budou obyvatelům vytvářet příjemné městské prostředí, přirozeně stínit a ožивovat ho.^{[12] [17] [18] [29] [20] [23]}

Rozmístění jednotlivých ploch je viditelné na obrázku č. 42. na následující straně.²³

Legenda:

	plochy bydlení v rodinných domech - stav		ploch:
	plochy bydlení v bytových domech - stav		ploch:
	plochy bydlení - záměr		- sportovní vybavenost
	plochy smíšené obytné - stav		plochy občanského vybavení
	plochy veřejných prostranství - stav		- veřejná vybavenost
	plochy veřejných prostranství - návrh		plochy občanského vybavení - návrh
			administrativní centrum města

Obrázek 42 Analýza územního plánu města
[Zdroj: [autor]]

²² Územní plán Dubňany: Textová a tabulková část. Online. In: Dubňany – oficiální stránky města. 2019. Dostupné z: https://www.dubnany.eu/e_download.php?file=data/editor/182cs_43.pdf&original=Textov%C3%A1%20a%20tabulkov%C3%A1%20%C4%8D%C3%A1st.pdf. [cit. 2024-05-10]. Str. 10

²³ Plná verze mapy je obsahem přílohy č. 7

6 SHRUTÍ PRVNÍ ČÁSTI

První část bakalářské práce byla věnována podrobné analýze území, jejíž cílem bylo poskytnout detailní pohled na město a poukázat na pozitivní a negativní prvky, které se stanou předmětem návrhu ve druhé části bakalářské práce.

V úvodu byla obec zasazena do kontextu celostátního měřítka a následující analýzy byly koncipovány tak, aby poskytly detailnější rozbor urbanistické struktury města a jeho obyvatel. Pozornost byla zprvu zaměřena na historii obce od jejích počátků ve 14. století, až po dnešní dobu. Následně byly Dubňany sledovány z pohledu vnitřní a vnější struktury. Analyzován byl přírodní charakter nezastavěné oblasti a urbanistická struktura zastavěné části obce.

Závěr analýzy ukazuje, že město disponuje několika pozitivními prvky, které představují základ pro jeho budoucí rozvoj. Především lze vyzdvihnout bohatý přírodní komplex v okolí města, který poskytuje obyvatelům možnosti pro rekreaci a odpočinek. Potenciální plochy pro rekreaci, zejména rybníky Močidla, představují další významné aktivity města, kterého je třeba využít a dále rozvíjet. Důležitou součástí města je také výskyt služeb občanské vybavenosti, které přispívají k celkové kvalitě života v dané lokalitě. Obyvatelé mají možnost sportovního a kulturního vyžití v míře odpovídající velikosti jejich města.

Nicméně, analýza identifikovala několik negativních aspektů, které ovlivňují život v městě a vyžadují pozornost při plánování jeho budoucího rozvoje. Jedním z nedostatků je absence cyklistických tras a nedostatečné množství přechodů pro chodce v intravilánu města. To způsobuje, že lidé volí jako svůj primární dopravní prostředek osobní automobil, který představuje nejbezpečnější a nejdostupnější formu dopravy. Čas strávený v městském prostředí se tak limituje pouze na dopravní čas potřebný pro přesun z místa A do místa B. S ohledem na snahu vtáhnout lidi do městského prostředí to tak působí kontraproduktivně. I když je pochopitelné, že město cílí na podporu turistického ruchu a usnadnění dostupnosti pro okolí, nemělo by zapomínat na potřeby obyvatel města. Mělo by se proto vedle snahy budování cyklistických tras v extravilánu města, zaměřit pozornost na budování cyklistických tras a potřebného cyklistického zázemí také v intravilánu města. Vedle nedostatečných podmínek pro vnitřní cyklistickou dopravu město postrádá městskou sídelní zeleň v podobě parků, sadů a drobné vegetace. Špatná definice veřejného prostranství a nedostatečné využití náměstí jsou navíc dalšími problémy, které snižují kvalitu života ve městě a brání v plnohodnotném využití veřejných prostor. Náměstí, které tvoří předprostor kulturního domu, je neúměrně veliké, nemá jasně definované hranice a neposkytuje veřejný prostor, ve kterém by se obyvatelé rádi zastavili. Prostor bývalé návsi, který by se zdánlivě mohl podobat parku, je uprostřed protnut hlavní komunikací, čímž rozděluje prostor na dva nefunkční celky. Městské prostředí je více přizpůsobeno automobilovému pohybu než tomu pěšímu. To podporuje také fakt, že díky „Y“ půdorysnému tvaru obce, jsou jednotlivé cíle od sebe velmi vzdáleny a lidé pro dopravu volí raději osobní automobil nebo jiný dopravní prostředek.

Pro budoucí plánování je nezbytné, aby město a jeho správa zmíněným aspektům věnovali zvýšenou pozornost, aby se soustředili na zkvalitnění vnitřní struktury města a podnikaly kroky k jejich nápravě. Pro budoucí rozvoj je zásadní doplňovat cyklistické trasy spíše v intravilánu než v extravilánu, rozvíjet plochy rekreace, věnovat pozornost zeleným plochám a parkům, budovat kvalitní veřejné prostranství a novou zástavbu plánovat na místech, která budou postupně uzavírat existující zastavěnou plochu města. Tím dojde ke zlepšení funkčnosti veřejného prostranství, vzniku nové občanské vybavenosti, a ve výsledku také ke vzniku nových dopravních cílů, které povedou ke zmenšení jednotlivých docházkových vzdáleností. Protože je špatná definice veřejných prostranství současně nejvýraznějším městským problémem, bude mu věnována pozornost ve druhé části bakalářské práce. Konceptně zde budou řešeny dvě plochy veřejných prostranství, jejichž cílem bude zlepšení kvality života obyvatel a podpora kvalitního, bezpečného a zdravého města.

7 VEŘEJNÝ PROSTOR A AKTIVITY V NĚM

Pojmem veřejná prostranství se podle § 34 zákona č. 128/2000 Sb., zákon o obcích rozumí „[...] všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to i bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.“²⁴

Jsou to místa, kde se lidé setkávají, ať už plánovaně, nebo neplánovaně, formálně nebo neformálně. Odehrávají se zde nejrůznější formy aktivit, od pěší chůze z místa na místo, posedávání na lavičce, zastavení a konverzace, až po hry dětí, běh, nebo cvičení. Tyto aktivity Jan Gehl rozděluje do tří skupin – nezbytné, společenské a volitelné aktivity. Jejich vymezení a specifikaci uvádí tab. 7. Když opomineme nezbytné aktivity, zůstanou aktivity volitelné a společenské. Jedna navazuje na druhou a pro vznik obou je důležitý předpoklad kvalitního městského prostoru. A právě míra těchto aktivit se odvíjí od městských kvalit. Každý veřejný prostor je jiný, a tak nelze stanovit jednoznačná pravidla, jejichž naplněním by zaručeně vznikl kvalitní městský prostor. Aby byl vytvořen kvalitní veřejný prostor, který bude podněcovat ku vzniku nejrůznějších forem aktivit, musí se ke každému prostoru přistupovat individuálně. Přístupů, které veřejné prostory popisují, je více. Nicméně jejich definice reflektují vždy jen jednu společensko-vědní a technickou disciplínu. Jak dodává sám profesor Petr Kratochvíl, který si dal za cíl tyto přístupy shrnout a poskytnout tak ucelený pohled na problematiku veřejných prostor, je pro dosažení toho nejlepšího výsledku nutné zohlednit všechny aspekty a podívat se na veřejný prostor z více úhlů pohledu. ^{[29] [34]}

„Stavební forma a podoba veřejného prostoru je stejně tak významnou komponentu jako jeho životní obsah, dění, které se v něm odehrává. Bez oné alespoň latentně přítomné životní náplně by veřejný prostor zůstal jen prázdnou fyzickou skořápkou. Mluvíme-li o veřejném prostoru, pak musíme vždy mít na mysli jak jeho fyzickou, tak životní stránku a vzájemný vztah mezi nimi.“^{25 [34]}

²⁴ Viz § 34 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

²⁵ KRATOCHVÍL, Petr. *Městský veřejný prostor*. Praha: Zlatý řez, 2015. ISBN 978-80-88033-00-4. Str. 11

Tabulka 7 Vymezení druhů aktivit ve veřejném prostoru
[Zdroj: [autor]]

Druh aktivit	Vymezení	Kdy probíhají	Předpoklad vzniku
Nutné	Každodenní úkoly, nucené – například chůze do školy, čekání na autobus, vynášení odpadků, venčení psů, ...	Vznikají za všech podmínek, za všech ročních období	Nezávisle na vnějším prostředí
Volitelné	Rekreační a zábavné	Jen když chci a mám čas	Kvalitní veřejný prostor
Společenské	Aktivní – hra dětí, konverzace Pasivní – posedávání na lavičce a pozorování druhých, poslouchání	Jsou-li v městském prostředí lidé	Živé městské prostředí, závislost na množství lidí v městských prostředích

Teoretické přístupy, které o veřejném prostoru pojednávají, rozdělil Petr Kratochvíl do tří kategorií. Ústředním tématem první kategorie je smysl. Veřejný prostor chápe jako otevřenou scénu, která umožňuje jednotlivcům sdílet svůj život v rámci širšího celku s ostatními. Dalo by se říct, že nefyzickou podobu místa staví nad tu fyzickou. Pojem veřejný prostor v tomto pojetí splývá s pojmem veřejná sféra. Přístup hodnocení a analýzy je založen na filozoficko-sociální úrovni. ^[34]

Druhý přístup pohlíží na veřejný prostor z pohledu aktivit. Mezi zastánci a představiteli této kategorie je například dánský architekt a urbanista Jan Gehl, ne jehož práci se tento text často odkazuje. Zastánci tohoto směru si všímají aktivit, které se ve veřejném prostoru odehrávají a toho, do jaké míry jich ovlivňuje vzhled městského prostoru. Prohlašují, že prostor by se měl utvářet v odpovědi na život, jaký se v něm odehrává. Přichází s názorem, že před samotným návrhem je důležité znát cílovou skupinu obyvatel, kteří budou prostor využívat a podle nich navrhovat a revitalizovat veřejné prostory. ^{[29] [34]}

Poslední přístup se již zabývá samotnou fyzickou podobou. Tedy tím, jak co nejlépe veřejný prostor architektonicky ztvárnit. ^[34]

Protože je jedním z cílů této práce položit určitý základ pro zadávání architektonicko-urbanistických soutěží, které by měly vybrané veřejné prostory zatraktivnit, bude se postup hodnocení jejich stávajícího stavu, a následný koncepční návrh, snažit zohledňovat všechny tři kategorie – smysl, aktivity a fyzickou podobu. Následující kapitoly již budou věnovány jednotlivým veřejným prostorům – náměstí a bývalé návsi v historickém jádru obce.

8 NÁMĚSTÍ

8.1 VZHLED NÁMĚSTÍ – JAK BY MĚLO VYPADAT

Jak by mělo náměstí vypadat? Co by na správně fungujícím náměstí nemělo chybět? Proč jsou některá náměstí prázdná a jiná zase plná života a lidí? Jakým prvkům a přístupům by se mělo vyhýbat? Co náměstí jako veřejný prostor vůbec představuje a jakou má mít funkci? Na tyto otázky neexistuje jednoduchá odpověď. Každá náměstí, potažmo veřejné prostory, jsou rozdílná a jak již naznačovala předchozí kapitola, k jejich návrhům by se proto mělo přistupovat individuálně. Na začátku by mělo být jasně stanoveno, pro jakou skupinu obyvatel a účel se veřejný prostor navrhuje, protože právě správným definováním cílové skupiny a cílů lze navrhnout veřejný prostor, který bude nejlépe sloužit pro potřeby místních obyvatel. Cílem této kapitoly není poskytnout univerzální návod, jak by se mělo při návrhu postupovat, ale na základě principů, které předkládají uznávaní odborníci v této problematice, definovat prvky a přístupy, jejichž kombinací lze například dosáhnout toho, že z prázdného, nikým nevyužívaného prostoru, vznikne místo, které bude poskytovat prostor pro odpočinek nebo zábavu všem návštěvníkům. A to bez ohledu na věkovou skupinu či společenský původ. Vymezení těchto prvků vychází z teorií dvou významných osobností – Camilla Sitteho a Jana Gehla.

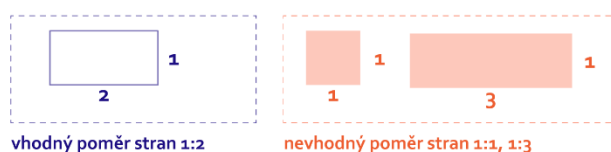
Rakouský urbanista a architekt Camillo Sitte se při pozorování veřejných prostorů zabýval otázkou, proč některá náměstí překypují lidmi a jiná zase postrádají jakýkoliv život. Ve svých analýzách vycházel z náměstí jižní Evropy, zejména z Itálie. Do kontrastu stavěl středověké a renesanční struktury a struktury modernistické. Z výsledků jeho analýz (geometrické uspořádání prostoru, velikost a měřítko vzhledem k okolní zástavbě, koncepce a rozvržení místa, prvky, přispívající k veřejnému užívání apod.) vyplývají zásady, jejichž dodržování může vést ke vzniku příjemného a atraktivního místa k pobytu. Tyto závěry budou základem pro hodnocení náměstí v Dubňanech a na jejich principech bude navrhováno výsledné koncepční řešení. ^[35]

8.1.1 Historická náměstí

Náměstí, která pochází z období středověku a renesance, byla středobodem městského dění. Pořádaly se zde trhy, soudy, někdy dokonce divadla a slavnosti. S ohledem na jejich geometrické parametry, rozlišuje Sitte dva základní typy náměstí. Mluví o tzv. výškovém (kostelním) náměstí a o šířkovém (radničním) náměstí. Aby bylo správně určeno, o jaký typ se jedná, musí jich pozorovatel hodnotit ze správného místa – čelně k ústřední budově. Jak označení napovídá, je u šířkového náměstí dominantní právě jeho šířka. Hlavní budovou je zde radnice, která

dominuje zpravidla šířkovými rozměry. Naproti tomu výškovému náměstí dominuje kostel, u kterého naopak převažuje délka nad šířkou. [35]

Hlavní dominanta, konkrétně její průčelí, pomáhá také při stanovování maximálních rozměrů, kterých by náměstí mělo dosahovat. U hloubkového náměstí by to znamenalo, že výška průčelí kostela by se měla rovnat maximálně dvojnásobku délky náměstí. Za správné Sitte považuje obdélníková náměstí s poměrem stran 1:2. Na druhou stranu zcela vylučuje poměr stran 1:3, přičemž nevhodné je také čtvercové náměstí s poměrem stran 1:1. [35]

Obrázek 43 Poměr stran náměstí
[Zdroj: [autor]]

Vedle půdorysných rozměrů hraje pro správný návrh důležitou roli měřítko. Historická náměstí se vyznačovala malými rozměry s prostorem obklopeným budovami prakticky po celé své délce. Díky tomu to pro návštěvníka byla příjemná, útulná a živá místa. Okolní budovy prostor uzavíraly, jednoznačně jej definovaly a jejich živý a aktivní parter napomáhal ke koncentraci obyvatel. Vyšší koncentrace obyvatel lákala a podporovala ku vzniku nejrůznějších lidských aktivit. Tam, kde nebylo možné uzavřít náměstí budovami, byly využívány prvky jako sloupořadí, nebo široké obloukové brány a portály. Ulice, které do náměstí ústily, byly úzké a vedeny tak, aby vytvářely nanejvýš jeden pohled ven z náměstí – vyústovaly diagonálně. Umělecká díla jako sochy a kašny byly umísťovány po okrajích prostoru, jednak proto, aby nezastínily pohled na dominanty náměstí, a také proto, aby se na takto zajištěném neutrálním pozadí umocnil jejich umělecký vzhled a požitek. Protože by tyto prvky neměly vytvářet bariéry v pěších trasách, je jejich umístění při kraji prostoru vhodnější. Středová plocha náměstí je tak uvolněná pro pěší pohyb. [35]

8.1.2 Modernistická náměstí

S rozmachem automobilové dopravy se proměnil celkový přístup urbanistů a architektů k plánování a chápání městských veřejných prostor. Mobilita ve městě byla podřízena automobilové dopravě, byly kladeny stále větší požadavky na šířky ulic, a aby byla zaručena místa pro parkování motorových vozidel, byly pro tvorbu parkovišť vymezovány stále větší plochy. To vše vedlo k tomu, že se z příjemných, malých a uzavřených náměstích, staly otevřené, zpevněné plochy, které už nesloužily pro pohyb osob, jak spíše pro odstavení vozidel. Rozměry nově navrhovaných náměstí měly s ohledem na okolní zástavbu nadrozměrnou dimenzi,

postrádaly uzavřenost, a navíc byly jejich umělecké prvky umísťovány v rozporu s tradičními principy historických náměstí. Vznikla tak velká, rozlehlá a prázdná náměstí s uměleckým dílem ve svém středu, která neposkytovala příjemné prostředí pro pobyt a ani pro rozvoj aktivit. V praxi je život na těchto náměstích omezen pouze na aktivity nezbytné. Výrazné odlišnosti v principech návrhů středověkých a modernistických náměstích shrnuje následující tabulka 8. [35]

*Tabulka 8 Srovnání prvků historických a moderních náměstí podle Camilla Sitheho
[Zdroj: [autor]]*

Prvek	Znaky středověkých a renesančních náměstí	Znaky modernistických náměstí
funkce	střed dění - časté pořádání trhů, soudů, divadel, slavností	odstavné parkovací plochy, sezónní trhy
velikost	menší měřítko - délka/šířka náměstí = max 2x výška průčelí dominanty	velké, často předimenzované prostory
geometrické uspořádání	rozmístění prvků a uměleckých doplňků mělo význam - náměstí spolupůsobilo s přilehlými budovami (aktivní parter,...)	náměstí jako parkovací plocha
pozice dominant (kostel, radnice)	začleněny do okolní zástavby	ve středu náměstí
střed náměstí	volný - vhodný pro pohyb chodců	zastavěný kostelem/radnicí (geometrický střed náměstí je totožný s geometrickým středem stavby)
celkový prostor	uzavřený (geometrická i optická - vyústování cest)	otevřený - okolní zástavba nekopíruje plochu náměstí
zaústění ulic	diagonálně - tzv. metoda lopatkové turbíny	pravidelné, pravouhlé křížení dvou ulic v jednom rohu
umísťování uměleckých prvků	po stranách náměstí - na neutrálním pozadí (to také zajišťovalo nerušený pohled na dominantu)	do středu

8.1.3 Aktivity na náměstí

Na myšlenky Camilla Sitheho částečně navázal dánský architekt Jan Gehl. Na veřejný prostor oproti Sittemu nahlíží z pohledu aktivit. Veřejný prostor chápe jako místo, kde dochází k akci. Všimá si toho, jak lidé veřejný prostor využívají, jak se v něm chovají, jaké činnosti provozují a jak tomu všemu napomáhá architektura veřejného prostoru – podporuje, vylučuje, umožňuje? Gehlův přístup vlastně říká, že by se měly nejprve hledat prostorové aktivity, které jsou potřebné pro vykonávání různorodých aktivit a podle nich následně navrhovat. Je tedy velmi důležité znát cílovou skupinu, pro kterou veřejný prostor navrhují. [29] [34] [35]

Aplikace tohoto přístupu na náměstí v Dubňanech by mohla být proto následovná. Náměstí by ze své podstaty mělo sloužit co nejširší skupině lidí – všem obyvatelům města. To znamená všem věkovým skupinám, všem sociálním skupinám a také všem bez ohledu na jejich fyzické zdraví. Nemělo by vytvářet bariéry a překážky,

kteřé by mohly být problematické z pohledu starších a zdravotně postižených obyvatel. Tomu, proč cílovou skupinu tvoří všichni obyvatelé města, předchází účel, pro který by se náměstí mělo navrřovat. Hlavním smyslem by mělo být vytvořit reprezentativní prostor, kde se mohou konat rozmanité společenské akce, jako jsou například adventní trhy, hody a koncerty. Vedle toho by se ale měl vytvořit také atraktivní prostor, který bude umožňovat neplánované zastavení, dětské hry, společenskou konverzaci na lavičkách, posedávání, nebo pozorování aktivit druhých lidí. Tyto požadavky lze shrnout do následujících bodů:

- **bezpečnost**, protože prostor budou využívat také děti
- **dostupnost**, protože náměstí by mělo nabízet prostor pro konání hlavních kulturních a společenských akcí
- **flexibilita** – protože náměstí by měl nabídnout využití jak pro celospolečenské akce, tak pro obecné užívání mimo sezonu
- **různorodost**, aby si ho mohla užít jak babička, tak i její vnučka, které půjdou kolem po cestě ze školky
- **atraktivita** doplněná o možnost sezení či postávání v logicky a funkčně rozvrženém prostředí

Jan Gehl definuje 12 kritérií kvalit, které by veřejné prostory měly splňovat. Nejdůležitějším kritériem je zajištění ochrany zdraví. Bez splnění tohoto požadavku by správně nemohly fungovat ani sebelíp architektonicky navržené prostory. Nejedná se však pouze o ochranu zdraví v souvislosti s ochranou života a zamezení vzniku dopravních nehod. Jedná se také o ochranu zdraví proti povětrnostním a klimatickým vlivům a o ochranu proti možným kriminálním činům. Gehl upozorňuje, že bez zajištění ochrany fyzického zdraví (nehodovost, kriminalita a násilí) a ochrany proti klimatickým vlivům a jiným smyslovým vjemům (vítr, prach, hluk, déšť,...), nepomůže žádnému veřejnému prostoru k fungování ani splnění dalších kvalit, které budou popsány v dalším odstavci. ^[29]

Na ochranu zdraví navazuje druhé kritérium – kritérium zajištění pohodlí. Veřejný prostor by měl být navržen tak, aby podporoval plánované společenské aktivity, a co víc, aby dával prostor ku vzniku nových, neplánovaných aktivit. Neměl by tu chybět prostor určený pěší chůzi, bez překážek a špatných povrchů a místa a prvky pro postávání a sezení. Půdorysně by měly být prvky rozmístěny tak, aby byla zajištěna dobrá viditelnost (průhledy a osvětlení) a motivace k fyzické aktivitě a společenské konverzaci. ^[29]

Poslední skupinu kritérií spojuje slovo „radost“. Té dopomůže navrhování se správným měřítkem a s prvky, které umožní si prostor užívat za příjemného počasí.^[29]

Následující tabulka přehledně shrnuje jednotlivé prvky, které by mělo náměstí a další hlavní veřejné prostory podle autorů Camilla Sitteho a Jana Gehla splňovat. V protiklad jsou k nim zmíněné prvky, které mají na prostor negativní dopad. Pro přehlednost je také v bodech shrnuto výše zmíněných 12 kritérií.

*Tabulka 9 Jak by mělo náměstí vypadat a co by mělo obsahovat podle C.Sitteho a J.Gehla
[Zdroj: [autor]]*

Camillo Sitte

Ano	Ne
střed dění	primární plocha vyhrazená parkování
uzavřený menší prostor začleněný do okolní zástavby	předimenzovaný otevřený prostor
volný střed pro pohyb chodců	zastavěný střed náměstí
nadřazenost chodců, spolufungování s automobilovou dopravou	nadřazenost motorové dopavy
nepravidelné vyústění ulic	pravidelné, pravoúhlé křížení dvou a více ulic v jednom rohu
kooperace s okolními budovami - aktivní parter	mrtvé místo

Jan Gehl

Ano	Ne
dostatek místa pro kulturní a společenské akce	málo místa
bezpečí, uzavřenost, ochrana	bariéry a překážky
dostupnost	průjezdnost a podřízení se dopravě
flexibilita - prostor pro akce a zároveň pro pobyt po zbytek roku	nanaplnění potenciálu místa
prvky pro posezení a stání	absence mobiliáře
podpora různorodosti aktivit	jednotná, nudný prostor
prostorové vymezení pro aktivity	jedna zpevněná plocha

8.2 NÁMĚSTÍ V DUBŇANECH – AKTUÁLNÍ PODOBA

Náměstí v Dubňanech vzniklo v doprovodu výstavby nového sídliště Lignit v 60. letech 20. století. Je typickým příkladem směru, který Jiří Hruza nazývá tzv. socialistickým urbanismem. Socialistický urbanismus reagoval na potřebu co nejrychlejšího zabezpečení místa a podmínek související převážně se zemědělským a průmyslovým plánovitým růstem. Nové výrobní síly, stejně tak jako nové obytné čtvrti, byly umísťovány na okraj obce a prostředí se plánovalo tak, aby umožňovalo další efektivní rozvoj výrobních sil. To výrazně kontrastovalo s organickým urbanismem minulosti. Myšlenka sociální rovnosti se odrazila ve způsobu

rozmístování sítí občanského a technického vybavení, návrhu bydlení, dopravy a celé funkční struktury. V existujících sídelních útvarech se vytvářela nová centra a na spoustě míst došlo k výrazné proměně dřívějšího venkovské osídlení.^{[4][36]}

Roku 1964 se Dubňany staly městem a se změnou statutu se změnila také jejich urbanistická struktura. S výstavou sídliště došlo k přesunu hlavního veřejného prostoru, který byl po dlouhou dobu v nejstarší části obce – na bývalé návsi. Vzniklo Náměstí 15. dubna. Z více definic, a s ohledem na svůj charakter, by mělo být náměstí umístěno uprostřed sítě, v centru obce a měl by na něm být soustředěn městský život. Proto by to mělo být vždy téma celé obce. Územní plán města chápe Náměstí 15. dubna a jeho přiléhající okolí, jako hlavní centrum obce. Dokonce na sídlišti Lignit vymezuje plochu tzv. administrativního centra. Otázkou je, zda je tato plocha opravdu centrem. Slovem „centrum“ se rozumí „[...] území, které se vyznačuje soustředěním vyšších celoměstských i nadměstských zařízení politických, kulturních, hospodářských, obchodních a dalších a které se tím stává střediskem života.“²⁶ Dále dodává, že typickým znakem je také vyšší koncentrace obyvatel. Co do koncentrace jednotlivých zařízení tuto definici Dubňany částečně splňují. Nachází se tu již zmiňovaný kulturní dům, obchody s drobným zbožím, tabák, květinářství a další služby. Ale i přes to, že jsou zde některé služby zastoupeny, neprobouzí náměstí v návštěvníkovi dojem skutečného centra.^{[4][18][23]}

[36]

Obrázek 44 Mapa Dubňan s vyznačením Náměstí 15. dubna
[Zdroj: [autor]]

Podle Camilla Sitteho bychom Náměstí 15. dubna mohli charakterizovat jako tzv. „*náměstí moderní soustavy*“, kterými označuje pravoúhlé nebo trojúhelníkové prostory, ke kterým přiléhají ulice sloužící převážně automobilové dopravě. Náměstí v Dubňanech má pravidelný obdélníkový půdorys, který ze všech stran vymezuje místní komunikace. Tím, že je prostor obehnan ulicemi ze všech stran, se

²⁶ HRŮZA, Jiří. *Slovník soudobého urbanismu*. Praha: Odeon, 1977. ISBN 01-527-77, str. 72

vytvořila plocha připomínající ostrov. Jeho plocha představuje necelých 0,45 ha a dominuje jí kulturní dům, v jehož části sídlí také městský úřad. Aktivity a pobyt v prostoru je umožněn prakticky pouze na zpevněné ploše v předprostoru této dominanty. Mimo ni je plocha věnována parkování a zeleni. Uspořádání těchto ploch je zřejmé z obrázku č. 45.^{[3] [35]}

Ulice utvářející dolní hranu plochy, představuje v kontextu města poměrně významný tah, který umožňuje pohyb po celém sídlišti. Je rovnoběžná s hlavní ulicí Nádražní v celé své délce. Silnice je obousměrná, s trasou linky autobusu a vymezeným pruhem pro parkování. Boční ulice jsou jednosměrné, nižšího významu, sloužící primárně jako spojnice s parkovištěm. Silnice za kulturním domem tyto jednosměrné ulice spojuje a nabízí další možnost parkování. Výrazný odsun stavební čáry panelových domů a široká nezastavěná plocha předzahrádek ukazují, že náměstí je definováno pouze svou zadlážděnou půdorysnou plochou – plochami zpevněnými a nezpevněnými a funkcemi, ke kterým by měly sloužit.^{[3] [5]}

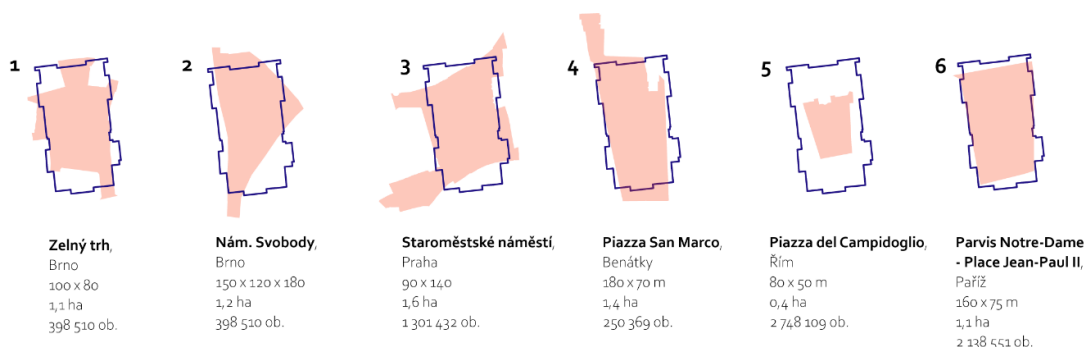
Obrázek 45 Uspořádání ploch na Náměstí 15. dubna v Dubňanech
[Zdroj: [autor]]

Nicméně s ohledem na definování jakýchkoliv veřejných prostorů je daleko důležitější jejich prostorové vymezení (přiléhající zástavbou), nikoliv to půdorysné. To ostatně vyplývá z definice urbánního tvaru, který je „[...] vymezen řadou, nárožím a vnitřní strukturou.“²⁷ Uzavřený prostor dává člověku pocit bezpečí a soukromí a

²⁷ JEHLÍK, Jan. Rukověť urbanismu: architektura poznávání a navrhování prostředí. Vydání třetí. Praha: Ausdruck Books_Hybrid Publishing Platform (AB_HPP), 2022. ISBN 978-809-0840-317. Str. 115

ostatně je to jeden z prvků, který lze najít v prvních lidských osídleních. Domy se stavěly na hranici pozemku, těsně vedle sebe a vytvářely tak řadu vymezení veřejný prostor. Město představuje v globálním měřítku to, co pro jednotlivce představuje rodinný dům. A proto lze náměstí a jakýkoliv veřejný prostor přirovnat k jednotlivým pokojům, které se v domě nachází. Náměstí je jako obyvák. A stejně, jako je plocha obyváku vymezena stěnami, by mělo náměstí mít také nějaké takové „stěny“. V kontextu veřejných prostor přebírá funkci stěn právě městská zástavba. Pokud bychom tento fakt vzali v potaz a vyjádřili velikost dubňanského náměstí okolní zástavbou, byla by jeho plocha mnohonásobně větší než ta, jakou obyvatelé dnes chápou. Součástí takto vymezeného prostoru jsou totiž vedle zmíněného ostrůvku ulice a předzahrádky činžovních domů, stejně tak i zatravněná plocha po stranách propojky spojující ulice Nádražní a Hornická a prostor za kulturním domem. Ta má momentálně pouze obslužnost funkci. ^{[18][37]}

Takto vymezená plocha okolní zástavbou dosahuje v kontextu sídla nadměrných rozměrů – přibližně 150 x 80 m. S ohledem na počet obyvatel a velikost zastavěné plochy se jedná o neúměrně velkou plochu, která je srovnatelná s velikostní náměstí podstatně větších měst v České republice i v zahraničí. Pro představu by se do prostorově vymezené plochy náměstí v Dubňanech vlezlo například jedno fotbalové hřiště. Plocha je větší, než Zelný trh a Náměstí Svobody v Brně. Dokonce je větší, než samotná budova hradu Špilberk nebo hlavní prostor Staroměstského náměstí v Praze. Kdybychom hledali srovnání ve světovém měřítku, dostali bychom se například do Itálie nebo Francie. Italské náměstí svatého Marka v Benátkách má rozlohu cca 180 x 70 m. Piazza della Repubblica ve Florencii je sice čtvercového tvaru, nicméně velikosti jeho stran nepřesahují 90 m. Dále bychom mohli zmínit Piazza del Campidoglio v Římě s rozměry 80 x 50m. V Paříži před palácem Notre-Dame má náměstí Parvis Notre-Dame - Place Jean-Paul II velikost 160 x 75m a Place Georges-Pompidou před centem umění Pompidou má velikost 160 x 60 m. ^{[3][5]}

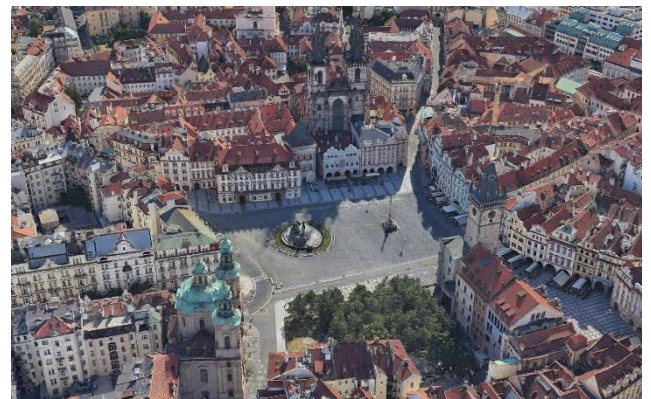
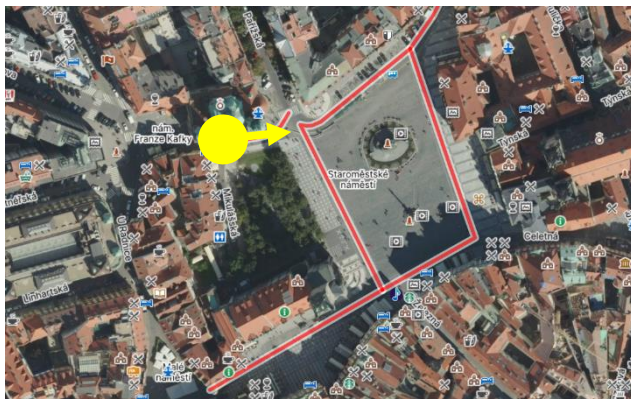
Obrázek 46 Srovnání náměstí
[Zdroj: [autor]]

Obrázek 47 Zelný trh, 100x80 m, Brno
[Zdroj: [15]]

Obrázek 49 Náměstí Svobody 150x120x180 m, Brno
[Zdroj: [15]]

Obrázek 48 Staroměstské náměstí, 90x140 m, Praha
[Zdroj: [15]]

Obrázek 52 Piazza San Marco, 180x70 m, Benátky
[Zdroj: [15]]

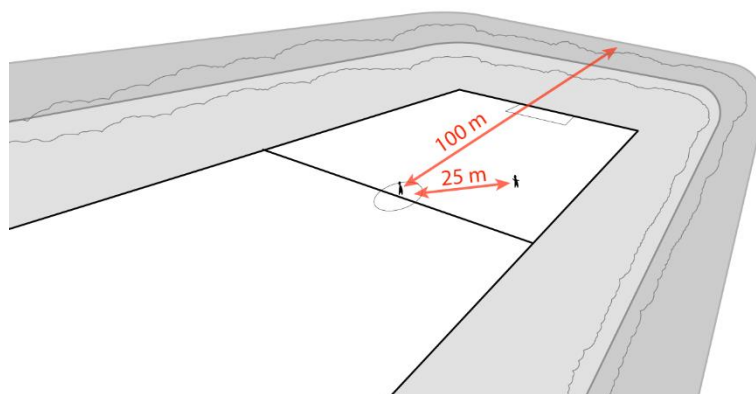
Obrázek 50 Piazza del Campidoglio 80x50 m, Řím
[Zdroj: [15]]

Obrázek 51 Place Georges-Pompidou, 160x60 m, Paříž
[Zdroj: [15]]

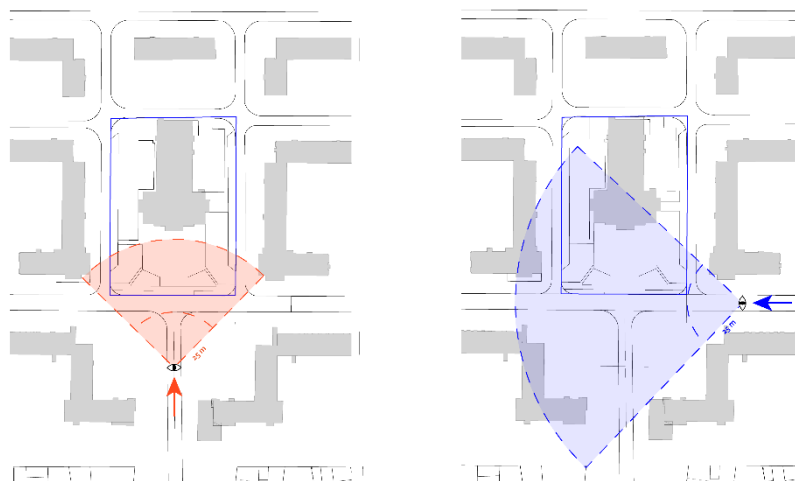
Tato srovnání dokazují, že pro šesti a půl tisícové město je náměstí, dosahují těchto rozměrů, opravdu nepoměrově velikým prostorem. Proč ale například Zelný trh v Brně funguje správně a náměstí v Dubňanech ne? Důležitou roli v tom samozřejmě hraje charakter města. Brno je druhým největším městem v České republice, které je po celý rok plné turistů a studentů, a proto tu o pohyb není nouze. Ještě výraznější je rozdíl s náměstím Place Georges-Pompidou, které se nachází v Paříži. Na náměstí může člověk natrefit na alternativní umělce, muzikanty, živé sochy, jednou za čas prostor ožíví také vystoupení ochotnického divadla. Všechny tady tyto aktivity doplňují samotné muzeum, které je hlavní dominantou náměstí a které je samo o sobě cílem nespočtu turistů. Jednoduše se zde stále něco děje. Hlavním důvodem je však velikost samotných měst. Brno má téměř 400 tis. obyvatel a Paříž dokonce přes 2 miliony obyvatel. Dubňany jich však nemají ani 7 tis. Město má zcela jiný charakter. Dubňany jsou malé, dříve průmyslové město na okraji republiky, které nemá přílišné historické zázemí a kde je koncentrace osob omezená pouze na místní obyvatele. Počet obyvatel není jednoduše natolik veliký, aby plochu zaplnil. Otázkou by mohlo být, co plyne ze srovnání těchto měst? A je jejich srovnání vůbec relevantní? Cílem bylo dokázat, že náměstí bude fungovat právě tehdy, bude-li jeho velikost úměrná velikosti města. Nelze předpokládat, že podobně velká plocha v Dubňanech bude stejně dobře fungovat, jako plocha v 60krát nebo 300krát větším městě. ^[5]^[15]

V souvislosti s pojmy uzavřenost a velikost náměstí lze v kontextu městského plánování hovořit také o tzv. sociálním zorném poli. Limitují ho vzdálenosti 100 a 25 metrů. 100 m je pro člověka maximální možná vzdálenost, na jakou nám náš zrak umožňuje vnímat a vidět pohyb. Druhá vzdálenost 25 metrů je naopak vzdálenost, u níž je již člověk schopen pozorovat emoce a výraz v obličeji. Rozměry náměstí by tyto vzdálenosti měly zohledňovat. ^[2]^[29]

Obrázek 53 Sociální zorné pole
[Zdroj: [autor]]

V neposlední řadě by bylo možné uzavřenost náměstí chápat i jako psychologickou záležitost. Není-li možné prostor uzavřít budovami, je možné jí docílit správně situovanou výsadbou zeleně. V zorném poli má pak člověk více překážek, které napomáhají definovat jistou „konečnost“ prostoru. Součástí zorného pole chodce, který směřuje na náměstí a nachází se 25 m od hrany ulice Hornická, se kromě výsadby nenachází nic, co by opticky prostor uzavíralo. Tím se může zdát, jako by jeho konec byl někde v nekonečnu – pro člověka je v nedohlednu. [29]

Obrázek 54 Absence překážek v zorném poli chodce
[Zdroj: [autor]]

Zaplňená prostranství nevzniknou jen tak samovolně. K jejich vytvoření musí prostor nabídnout podmínky a jedním z nich je právě aktivní přízemí. Jak píše David Sim: „Aktivní přízemí dokáže poskytnout prostor větší diverzitě využití, a zajistí tak, že lidé budou trávit více času na úrovni ulice, propojení s životem venku. Aktivní přízemí může také pomoci posílit smysl pro komunitu a bezpečí, díky většímu počtu oken orientovaných do ulice a přímému vstupu totiž způsobuje častější příchody a odchody. Větší diverzita užití zase způsobuje aktivní prostor po celý den.“²⁸ Živé a otevřené přízemí mohou tvořit podniky jako obchody, restaurace nebo kavárny, ale zároveň jich může tvořit pouhá výloha, nebo velká okna do přízemních prostor, která dávají k nahlédnutí do nejrůznějších provozoven, kanceláří nebo komunitních prostor. Všechny takto využití přízemní prostory podporují pohyb lidí a vytváří pro nich příjemné prostředí. Vyšší koncentrace služeb a zboží na jednom místě umožňuje také efektivnější využití času, kdy lidem umožňuje vyřídit více věcí za kratší čas. Nemusí překonávat velké vzdálenosti, jednoduše mají vše na dosah ruky. [37]

²⁸ SIM, David. *Soft city: (pří)jemné město pro každodenní život*. Bratislava: Aktuell, [2023]. ISBN 978-80-89873-48-7., Str. 54

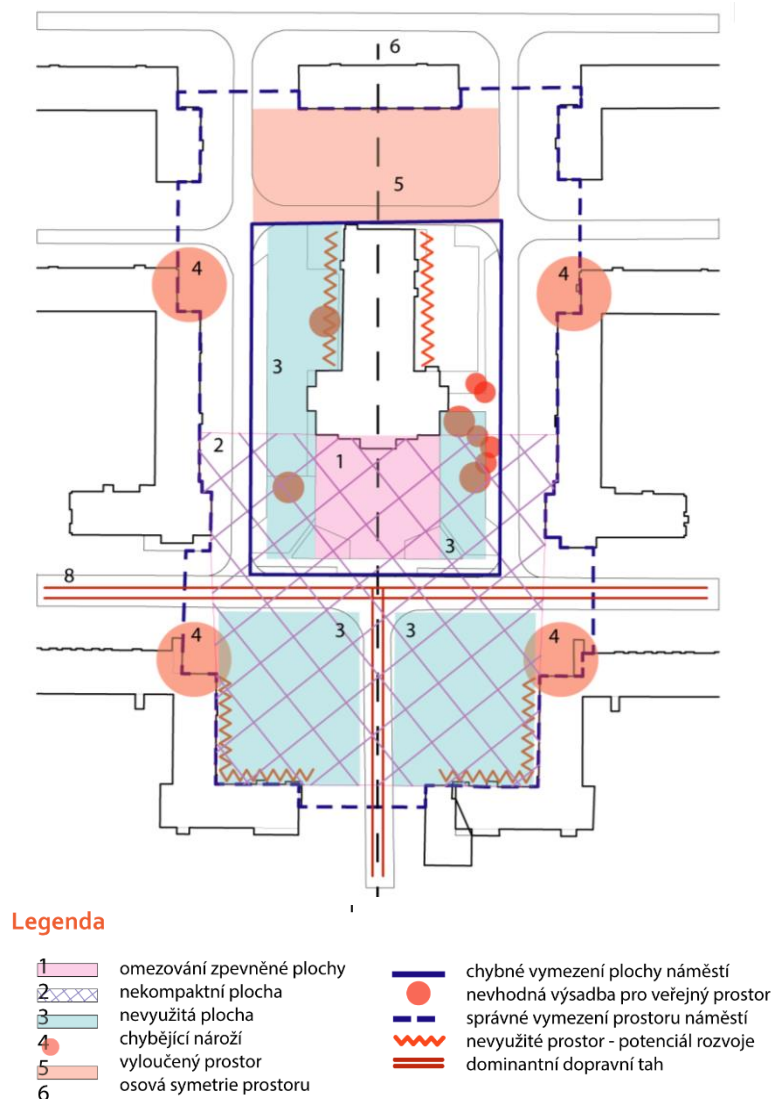
Pro vytvoření aktivního přízemí ani není třeba velkých prostor. Těm úplně nejmenším postačí hloubka do 2 m. Tato hloubka poskytuje prostor pro vytvoření malého obchůdku, stánku s kávou, výdejního okénka nebo třeba trafiky. Proto, že se do těchto velmi malých prostor nevejde kromě provozníka a jeho obchůdku už nikdo jiný, stojí zákazníci ve frontě na ulici. Ulice může každopádně v sezoně nabídnout prostor pro venkovní posezení, a tím napomáhat k vytváření aktivit ve veřejném prostoru. Malý obchůdek nebo kavárnička se pohodlně vejdu do prostoru s hloubkou 4–6 m. Takto využitá plocha přízemí již dokáže nabídnout zákazníkovi prostor uvnitř budovy. Podniku může být samozřejmě také vyčleněný přízemní prostor v celé jeho hloubce. Restaurace nebo jiné služby tak mohou být přístupné z obou stran budovy. ^[37]

V Dubňanech tvoří aktivní parter pouze obchody v přízemí činžovních domů. A proto, že se jedná převážně o prodejny se spotřebním zbožím, které sice zvýší pohyb na náměstí, nedokážou v něm lidi udržet na delší čas. O ten právě ve veřejných prostorech jde. Návrh by měl proto reagovat na nedostatek aktivního parteru a vymezit pro něj nové plochy. ^[5]

Vedení hlavních pěších tras kopíruje vedení komunikací – chodníky vedou podél zástavby činžovních domů a před kulturním domem rovnoběžně s jeho průčelím. Vedlejší pěší trasy spojují parkoviště s budovou kulturního domu. Zpevněná plocha náměstí je doplněná o městský mobiliář, který je umístěn tak, že kopíruje její vnější obvod. Díky zaoblenému tvaru dlážděné plochy je tak předem určen směr pohledu – a to přímo na budovu kulturního domu. Tyto, celkem 4, lavičky nenabízí soukromí ani pohodlí, nejsou chráněny proti slunci, dešti, ani hluku. Jejich využívanost je téměř nulová, což může být důsledkem právě jejich nevhodného umístění. ^[5]

Na závěr je důležité se zamyslet nad aktivitami, které tento prostor nabízí. Jestliže má být náměstí hlavním veřejným prostorem, který bude poskytovat zázemí pro společensko-kulturní akce, a zároveň také poskytovat prostor pro individuální aktivity (zastavení, posezení a sousedská konverzace), mělo by mu svým uspořádáním a vybavením odpovídat. Vybavení je důležité zejména proto, že poskytuje možnost pouhého pozorování, jako jedné z forem individuálních aktivit ve veřejném prostoru. Přítomnost lidí v prostoru obecně podporuje vyšší četnost zastavení a shromažďování. A čím více lidí se na náměstí bude koncentrovat, tím pravděpodobnější bude vznik sociálních interakcí a aktivit. Aktivity v dnešním prostředí náměstí jsou primárně z kategorie tzv. nutných aktivit, o kterých mluví Jan Gehl. A protože je budova kulturního domu zároveň městským úřadem, znamená to cesty primárně z parkoviště nebo města na městský úřad a naopak. Tento stav by se do budoucna měl zlepšit a právě k docílení této změny se bude koncepční návrh snažit napomoc. ^{[29] [37]}

Tyto a další problémové jevy jsou graficky znázorněny v problémovém výkrese (obrázek č. 55)²⁹. Mimo to je na něm zvýrazněno také zavádějící prostorové chápání plochy náměstí. Je náměstím jen vydlážděná plocha v předprostoru kulturního domu?³⁰ Nebo je tím celý prostor před budovou kulturního domu?³¹ Problémový výkres slouží jako podklad pro koncepční návrh, který je hlavním tématem další kapitoly.

Obrázek 55 Problémový výkres náměstí 15. dubna
[Zdroj: [autor]]

²⁹ Plná verze problémového výkresu je obsahem přílohy č. 8.1

³⁰ Číslo 2 v problémovém výkrese

³¹ Číslo 3 v problémovém výkrese

8.3 NÁMĚSTÍ V DUBŇANECH – KONCEPCE NÁVRHU

Při chápání velikosti ploch veřejných prostorů se nelze omezovat pouze na hranice, kterými katastrální mapy tyto prostory vymezují. Je třeba se na ně podívat z širšího úhlu pohledu. Náměstí vymezuje okolní zástavba a z toho důvodu nelze některé plochy, které nejsou v současném prostoru obsaženy, v novém návrhu ignorovat. Na základě zjištěných poznatků v předcházející kapitole byly definovány čtyři body, které budou hlavním podkladem pro koncepční řešení, s cílem zlepšit kvalitu daného veřejného prostoru. Jsou to:

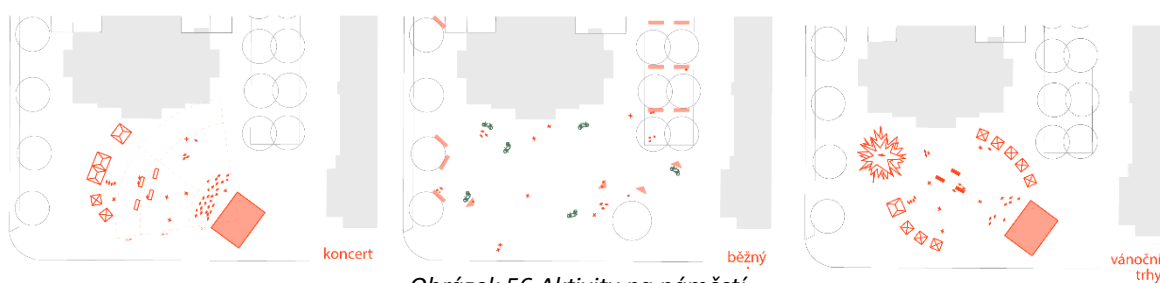
- úprava měřítka a celkové velikosti náměstí
- prostorové uzavření
- oživení místa
- vytvoření podmínek pro vznik aktivit

Cílem návrhu není poskytnout urbanisticko-architektonický projekt připravený k realizaci, ale nabídnout pouze ideu, jak by prostor mohl vypadat, a jak by prostor mohl fungovat. To do budoucna může posloužit jako podklad budoucího rozvoje a využití ploch.

Výrazným problémem současného náměstí se ukázala být samotná velikost prostoru. Fakt, že je velikost dubňanského náměstí srovnatelná s náměstími některých světových i českých velkoměst jasně naznačuje, že by se mělo zabývat otázkou, zda není vhodné prostor půdorysně přeřešit – zmenšit jeho stávající plochu a vytvořit na náměstí více dílčích ploch s jiným funkčním využitím. Návrh pracuje s možností dostavby dvou dolních, dnes volných a zatravněných ploch před bytovými domy. Celý prostor náměstí je výrazně symetrický, a proto jsou plochy přibližně stejné velikosti. Po prověření prostorových možností, ze kterých vyplynulo, že jedna tato plocha má velikost 0,15 ha, se proto nabízí myšlenka, přemýšlet nad plochou jako nad stavebním pozemkem. S uvážením velikosti, typu a charakteru současné zástavby je plocha dostatečně velká pro výstavbu dvou nových bytových domů tvaru „L“. Rozměry domů, které jsou v návrhu použity, vychází z rozměrů stávajícího, samostatně stojícího domu na sídlišti s č.p. 1045. Díky těmto dvěma stavebním objektům by se hranice vymezující náměstí posunula směrem ke kulturnímu domu a docílilo by se zamýšleného zmenšení prostoru. Sekundárně by se vytvořil nový prostor mezi domy, který by měl poloveřejný charakter. Tento nově vzniklý vnitroblok by sloužil primárně pro potřeby obyvatel přilehlých domů a nabízel by tak odlišné funkční využití, než jaké má hlavní plocha náměstí. Do budoucna by bylo možné počítat s využitím přízemních prostor na vnější straně domů pro služby. Bylo by možné zde otevřít například gastropodnik, který by našel využití nejen u zaměstnanců kulturního domu a městského úřadu, ale také u místních obyvatel.

Podpořil by pohyb na náměstí a postupně by přispíval k dosažení cíle živého místa.
[3][5]

Hlavnímu prostoru náměstí je věnována plocha před kulturním domem, jak je tomu doposud. Nicméně odstraněním nevhodné výsadby a sjednocením povrchu dojde k vytvoření plochy, která bude splňovat jak prostorové potřeby pro jednotlivé akce a příležitosti, tak potřeby pro běžný pobyt a setkávání. Snahou bylo vytvořit takovou plochu, na které se bude moci konat co nejširší spektrum akcí, ať už kulturního, společenského nebo sportovního charakteru. Vedle toho bylo snahou vytvořit prostor, který bude atraktivní a funkční i mimo tyto sezónní akce. Návrh aktivit, které se v prostoru mohou odehrávat, jsou předmětem přílohy č. 8.2.4, jejíž část je zobrazena na obrázku č. 56. Schéma dokazuje, že nová plocha poskytuje dostatečný prostor pro potřeby města a přináší nové nápady, jak by s prostorem mohlo být v budoucnu nakládáno.

Obrázek 56 Aktivita na náměstí
[Zdroj: [autor]]

Nově je rozšířená o vedlejší plochu po pravé straně (č. 2 ve výkrese). Na tomto prostoru je v návaznosti na stávající výsadbu vymezena obdélníková plocha pro zeleň. Jejich prvotně estetickou a ekologickou funkci doplňují lavičky umístěné pod korunami stromů. Koruny stromů chrání člověka před sluncem a kombinují tak jejich praktickou a estetickou stránku.

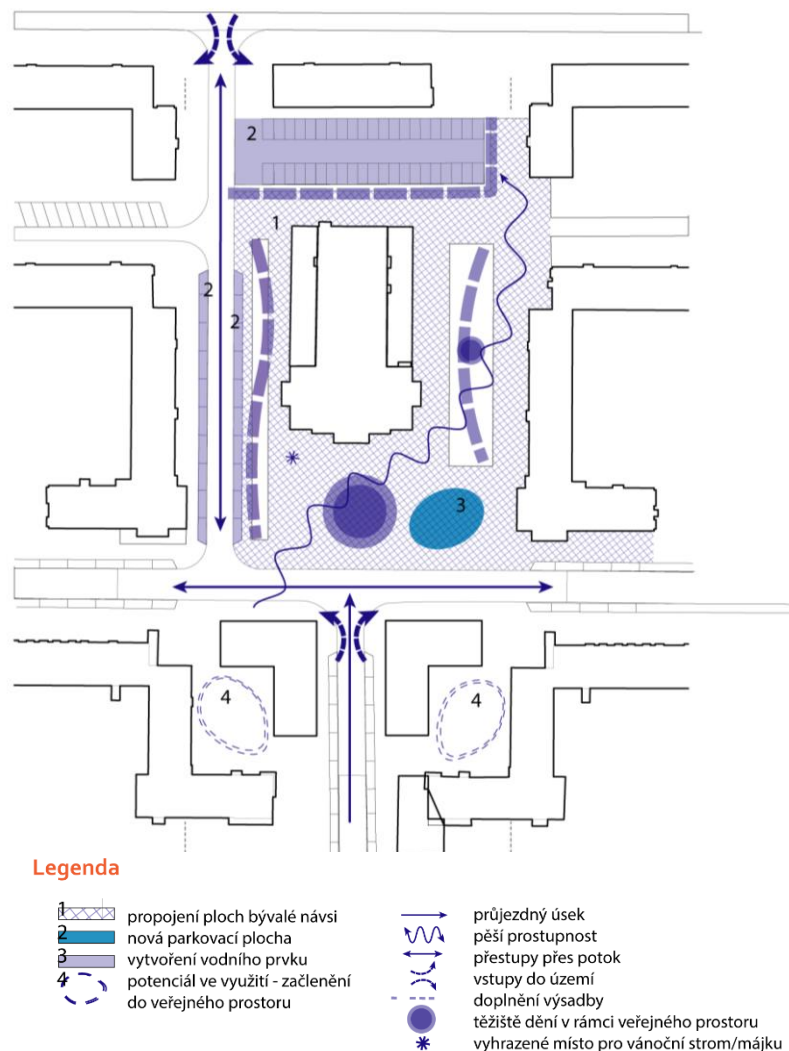
V návaznosti na tuto rekreační plochu a nepravidelný půdorys kulturního domu se nabízí možnost využít výklenků po obou stranách budovy a vytvořit tak multifunkční přístavbu, na kterou bude navazovat prostor vyhrazený pro venkovní posezení (číslo 7 ve výkrese). Levou stranu tvoří stromořadí, které doplněno o novou výsadbu. Stromořadí nejenže napomáhá vytvořit příjemné prostředí, zároveň pomáhá prostor z této strany optiky uzavřít.

Rozšíření prostoru na úkor jednosměrné silnice bylo navrženo s cílem vytvořit kompaktní, volnější a větší prostou pro chodce, a zároveň zklidnit dopravu a snížit hluk. Nově rozšířená komunikace po levé straně o další pruh si zachovává svou obslužnou funkci. Nyní dvoupruhová komunikace je ještě doplněna o jednu řadu

parkovacích míst. Takto vytvořený prostor zajišťuje přímou návaznost zástavby a veřejného prostoru a vytváří dostatečnou plochu pro jiné aktivity, než jsou ty, odehrávající se na hlavní ploše. Spojnicí mezi hlavní a vedlejší plochou je vodní prvek (č. 3 ve výkrese), který by pozitivně přispíval k atraktivitě prostředí, zlepšoval mikroklima a podporoval hry dětí.

Vedle výše zmíněných pozitiv s sebou návrh nese výrazný zásah do parkovacích ploch. To by ale samo o sobě nemělo působit až tak negativním dojmem. I když je rozšíření náměstí vykoupeno zrušením parkoviště u kulturního domu a některých parkovacích pásů, je v návrhu počítáno s vybudováním zcela nového parkoviště za budovou kulturního domu. Další parkování budou nabízet parkovací pruhy po obou stranách silnice.

V přílohové části práce jsou problematiky dopravy, zeleně a rozdílných funkčních ploch podrobněji zpracovány. Konkrétně se jedná o přílohy č. 8.2.1–8.2.4.

Obrázek 57 Konceptní návrh náměstí
[Zdroj: [autor]]

Hlavním důvodem celého koncepčního návrhu bylo v první řadě zatraktivnit prostor náměstí a docílit návrhem toho, že se potenciál tohoto nejvýznamnějšího místa města bude využívat. Je předložen ideový návrh, jehož některé části představují výrazný zásah do dnešní struktury a stavební podoby místa.

Tyto navrhované změny mohou vyvolávat dojem, že se návrh snaží za každou cenu přijít s něčím výjimečným, jiným a razantním. Nicméně pokud je hlavním cílem vytvořit lákavý prostor, který bude vyhovovat požadavkům a nárokům dnešní společnosti a obecně potřebám městského života, neměl by se návrh omezovat pouze „povrchní úpravy“, jako je výměna povrchů a mobiliáře v současném uspořádání prostoru. Naopak by se po identifikaci nedostatků a příčin, které mohou za nefunkčnost prostou, neměl bát ukázat okázalejší řešení. Důvod těch nejvýraznějších změn byl odůvodněn. Východiskem návrhu byla detailní analýza náměstí a „studium“ přístupů významných urbanistů. Navržené změny se snaží dbát na doporučení, které tito odborníci předkládají. Idea, kterou návrh podkládá, je tak funkční, ucelený prostor, který by mohl v budoucnu představovat co největší nabytí potenciálu.

9 NÁVES

9.1 VZHLED NÁVSI – JAK BY MĚLA VYPADAT

Poslední kapitola je věnovaná prostoru bývalé návsi. Společně s náměstím byly tyto dva prostory vybrány proto, že se jedná o dva nejvýznamnější veřejné prostory města, které se velmi výrazně podílí na její celkové image. Oba prostory slouží stejnému účelu a potřebám obce. Jen s tím rozdílem, že náves je charakteristická pro vesnické struktury, kdežto náměstí naopak pro ty městské. V urbanistické struktuře se zpravidla setkáme pouze s jedním prostorem – buď s náměstím nebo s návší. Nicméně jsou sídla, která se od počátku svého založení rozrostla do takových rozměrů, že z dříve vesnické struktury, postupně vlivem urbanizace, vzniklo město. Právě v těchto strukturách lze identifikovat obě formy veřejných prostorů – náves i náměstí současně. Dubňany jsou sice podle správního hlediska od poloviny 20. století městem, nicméně vsí byly velmi dlouhou dobu před tím. Počátky Dubňan se datují do 14. století, což znamená, že si svou vesnickou identitu držely necelých 6 století. A proto byla také náves jejím hlavním centrem.^[4]

„Náves je těžištěm a vizitkou každé obce.“³²

Náves má stejně jako náměstí ve větších urbanistických celcích kulturně–sociální význam. Představuje prostor pro sousedské zastavení, místo pro konání a pořádání akcí a plochu pro rekreaci. Z historického hlediska se jedná o nejstarší část sídla, kterou obklopuje tudíž nejstarší zástavba. Co se týče typu, byly Dubňany v minulosti návěsní vesnicí, podle čehož vychází také tvar návsi – pravidelný, obdélníkový, jasně definovaný vesnickými usedlostmi podél celého prostoru v těsné řadové zástavbě. Vstupy jsou pouze na čtyřech místech. Hlavní dva jsou v rozích kratších stran obdélníku naproti sobě – kopírují trasu hlavní silnice, která vsí procházela. Jak dokládají historické mapy a snímky, došlo postupem času k zastavování volných centrálních ploch novou zástavbou, čímž se návěsní plocha zmenšovala. Původní rozloha přibližných 3 ha se tak zmenšila na necelý 1 ha.^{[5] [12]}

Odborné texty, které by obdobně, tak jako Camillo Sitte pojednává o náměstí, v kontextu návsi nejsou. Ale i když není stanoveno, jakou správnou velikost by náves měla mít, kde by se správně měly umisťovat sochy a podle jakých kritérií bychom ji

³² ROZMANOVÁ, Naděžda a POKORNÁ, Zuzana. *Charakter a struktura zástavby venkovských sídel v územních plánech*. Online. Verze 2018. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2018. ISBN 978-80-7538-173-6. Dostupné z: <https://mmr.gov.cz/getmedia/c55ff4b5-d44a-4ac1-9cf7-a09f9ef0b2cd/Charakter-a-struktura-zastavby-venkovskych-sidel-v-uzemnich-planech-2018.pdf.aspx?ext=.pdf>, Str. 9

měli hodnotit, lze navázat na principy, podle kterých bylo v této práci přistupováno při hodnocení a návrhu náměstí.

Nejvýznamnějším prvkem, podle kterého se náměstí odlišuje od návsi, je velikost skupiny obyvatel, které prostor využívají. Ze zákona o obcích č. 128/2000 obývá vesnici maximálně 3 tisíce obyvatel, což znamená, že náves by měla uspokojit nároky takto velké skupiny obyvatel. Z toho vyplývá, že dimenze prostoru návsi bude výrazně menší, než jaká je dimenze náměstí. V hodnocení a následném návrhu prostoru bývalé návsi nebude proto navázáno na stanovené minimální a maximální rozměry náměstí uvedené v předchozích kapitolách. Navázat lze ale na další zásady, které se opírají o veřejný život a myšlenky rakouského urbanisty Jana Gehla. Podle Gehlova přístupu byla identifikovaná cílová skupina lidí, kteří by měli náměstí využívat a dále účel, jakému by náměstí mělo sloužit. Protože se oba prostory nachází v jednom urbánním sídle poměrně blízko sebe, lze tvrdit, že stejná skupina obyvatel, která využívá náměstí, bude využívat také prostory bývalé návsi. Zásadní rozdíl bude ale ve způsobu využití. Tím, že se bývalá vesnice Dubňany postupem času rozrostla do městské struktury, ztratila náves svou původní funkci. Centrálním prostorem se stalo nově vzniklé náměstí a z bývalé návsi se stala pouze nezastavěná plocha, která dnes nemá jasně vymezenou funkci. Jaký by tedy měl být účel tohoto veřejného prostranství? ^{[29][38]}

Hlavní společensko-kulturní akce, které se ve městě budou odehrávat, mají své umístění na náměstí. Náměstí je hlavní prostor, ve kterém se shromažďují obyvatelé města na společenských a kulturních akcích. Neměly by se tu proto objevit velké zpevněné plochy, které by umožňovaly pořádání větších kulturních akcí, a tím tak konkurovaly samotnému náměstí. Mělo by se jednat pouze o doplnění náměstí, nikoliv o konkurenci. Prostor by měl být vyhrazen aktivitám, které buď náměstí neumožňuje, nebo umožňuje pouze v menší míře. Jedná se o aktivity odpočinkové, jako je posezení na lavičce v příjemném přírodním prostředí, piknik za příznivého počasí, hry dětí nebo jednoduše jen sousedské povídání u šachového stolu. Mělo by to být stále bezpečné, klidné a příjemné místo s dostatkem zeleně a prostoru, které vytváří příjemné mikroklima, chránit před povětrnostními vlivy a zároveň poskytuje stín před slunečním zářením. ^{[29][35]}

Při revitalizacích návsi by měl být brán ohled na jejich původní charakter a urbanistickou strukturu. Měla by být snaha místu opět navrátit jejich *genium loci* (duch místa) a dosáhnout tak toho, že místo opět získá svou původní funkci a význam. ^[12]

9.2 NÁVES V DUBŇANECH – AKTUÁLNÍ PODOBA

Náves se nachází na severozápadní větvi města. Její prostor je jednoznačně vymezen řadou nízkopodlažních rodinných domů, které jsou orientovány směrem do středu, celý prostor uzavírají a umožňují přístup pouze ze čtyř vstupů. Převažující funkcí je funkce bydlení, ze které vybočuje pouze hostince po levé straně a hasičská stanice na dolním konci návsi. Plocha návsi je přibližně 1 ha a její současný vzhled tvoří vzrostlé listnaté stromy. Svou původní funkci hlavního veřejného prostranství ztratila náves již dávno, když bylo zbudováno socialistické sídliště a náměstí s ním. S ohledem na její současnou podobu by se mohlo zdát, že nyní plní funkci městského parku. Pozorování v terénu ukázalo, že prostor bývalé návsi je bez aktivity a jeho hlavní funkcí je průchod z/na autobusové zastávky. Plocha se proto jeví jen jako nicneříkající nevyužívaná plocha zeleně. Ke spontánnímu zastavení zde vůbec nedochází. Pobyt v prostoru tu není přímo vyhledáván a aktivity, které se v prostoru odehrávají, jsou limitované pouze na nutné pěší přechody, nebo cesty z/na autobusovou zastávku. I když byla snaha prostor zatraktivnit umístěním dvou altánků s lavičkami, k dosažení požadovaného výsledku to příliš nepomohlo. ^[5]

Obrázek 58 Mapa Dubňan s vyznačením bývalé návsi
[Zdroj: [autor]]

Dopravní situace je na bývalé návsi řešena průtahem druhé nejvýznamnější silnice III/4254, která obdélníkovou plochu rozděluje na dva menší prostory trojúhelníkového tvaru. Tato silnice představuje hlavní spojnicí mezi obcemi Dubňany a Ratíškovice, a je proto nutno počítat s jejím zachováním. Na bývalou náves mají přímou vazbu také autobusové linky, které zastavují přímo v jejím středu. Vedlejší, jednosměrné cesty lemují přilehlou zástavbu domů a mají primárně obslužnou funkci – slouží jako přístupové komunikace k rodinným domům. Díky

tomu, že současná trasa komunikace náves prakticky rozstříhla na dva menší, nešikovně tvarované trojúhelníkové prostory, je silnice ve velké blízkosti skoro z každého místa parku. V místech, kde by se už mohlo zdát, že má silnice dostatečně velký bezpečnostní odstup, představuje možné nebezpečí pohyb automobilů po jednosměrné přístupové komunikace lemující historickou zástavbu. Park proto není příliš bezpečný a jakékoliv aktivity v něm nemají velkou šanci. Současný stav v žádném slova smyslu nevyhovuje jinému než dopravnímu účelu. Veřejné prostory by ale měly být určeny primárně lidem, nikoliv motorovým vozidlům. Je proto potřeba parkovou plochu sjednotit a komunikaci vést takovou trasou, která nebude samotný prostor a aktivity v něm narušovat. ^[6]

Velkým potenciálem místa je potok Rumsovský járek, který je nyní v prostorech bývalé návsi zatrubněn, proto není jeho trasa v parku patrná. Pro město má potok však velký význam. Nejenže se jeho tok dotýká velké části města, ale je i s největší pravděpodobností také důvodem, proč byla ves v minulosti založená právě na tomto místě. Pojí se k identitě města a mělo by se uvažovat o jeho znovu objevení a začlenění do nově vznikající plochy. V návaznosti na linii toku se jako chybné jeví současné umístění památníku Jana Nepomuckého. Jako patron mostů a vod by se měl správně situovat do blízkosti vodních plocha a toků. Dnes se však jeho socha nachází na opačné straně, než vede samotný tok. ^{[4][5][26]}

Bývalá náves bohužel nešetnými zásahy a úpravami, které měly vést k jejímu zatraktivnění, utrpěla a ztratila na významu v urbanistické struktuře obce. Její podoba se změnila natolik, že nový projíždějící ani nemusí na první pohled rozpoznat, že se ocitl v historicky nejstarší části obce. Koncepční návrh by měl využít potenciály místa a současně respektovat potřeby města a jejich obyvatel. Prvky, které byly zmíněny v této kapitole, jsou shrnuty v problémovém výkresu na následujícím obrázku, který slouží jako podklad koncepčního návrhu. ³³

³³ Plná verze výkresu je obsahem přílohy číslo 9.1

Legenda

1 ●	nevhodné dopravní napojení	W W W W	průtah silnice skrz park
2 ▨	nevyužitá plocha - pouze zeleň	← →	zatrubnění potoka
3 ■	nevyužitá plocha	— — —	zanedbané břehy
		●	altán - nevhodná koncepce
		■	eliminace laviček - nedostatečný počet mobiliáře
		★	hasičská stanice

Obrázek 59 Problémový výkres bývalé návsi
[Zdroj: [autor]]

9.3 NÁVES – KONCEPČNÍ NÁVRH

Návrh navazuje na zjištěné nedostatky a potenciály prostoru bývalé návsi a vytváří prostor, který svým charakterem respektuje urbanistickou a funkční složku města. Město nemá příliš velikou rozlohu, a navíc jeho počet obyvatel nemůže naplnit potenciál dvou hlavních veřejných prostorů, které by tvořilo náměstí a revitalizovaná náves. Se snahou zachovat důležitost místa a navrátit mu alespoň částečně jeho ztracený význam, je na ploše bývalé návsi navržen městský park.

Cílem bylo vytvořit takový prostor, který bude obyvatelům umožňovat rekreaci v příjemném, přírodním prostředí uprostřed města. Protože je park, společně s náměstím a ulicemi, základními prostorovými jednotkami, které se v městském prostředí vyskytují, napomáhá jeho návrh k posílení městského významu. Park nabízí prostor pro víceúčelovou rekreaci. Bude zde možno vykonávat jak pasivní (posezení, společenská konverzace), tak aktivní rekreační aktivity (procházka se psem, běh, cyklistika).^{[18][29]}

Stěžejním prvkem návrhu je odklonění hlavní komunikace do levé strany prostoru. Nabízí se hned několik důvodů, které vedly k tomuto návrhu. Jedním z cílů bylo vytvořit prostor, který bude podporovat a rozvíjet rekreační aktivity, vytvoří příjemné parkové prostředí v městské struktuře a bude tak výhodnější jak z pohledu bezpečnosti, tak z pohledu aktivit. Současné dopravní řešení totiž nevytváří zcela bezpečný a klidný prostor. Komunikace lemují stávající plochy zeleně ze všech stran a kvůli jejich malé velikosti představují silnice bezpečností riziko. Návrh proto reaguje na potřebu sjednocení prostoru, který napomůže zvýšení bezpečnosti a přispěje také ke snížení hluku. Důvodem výběru levé strany pro odklonění komunikace je zajištění dostatečného manipulačního prostoru okolo hasičské stanice, která se nachází na spodním okraji prostoru. Navrhovaná trasa odklání dopravu od stanice, minimalizuje tak vznik dopravních kolizí a zaručuje nerušený a pohodlný výjezd hasičských aut. S ohledem na přilehlou zástavbu nebude silnice vytvářet překážky ani bariéry. Přístup k rodinným domům je po levé straně řešen sjezdy z hlavní komunikace, naopak obslužnost domů po pravé straně je řešena zanecháním stávající jednosměrné komunikace. Navrhováno je však řešit ji formou sdíleného prostoru. Novému umístění se dostanou také autobusové zastávky. Jejich přesnou polohu však stanoví až dopravní inženýr v následující fázi projektu. Nové směrové vedení komunikace uvolní střed prostoru, díky čemu vznikne jedna hlavní souvislá plocha s přibližnou rozlohou 0,35 ha, která bude poskytovat prostor pro více typů aktivit.^[3]

Dalším důvodem, díky kterému se výběr levé strany jeví jako ideální je ten, že pravou částí bývalé návsi, protéká potok. Jakákoliv vodní plocha nebo linie představuje pro sídelní strukturu obrovský potenciál a součástí koncepčního návrhu je proto jeho revitalizace. Po odkrytí by jeho břehové hrany byly upraveny k aktivnímu využití, břeh by mohl být odstupňován a vytvářet tak posezení u potoka. Mohlo by se do budoucna přemýšlet nad vytvořením menší vodní zdrže, která by v parku na bývalé návsi vytvářela stálou vodní plochu. Ta přispěje ke zvýšené atraktivitě a společně s vybavením prostoru modulárním nábytkem, by park na své ploše soustřeďoval větší počet lidí. V koncepčním návrhu je nová vodní plocha znázorněná číslem 3. V souvislosti s vyzdvižením vodního toku je navrhován přesun památníku Jana Nepomuckého k břehu Rumsovského járku. Jan Nepomucký je známý především

jako patron mostů a vod a jeho sochy se proto umísťují v blízkosti vodních ploch, častokrát dokonce přímo na mostech. Správně by se tedy jeho socha měla ze současného místa přesunout do těsnější blízkosti Rumsovského járku. V parku je vedle vodního toku vyhrazená menší, přírodně zpevněná plocha v okolí památníku obětem 1. a 2. světové války, která by představoval prostor pro hlavní dění v rámci nového veřejného prostoru. V průběhu roku by mohla být využívána pro menší oslavy, hasičské dny nebo jen jako plocha pro na petang. Různorodé funkční využití navrženého městského parku je patrné z následujícího obrázku. Definovány jsou dvě plochy, ve kterých by se odehrávalo hlavní dění a aktivity prostoru. Dále je vymezená plocha v blízkosti zástavby po pravé straně, která má díky bezpečné vzdálenosti od komunikace předpoklad pro soustředění jakýchkoliv dalších, vedlejších aktivit. ^[39]

Co se týče otázky parkování, je pro tyto účely možné využít jednosměrnou silnici na pravé straně tak, jak je tomu doposud. Kdyby však byla kapacita nedostatečná a prostor si žádal zajištění dalších parkovacích míst, je možné využít dosud nspecifikovanou funkční plochu vedle potoka u hasičské stanice, pro vybudování nového menšího parkoviště (číslo 4 ve výkrese). Za předpokladu šetrného návrhu s vhodným materiálem, doplněnou stromovou výsadbou by mohla plocha získat nový charakter, který by byl v revitalizované ploše parku vhodně zakomponován a nepředstavoval by tak nutně rušivý element.

Návrh se snaží co nejšetrněji pracovat se současnou výsadbou a navrhovat jednotlivé prvky tak, aby bylo do jejich struktury co nejméně zasahováno. Nicméně navrhované vedení hlavní komunikace se zásahu nevyhne. Současnou skladbu na levé straně tvoří listnaté stromy (lípa srdčitá) v celkovém počtu 21 kusů. Realizací návrhu by došlo k odstranění zhruba čtyř z nich. Návrh však celý prostor doplňuje o zhruba 11 nových stromů, které tento zásah kompenzují. Důležité je podotknout, že součástí koncepčního návrhu nebylo provedeno geodetické zaměření, ani dendrologický průzkum. Poloha současných stromů byla odvozena z mapových podkladů, a proto je pro vyhotovení přesné bilance nutné všechny dřeviny geodeticky zaměřit a prověřit jejich stav.

Koncepční návrh se s ohledem na dnešní stav může zdát okázalý a zbytečný. Jak již bylo naznačeno, jeho realizací by došlo k pokácení některých vzrostlých stromů, přinesl by zvýšené náklady na vyzdvižení a vyčištění toku a bylo by potřeba vyhotovit novou dokumentaci dopravního řešení. Toto vše však bude vyvažovat fakt, že dojde k vytvoření jednoho smysluplného prostoru, který bude funkční, atraktivní a životaschopný a který bude doplňovat aktivity v prostoru náměstí a podporovat městský život. Výsledný koncepční návrh je obsažen v přílohách č. 9.2.1-9.2.3.

Legenda

1	propojení ploch bývalé návsi		vstupy do území
2	hlavní místa aktivit		doplnění výsadby
3	vytvoření vodního prvku		zobytnění břehu
4	potenciál ve využití		kultivace břehové hrany
5	možnost podélného parkování		těžiště dění v rámci nového veřejného prostoru
	průjezdny úsek		BUS zastávka
	pěší prostupnost		nové umístění památníku Jana Nepomuckého
	přestupy přes potok		stávající poloha památníku obětem 1. a 2. sv.v.
			hasičská stanice

Obrázek 60 Konceptní návrh bývalé návsi
[Zdroj: [autor]]

10 SHRUTÍ DRUHÉ ČÁSTI

Ve více kapitolách v první části bakalářské práce byl jmenován problém s kvalitou veřejných prostor, konkrétně kvalitou náměstí. Vedle toho se ukázalo, že město trpí nedostatkem sídelní zeleně, která by zatraktivňovala a dotvářela městské prostředí.

Z těchto důvodů byly pro druhou část bakalářské práce vybrány právě prostory náměstí a bývalé návsi.

Tato část práce je rozdělaná do dvou hlavních kapitol, které se komplexně zabývají problematikou jednotlivých veřejných prostranství. Protože se ukázalo, že význam veřejných prostorů a jejich správná funkce není v Dubňanech zcela správně pochopena, je v úvodu problematice aktivit a definici veřejných prostorů věnovaná jedna kapitola. Problematika již konkrétních veřejných prostranství je dále rozdělena vždy do tří podkapitol, které čtenáře nejprve seznámí s prostorem jako takovým a s prvky, podle kterých by se prostor měl hodnotit a navrhovat. Následuje popis stávající stavu veřejného prostoru, kde je poukázáno na jeho kvality a nedostatky, které tvoří základ koncepčního návrhu. Poslední kapitola je již věnována samotnému koncepčního návrhu; jeho popisu a odůvodnění kroků, které k němu vedly.

Oba koncepční návrhy vznikaly s cílem poukázat na možnosti, kterými by bylo možné přispět ke zkvalitnění vybraných veřejných prostorů, a tím tak dosáhnout jejich vyšší návštěvnosti a polyfunkčnímu využití. Cílem bylo vytvořit podklad pro zadávání architektonickou-urbanistických soutěží a tím poskytnout náhled, jak by za předpokladu dalšího rozvoje koncepčního návrhu v konkrétní projekt nebo studii, mohlo využití těchto prostorů vypadat.

Výsledkem následování stanovených cílů jsou dva koncepční návrhy, které se svou velikostí a charakterem hodí do charakteru města a které odráží potřeby obyvatel. Při návrhu bylo postupováno se snahou minimalizovat dopady na přírodní prostředí, zásahy do charakteristické urbanistické struktury historické části a posilovat o podpoření *genia loci*. Tam, kde byl zásah nevyhnutelný, byla vyhrazena plocha pro jeho kompenzaci.

11 ZÁVĚR

Hlavním cílem práce bylo vytvořit komplexní urbanistickou analýzu města Dubňany v okrese Hodonín, jejíž součástí jsou také koncepční návrhy vybraných veřejných prostor, které budou sloužit jako podklad pro zadání urbanisticko-architektonických soutěží. Práce se proto skládá ze dvou hlavních částí, na které navazují a rozvíjet je další kapitoly a podkapitoly.

První část práce je věnována samotné urbanistické analýze města. Zabývá se převážně sběrem dat a jejich kompletací za účelem podání přehledné informace o městě. V úvodu je město představeno a zasazeno do kontextu kraje a celé České republiky. Je podán základní popis města a je sledována jeho dějová vývojová linka, která ukazuje růst dříve malé vsi, přes průmyslově významné město konce 20. století, až po podobu, jakou má město dnes. Jednotlivé analýzy ukazují na hodnotné, nebo naopak na negativní prvky, které se vyskytují v jeho urbanistické struktuře nebo jeho nejbližšího okolí. Poskytují tak obraz města v rámci širšího i užšího úhlu pohledu. Analýzy nejsou omezené pouze na “neživé” prvky, jako je typ zástavby, rastr sítě komunikací nebo vodní a zelené plochy, ale pozornost je věnována také obyvatelům města při analýze demografického složení a hustotě osídlení. Výsledkem mělo být poskytnutí uceleného obrazu města a vytvoření dostatečných pokladů pro výběr prostorů, které jsou předmětem následující části práce, čehož bylo dosaženo.

Druhá část práce se dostává již k problematice koncepčního návrhu. Na základě analýz byly vybrány dva veřejné prostory, jejichž řešení se jevílo jako nejpotřebnější. Koncepční návrhy se týkají dvou hlavních veřejných prostor – náměstí a prostoru bývalé návsi. Cílem nebylo vytvořit projektovou dokumentaci, která bude řešit jejich přesnou podobu, ale poskytnou náhled, jak by prostor mohl být z funkčního hlediska koncipován; do jakých zón vhodných pro jednotlivé aktivity by mohl být rozdělen. To je také důvod, proč se návrhy zabývají jen hmotnou stránkou věci a nestanovují materiálové preference nebo přesné typy vybavení veřejných prostor. Nový koncept náměstí nabízí městu prostory, které podtrhnou jeho význam jako hlavního veřejného místa, které je životaschopné při běžném dnu, ale také při akcích celoměstského významu. Návrhem nového parku v prostorách bývalé návsi jsou posíleny kvality života v městském prostředí, který je mimo jiné podmíněn výskytem kvalitního náměstí a parku.

Jak již bylo jednou zmíněno, cílem bylo vytvořit návrh, který bude sloužit jako podklad pro další zpracování. Vedle náměstí a bývalé návsi se ve městě objevují další veřejné prostory, které se nabízí jako vhodný podklad pro zpracování koncepčních návrhů. Ty mohou na tuto práci navazovat a dále ji rozvíjet. Jedním z

takových prostorů je například oblast okolo rybníků Močidla I. a II., které se vyznačují velkým potenciálem pro vytvoření nového rekreačního prostoru. Na tuto práci tak může navazovat zadání další bakalářské nebo diplomové práce zabývající se tématem veřejných prostor.

Město Dubňany si zaslouží, aby byla problematika veřejných prostor věnována další pozornost. Byť se to na první pohled nemusí zdát, má město potenciál v budoucnu získat na významu. Se zaměřením pozornosti na zkvalitnění veřejných prostor, směřováním nové zástavby tak, aby se město v budoucnu vytvořilo souvislou a ucelenou plochu, péčí o rozvoj kulturního a sociálního života a s využitím potenciálu, který nabízí samotná poloha města, lze výrazně posílit jeho atraktivitu. Město se nachází v těsné blízkosti lesa, disponuje vodními plochami, prochází jím nadregionální cyklostezky a významné silnice spojující dvě okresní města, po kterých denně projede velké množství řidičů. To vše může v budoucnu s přispěním nových projektů, které budou tyto a další městské potenciály rozvíjet, proměnit Dubňany v město, které bude lákavé pro jeho obyvatele i okolí.

12 Seznam použitých zdrojů

12.1 Knižní zdroje

- [4] MADĚRYČ, Pavel. *Dubňany, minulost a současnost moravskoslováckého města*. Dubňany: MěÚ Dubňany, 1999. ISBN 318100365084.
- [8] POLÁČEK, Lumír. *Studien zum Burgwall von Mikulčice*. Brno: Archäologisches Institut der Akademie der Wissenschaften der Tschechischen Republik, 2005. ISBN 80-860-2331-1.
- [10] KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Libri, 1996. ISBN 80-85983-13-3.
- [11] HOSÁK, Ladislav a ZEMEK, Metoděj. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1: Jižní Morava*. Praha: Svoboda, 1981. ISBN 25-102-81.
- [16] LAPÁČEK, Petr; BOSÁČEK, Josef a OVSENÁK, Petr. *Zmizelé koleje, zmizelá nádraží*. V Brně: CPress, 2019. ISBN 978-80-264-2852-7.
- [18] JEHLÍK, Jan. *Rukověť urbanismu: architektura poznávání a navrhování prostředí*. Vydání třetí. Praha: Ausdruck Books_Hybrid Publishing Platform (AB_HPP), 2022. ISBN 978-809-0840-317.
- [21] HNILIČKA, Pavel. *Sídelní kaše*. Druhé. Brno: Host, 2012. ISBN 978-80-7294-592-4.
- [25] OKAMURA, Osamu. *Město pro každého: manuál urbanisty začátečníka*. V Praze: Labyrint, 2020. ISBN 978-80-86803-67-8
- [29] GEHL, Jan. *Města pro lidi*. Brno: Partnerství, c2012. ISBN 978-80-260-2080-6.
- [30] *Městské inženýrství nejen pro městské inženýry*. Technická knihnice (ČKAIT). Praha: ČKAIT, 2022. ISBN 978-80-88265-39-9.
- [31] NOVOTNÝ, Vojtěch a HÁJEK, Karel. *Zóna setkávání: nástroj rozvoje veřejného prostoru*. Praha: Česká technika – nakladatelství ČVUT, 2023. ISBN 978-800-1070-567.
- [34] KRATOCHVÍL, Petr. *Městský veřejný prostor*. Praha: Zlatý řez, 2015. ISBN 978-80-88033-00-4.
- [35] SITTE, Camillo. *Stavba měst podle uměleckých zásad*. 2. české vyd. Brno: ÚÚR, 2012. ISBN 978-80-87318-21-8.
- [36] HRŮZA, Jiří. *Slovník soudobého urbanismu*. Praha: Odeon, 1977. ISBN 01-527-77
- [37] SIM, David. *Soft city: (pří)jemné město pro každodenní život*. Bratislava: Aktuell, [2023]. ISBN 978-80-89873-48-7.

12.2 Internetové zdroje

- [1] Město Dubňany – *Oficiální stránky města Dubňany*. Online. C2024. Dostupné z: <https://www.dubnany.eu/>. [cit. 2024-05-10].
- [2] *Dubňany (okres Hodonín), demografický vývoj*. Online. Český statistický úřad. 2024, 21.5.2024. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/shortUrl?su=8c9c2c76>.
- [7] *Dubňany – podrobné informace*. Online. Atlaso. C2024. Dostupné z: <https://www.atlaso.cz/mista/dubnany-podrobne-informace/>. [cit. 2024-05-21].
- [9] *KULTURA LATÉNSKÁ*. Online. In: Regionální muzeum K.A.Polánka v Žatci. Dostupné z: <https://www.muzeumzatec.cz/kultura-latenska.html>. [cit. 2024-05-09].
- [12] ROZMANOVÁ, Naděžda a POKORNÁ, Zuzana. *Charakter a struktura zástavby venkovských sídel v územních plánech*. Online. Verze 2018. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2018. ISBN 978-80-7538-173-6. Dostupné z: <https://mmr.gov.cz/getmedia/c55ff4b5-d44a-4ac1-9cf7-a09f9ef0b2cd/Charakter-a-struktura-zastavby-venkovskych-sidel-v-uzemnich-planech-2018.pdf.aspx?ext=.pdf>.
- [13] a HOUŠŤ, Jan. *Střípky historie římskokatolické farnosti Dubňany v letech 1843 - 1885*. Online, bakalářská práce, vedoucí Mgr. Vít Hlinka Th.D. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Cyrilometodějská teologická fakulta, 2019. Dostupné z: <https://theses.cz/id/srbovl/bp .pdf?lang=sk>. [cit. 2024-05-21].
- [17] ROZMANOVÁ, Naděžda; POKORNÁ, Zuzana; MORKUS, Josef a POLÁKOVÁ, Lucie. *Charakter a struktura zástavby městských sídel v územních plánech*. Online. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2022. ISBN 978-80-7538-426-3. Dostupné z: <https://www.uur.cz/media/cfufe3z0/2022-charakter-a-struktura-zastavby-mestskych-sidel.pdf>. [cit. 2024-05-09].
- [19] HALÁS, Marián; FŇUKAL, Miloš a BRYCHTOVÁ, Šárka. *Základy geografie obyvatelstva a sídel 2*. Online, Distanční studijní opora. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, [2020]. Dostupné z: <https://geography.upol.cz/soubory/studium/DS-GVS/Opora-DOBY2.pdf>. [cit. 2024-05-09].
- [20] I.2a *Hlavní výkres*. Online. In: Dubňany - oficiální stránky města. C2024. Dostupné z: https://www.dubnany.eu/e_download.php?file=data/editor/182cs_27.pdf&original=i.2a%20Hlavn%C3%AD%20v%C3%BDkres.pdf. [cit. 2024-05-10].
- [23] *Územní plán Dubňany: Textová a tabulková část*. Online. In: Dubňany - oficiální stránky města. 2019. Dostupné z: https://www.dubnany.eu/e_download.php?file=data/editor/182cs_43.pdf&original=Textov%C3%A1%20a%20tabulkov%C3%A1%20C4%8D%C3%A1st.pdf. [cit. 2024-05-10].

[24] *Zásady územního rozvoje Jihomoravského kraje ve znění Aktualizací č. 1 a 2 (úplné znění)*. Online. In: Jihomoravský kraj. C2020. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=422880&TypeID=2>. [cit. 2024-05-10].

[28] *Naplánujte si výlet na Moravských vinařských stezkách*. Online. Moravské vinařské stezky. C1996-2024. Dostupné z: <https://www.vinarske.stezky.cz/vlastni-vylety>. [cit. 2024-05-21].

[33] *Politika územního rozvoje ČR*. Online. In: Ústav územního rozvoje. 2023. Dostupné z: <https://www.uur.cz/uzemni-planovani/politika-uzemniho-rozvoje-cr/>. [cit. 2024-02-18].

[39] Svatý Jan Nepomucký. Online. In: . Dostupné z: <https://www.nepomuk.cz/turista/svaty-jan-nepomucky/>. [cit. 2024-05-09].

12.3 Mapové podklady

[3] Mapový Geoportál ČÚZK – Katastrální mapy www.nahlizenidokn.cuzk.cz

[5] Mapový portál www.mapy.cz

[6] Mapový Geoportál ŘSD www.geoportal.rsd.cz

[14] Mapový portál www.oldmaps.geolab.cz

[15] Mapový portál www.earth.google.com

[22] Mapový geoportál ČSÚ www.geodata.statistika.cz

[26] Mapový portál VODA www.voda.gov.cz

[27] Mapový portál sledování provozu IDS JMK www.mapa.idsjmk.cz

12.4 Právní předpisy

[23] Zákon č. 114/1992 Sb. Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny

[32] Zákon č. 183/2006., Sb, o územním plánování a stavebním řádu

[38] Zákon č. 128/2000 Sb., Zákon o obcích (obecní zřízení)

13 Seznam použitých zkratk

k.ú	katastrální území
ob./ha	obyvatel na hektar
SC	sportovní centrum
ZŠ	Základní škola
MŠ	Mateřská škola
ÚP	Územní plán
PÚR ČR	Politika územního rozvoje České republiky
ZÚR JMK	Zásady územního rozvoje Jihomoravského kraje
RPn	Regulační plán
OV	občanská vybavenost
MK	místní komunikace
MěÚ	Městský úřad
MP	Městská policie
KD	Kulturní dům
ÚSES	územní systém ekologické stability
JMK	Jihomoravský kraj
ŘSD	Ředitelství silnic a dálnic

14 Seznam obrázků

Obrázek 1 Mapa ČR s vyznačením města Dubňany	14
Obrázek 2 Dubňany – městské části	15
Obrázek 3 Symboly města Dubňany	15
Obrázek 4 Mapa archeologických nalezišť	16
Obrázek 5 Mapa prvního vojenského mapování s vyznačením návsi	18
Obrázek 6 Letecký snímek Dubňany s vyznačením původní návsi	18
Obrázek 7 Historický letecký snímek	20
Obrázek 8 Schematické znázornění přesunu hlavního veřejného prostoru	21
<i>Obrázek 9 Historická ortofotomapa 30. léta</i>	<i>22</i>
<i>Obrázek 10 Historická ortofotomapa r. 1993</i>	<i>22</i>
Obrázek 11 Vývoj urbanistické struktury města Dubňany	23
Obrázek 12 Historická ortofotomapa 50. léta	24
Obrázek 13 Historická ortofotomapa 30. léta	24
Obrázek 14 Schématické znázornění městských bloků.....	25

Obrázek 15 Historická mapa vsi, 1. vojenské mapování	26
Obrázek 17 Příklad rekonstruované historické zástavby – domy č.p. 260 a 261.....	26
Obrázek 16 Příklad historické zástavby – domy	26
Obrázek 18 Mapa s lokalizací ukázkových staveb.....	27
Obrázek 19 Mapa s lokalizací ukázkových staveb.....	28
Obrázek 20 Příklad řadové zástavby volné – ul. Lipová	28
Obrázek 21 Příklad řadové zástavby jednotné – ul. Nádražní	28
Obrázek 22 Mapa s lokalizací ukázkových staveb.....	28
Obrázek 23 Mapa s lokalizací ukázkových staveb.....	29
Obrázek 24 Příklad individuální zástavby – ul. Na Močidlech	29
Obrázek 25 Příklad starší bytové zástavby – ul. U Mlýna.....	29
Obrázek 26 Příklad moderní bytové zástavby – ul. 9.května	29
Obrázek 27 Příklad bytové zástavby ze 60.let	30
Obrázek 28 Mapa s lokalizací ukázkových staveb.....	30
Obrázek 29 Příklad solitérní zástavby – Kulturní dům Dubňany	30
Obrázek 30 Mapa s lokalizací ukázkových staveb.....	30
Obrázek 31 Mapa s lokalizací zástavby	31
Obrázek 32 Příklad areálové zástavby	31
Obrázek 33 Urbanistická struktura města.....	31
Obrázek 34 Plochy ÚSES v k.ú. Dubňany.....	40
Obrázek 35 Vodní poměry v Dubňanech	41
Obrázek 36 Archivní ortofotomapa 30. léta	42
Obrázek 37 Dopravní mapa Dubňan	43
Obrázek 38 Mapa – silniční a železniční doprava	45
Obrázek 39 Mapa - autobusová a cyklistická doprava.....	47
Obrázek 40 Mapa - sídelní hustota	52
Obrázek 41 Záměry ZÚR v k.ú. Dubňan.....	55
Obrázek 42 Analýza územního plánu města	57
Obrázek 43 Poměr stran náměstí	63
Obrázek 44 Mapa Dubňan s vyznačením Náměstí 15. dubna	67
Obrázek 45 Uspořádání ploch na Náměstí 15. dubna v Dubňanech	68
Obrázek 46 Srovnání náměstí.....	69
Obrázek 47 Zelný trh, 100x80 m, Brno.....	70
Obrázek 48 Staroměstské náměstí, 90x140 m, Praha	70
Obrázek 49 Náměstí Svobody 150x120x180 m, Brno	70
Obrázek 50 Piazza del Campidoglio 80x50 m, Řím	71
Obrázek 51 Place Georges-Pompidou, 160x60 m, Paříž	71
Obrázek 52 Piazza San Marco, 180x70 m, Benátky	71
Obrázek 53 Sociální zorné pole	72
Obrázek 54 Absence překážek v zorném poli chodce.....	73
Obrázek 55 Problémový výkres náměstí 15. dubna	75
Obrázek 56 Aktivity na náměstí.....	77
Obrázek 57 Koncepční návrh náměstí.....	78
Obrázek 58 Mapa Dubňan s vyznačením bývalé návsi	82
Obrázek 59 Problémový výkres bývalé návsi	84
Obrázek 60 Koncepční návrh bývalé návsi	87

15 Seznam příloh

1. Historický vývoj města – schematické znázornění vývoje města Dubňany	A4
2. Plošná struktura města Dubňany	A3
3. Přírodní a vodní plochy v k.ú. města Dubňany	A2
4. Automobilová a železniční doprava města Dubňany	A2
5. Autobusová a cyklistická doprava města Dubňany	A2
6. Demografické složení a sídelní hustota města Dubňany	A2
7. Územní plán města Dubňany	A3
8.1 Problémový výkres – Náměstí 15. dubna Dubňany	A3
8.1.1 Fotodokumentace	A3
8.2 Koncepční návrh – Náměstí 15. dubna Dubňany	A3
8.2.1 Pěší, cyklo a automobilová doprava	A3
8.2.2 Vegetace	A3
8.2.3 Funkce	A3
8.2.4 Bližší pohled na hlavní prostor náměstí	A3
9.1 Problémový výkres – bývalá náves Dubňany	A3
9.1.1 Fotodokumentace	A3
9.2 Koncepční návrh – bývalá náves Dubňany	A3
9.2.1 Pěší, cyklo a automobilová doprava	A3
9.2.2 Vegetace	A3
9.2.3 Funkce	A3